

Departamento de Xeografía e Historia

Curso 2022-23

IES Virxe do Mar de Noia

1.- INTRODUCCIÓN	6
1.1.- MEMBROS DO SEMINARIO E MATERIAS IMPARTIDAS	6
1.2.-DISTRIBUCIÓN DE GRUPOS	6
1.3.- LIBROS DE TEXTO	7
2.- PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA 2022-23	7
2.1.-CRITERIOS PREVIOS	7
2.1.1.- ANÁLISE E VALORACIÓN DAS APRENDIZAXES IMPRESCINDIBLES QUE SE IMPARTIRON E DAS QUE NON SE IMPARTIRON EN CURSO 21-22	8
2.1.2.- ANÁLISE E VALORACIÓN DOS RESULTADOS DA AVALIACIÓN INICIAL EN CADA AREA E MATERIA COA FINALIDADE DE DETECTAR AS CARENCIAS E NECESIDADES DO ALUMNADO	8
2.1.3.-PLAN DE REFORZO E RECUPERACIÓN	9
2.1.4.-PLANS DE REFORZO ESPECÍFICOS	10
2.1.5.-AULAS VIRTUAIS,ENSINO A DISTANCIA NON PRESENCIAL E SEMIPRESENCIAL	10
2.2.-FUNDAMENTACIÓN TEÓRICA E CONTEXTUALIZACIÓN DA PROGRAMACIÓN.	11
2.3.-PROGRAMACIÓN DE EDUCACIÓN SECUNDARIO OBRIGATORIA	17
2.3.1.- OS OBXECTIVOS NA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA	18
2.3.2.-AS COMPETENCIAS CLAVE NO CURRÍCULO DE E.S.O.	21
2.3.3.-DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL e MEDIDAS INDIVIDUAIS ou COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS.(aplicables a todos os cursos da E.S.O.)	25
2.3.4.- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE (aplicables a todos os cursos da E.S.O	25
2.3.5.-CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS CURRICULARES TRASVERSAIS (aplicables a todos os cursos da Educación Secundaria Obrigatoria)	26
2.3.6.-MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA. (aplicables a todos os cursos da Educación Secundaria Obrigatoria)	28
2.3.7.-INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE	29
2.3.8.-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR (PARA TODOS OS CURSOS ESO E BACH.)	30
2.3.9.-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TICs	31
2.4.-PRECISIÓNS APLICABLES A TODOS OS NIVEIS	34
2.5.-CONCRECIÓNS CURRICULARES EDUCACIÓN SECUNDARIA	35
3.-PROGRAMACIÓN 2º CURSO DA ESO	36
3.1.-OBXECTIVOS XERAIS	36
3.2.-CONCRECIÓN DOS OBXECTIVOS PARA 2º ESO	36
3.3.-CONTIDOS	37
3.4.- DISTRIBUCIÓN TEMPORAL DOS CONTIDOS	38
3.5.-RELACIÓN DOS OBXECTIVOS , CONTIDOS , CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	40

3.6.-GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA	51
3.7.-A CONCRECIÓN DOS MÉTODOS PEDAGÓXICOS E DIDÁCTICOS	53
3.8.-OS MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS A UTILIZAR	53
3.9.-OS PROCEDEMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACION E CRITERIOS DE CALIFICACIÓN DA APRENDIZAXE DO ALUMANDO	54
3.9.1.-GLOBAIS	54
3.9.2.-PROCEDEMENTOS, INSTRUMENTOS E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN CONCRETOS (información proporcionada aos alumnos para que figure na súa libreta)	58
3.10.-MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	60
3.11.-PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES DE CURSOS ANTERIORES (1ºESO)	61
3.11.1.- CONTIDOS	61
3.11.2.- PROCEDEMENTO E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	64
3.11.3.-CRITERIOS PARA SUPERAR A MATERIA PENDENTE MEDIANTE AVALIACIÓN CONTINUA	64
3.12.-ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES 2º ESO	65
3.13.-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TICs	66
4.-PROGRAMACIÓN 4º CURSO DA ESO	67
4.1.-OBXECTIVOS XERAIS	67
4.2.-CONCRECIÓN DOS OBXECTIVOS PARA 4º DE ESO	67
4.3.-CONTIDOS	68
4.4.-DISTRIBUCIÓN TEMPORAL DOS CONTIDOS	70
4.5.-RELACIÓN DOS OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	72
4.6.- GRAO MÍNIMO ESIXIBLE EN RELACIÓN COS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE PARA UNHA AVALIACIÓN POSITIVA NA MATERIA	88
4.7.A CONCRECIÓN DOS MÉTODOS PEDAGÓXICOS E DIDÁCTICOS	90
4.8.-OS MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS A UTILIZAR	90
4.9.-OS PROCEDEMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACION E CRITERIOS DE CALIFICACIÓN DA APRENDIZAXE DO ALUMANDO	90
4.9.1.- GLOBAIS	91
4.9.2.-PROCEDEMENTOS, INSTRUMENTOS E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN CONCRETOS	96
4.10.-MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	98
4.11.-PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES DE CURSOS ANTERIORES (3ºESO)	99
4.11.1.- CONTIDOS	99
4.11.2.- PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	99

4.11.3.-CRITERIOS PARA SUPERAR A MATERIA PENDENTE MEDIANTE AVALIACIÓN CONTINUA	100
4.12.-ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	101
4.13.-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TICS	102
5.-PROGRAMACIÓN DE BACHARELATO	103
5.1.-OBXECTIVOS DO BACHARELATO	103
5.2.-AS COMPETENCIAS CLAVE NO CURRÍCULO DO BACHARELATO	104
5.3.-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR: TRATAMENTO DO FOMENTO DA LECTURA	106
5.4.-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TICS	108
6.-PROGRAMACIÓN HISTORIA DA ARTE	110
6.1.-OBXECTIVOS	110
6.2.-CONTIDOS	110
6.3.-SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS	114
6.4 RELACIÓN DOS OBXECTIVOS , CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES	115
6.5.-MÍNIMOS ESIXIBLES PARA OBTENIR UNA AVALIACIÓN POSITIVA	164
6.6.-METODOLOXÍA DIDÁCTICA	166
6.7.-MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	167
6.8.-PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	167
6.9.-CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN DAS PROBAS ESCRITAS	169
6.10.-MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	172
6.11.-ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	172
6.12.- ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TICS	173
6.13.- MEDIDAS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PDA	174
2º BACHARELATO	175
7. HISTORIA DE ESPAÑA	175
7.1.-INTRODUCCIÓN	175
7.2.-CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	176

7.3.-OBXECTIVOS	179
7.4.-ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	180
7.5.-RELACIÓN DOS OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES	183
7.6.-CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS	209
7.7. -MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	211
7.8.-CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN	212
7.9.-INDICADORES DE AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO	215
7.10.-ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE PENDENTES	217
7.11.-MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	217
7.12.-ELEMENTOS TRANSVERSAIS DA MATERIA	218
7.13.-ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	219
7.14.- MEDIDAS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PDA	219
7.15.- ALUMNADO QUE TEN QUE CURSAR Hº MUNDO CONTEMPORÁNEO POR CAMBIO DE MODALIDADE	220
7.16.-ANEXO	222
ANEXO RESUMO CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN CURSO 2022-2023	232
ANEXO II. CONCRECIÓN CURRICULAR E PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DESDE 2022	233

1.- INTRODUCCIÓN

Esta programación correspóndese a materia de CCSS, Xeografía e Historia do IES Virxe do Mar de Noia. Nesta desenvólvense os puntos ou elementos que determina a orde publicada no DOG do 30 de xuño de 2021 nas que se ditan as instrucións para o desenvolvemento de educación infantil, primaria e secundaria obrigatoria así como bacharelato para o curso académico vixente.

1.1.- MEMBROS DO SEMINARIO E MATERIAS IMPARTIDAS

O Departamento de Xeografía e Historia, actualmente, está actualmente constituído por os/as profesores/as:

Dª Concepción Sabucedo Álvarez

D. Juan Peña Barreiro

D^a.Amparo Vázquez Lores

1.2.-DISTRIBUCIÓN DE GRUPOS

PROFESOR/A	CARGO	MATERIAS QUE IMPARTE
Dna.CONCEPCIÓN SABUCEDO ÁLVAREZ	XEFA DE SEMINARIO TITORA	• 4º de ESO (A,B) • 2º ESO (A,B)
D. JUAN PEÑA BARREIRO	TITOR	• 3º de ESO (A,B) • 1º de ESO (A,B) • 1º Bach (B, C)
Dna. AMPARO VÁZQUEZ LORES	XEFA DE ESTUDOS	• Hª.de España -2º de Bach A,B,C

1.3.- LIBROS DE TEXTO

SECUNDARIA OBLIGATORIA: XEOGRAFÍA e HISTORIA

CURSO	LIBRO DE TEXTO
<u>1º de ESO</u>	Empregarase libro virtual de Santillana. (desde 22-23)
<u>2º ESO</u>	VVAA., <i>Xeografía e Historia 2º ESO. Proxecto A casa do saber</i> , Ed. Obradoiro Santillana, ISBN: 9788499721248
<u>3º de ESO</u>	Empregarase libro virtual de Santillana (desde 22-23)
<u>4º ESO</u>	VVAA., <i>Historia. Proxecto A casa do saber</i> , Ed. Obradoiro Santillana. ISBN: 9788499727134

BACHARELATO

Hª.M.C.	Alfeirán VVAA. <i>Historia do Mundo Contemporáneo. Construindo mundos</i> Editorial Obradoiro Santillana, 2022 (desde 22-23)
Historia de España	Rodríguez, Xosé e Brea Pedreira, Ana, <i>Historia</i> . Baía Edicións. Consorcio editorial ISBN 978-84-9995-200-0
Historia da Arte	GRENCÉ RUIZ, T., <i>Hº da Arte</i> , Serie Descubre, Santillana Agardar instrucións da profesora. Recoméndase, como referencia pero non é obrigatorio
Xeografía de España	Muñoz-Delgado, Concepción, <i>Xeografía</i> , ED. Anaya ISBN: 978-84-698-1363-8

2.- PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA 2022-23

2.1.-CRITERIOS PREVIOS

De acordo coas Instrucións de 30 de xuño de 2021 nesta programación establecemos como criterios previos os seguintes:

2.1.1.- ANÁLISE E VALORACIÓN DAS APRENDIZAXES IMPRESCINDIBLES QUE SE IMPARTIRON E DAS QUE NON SE IMPARTIRON EN CURSO 21-22

Durante o curso 21-22 os obxetivos foron acadados coas limitacións impostas pola situación covid e postcovid que limitou os traballos grupais, saídas extraescolares, etc. Cara final de curso fóronse recuperando estas e xa se realizaron algunhas delas como consta na memoria.

A excepcionalidade da situación ao aplicarse a nova lei (LOMLOE) en primerio e terceiro obríganos a cotexar os curriculums e intentar impartir en segundo aqueles temas que por non estar no actual curriculum de 3º da ESO (Lomloe) non o verán estes alumnos nin en segundo nin en terceiro. Así mesmo, hai contidos de segundo da ESO que agora se impartirán en 3º. Farase unha adaptación e deixarase constancia na memoria.

2.1.2.- ANÁLISE E VALORACIÓN DOS RESULTADOS DA AVALIACIÓN INICIAL EN CADA AREA E MATERIA COA FINALIDADE DE DETECTAR AS CARENCIAS E NECESIDADES DO ALUMNADO

Nesta avaliación inicial realizarase e reforzaranse os elementos curriculares esenciais e as competencias e aprendizaxes imprescindibles do curso anterior, os cales serán os previamente determinados polo Departamento co fin de garantir a continuidade do proceso de ensinanza-aprendizaxe. Establecéndose o seguinte procedemento de actuación que será implementado por cada profesor

Durante as dúas primeiras semanas de clase comprobarase o nivel do alumnado mediante realización de probas escritas, exercicios de clase, lecturas e probas orais que recollan aspectos relacionados con cada competencia básica especialmente vinculados a área de Xeografía e Historia durante o curso 2021-22 e as súas especiais características. Atendendo aos resultados obtidos na avaliación inicial realizaranse as adaptacións curriculares globais en relación ao grupo no seu conxunto e as adaptacións individuais necesarias que se poideran producir. Estas adaptacións realizaranse na programación de aula de cada profesor.

Unha vez realizada a avaliación inicial, e posta en común, teranse en conta os informes do curso anterior e a situación educativa e emocional do alumnado o que nos levará a realizaras un PLAN DE REFORZO e tomaranse as medidas necesarias para adaptar o proceso ensino-aprendizaxe ao alumnado e as súas capacidades.

2.1.3.-PLAN DE REFORZO E RECUPERACIÓN

Durante o curso académico 2022-2023 estableceremos no Departamento un **PLAN DE REFORZO** que se desenvolverá mediante axustes curriculares, segundo as necesidades individuais do alumnado derivadas dos resultados da avaliación inicial e da avaliación das aprendizaxes impartidas e non impartidas pasado e estenderase, alomenos, durante o primeiro trimestre do curso 2022/2023.

No PLAN DE REFORZO estableceranse as seguintes medidas metodolóxicas e organizativas **que serán implementadas e recollidas polo profesorado na súa programación de aula e trasladadas ao Departamento para a súa aprobación.**

Atenderáse as necesidades advertidas tanto a nivel individual como colectivo e as medidas metodolóxicas e organizativas que favorezan o pleno desenvolvemento de todo o alumnado :

- **A nivel metodolóxico:**

1. Realizar adaptacións (en caso necesario) da metodoloxía e da práctica docente.
2. Adaptar a programación de aula a realidade do alumnado tendo en conta as súas necesidades pedagóxicas.

- **A nivel individual:**

1. **Medidas de reforzo** educativo para aquel alumnado con carencias (actividades máis concretas e precisas, traballos e atención máis personalizada..se é posible)
2. **Medidas de ampliación** para alumnado que presente un alto nivel na avaliación inicial

A nivel grupal:

- Promover **aprendizaxes cooperativas** entre alumnado con distinto nivel competencial.
- Promover a realización de traballos en **grupos de parellas** de xeito flexible.
- Posibilidade de iniciar algún periodo de intervención didáctica interdisciplinar ou, no seu caso, con acordo do equipo docente en canto ao proceso (motivación, detección de coñecementos previos, traballos en grupo, instrumentos de avaliación, tarefas para casa, etc.)
- Realización de **tarefas globalizadas** que requiran da posta en practica de todas as competencias do alumnado,
- **uso das TIC** como recurso didáctico,
- Realización actividades que favorezan a **auto-aprendizaxe**, o **pensamento crítico e creativo**, a **investigación** mediante proxectos de traballo, lectura de prensa, lectura de textos, películas entre outras.

2.1.4.-PLANS DE REFORZO ESPECÍFICOS

Neste curso 2022-23 impartiranse os contidos relacionados co mundo romano xa que non foi rematado en 1º da ESO

Nos restos dos cursos no se fan programas específicos recuperación de aprendizaxes non impartidas xa que se deron todos os contidos establecidos na programación do ano 21-22.

2.1.5.-AULAS VIRTUAIS, ENSINO A DISTANCIA NON PRESENCIAL E SEMIPRESENCIAL

Prescindimos dos apartados determinados por estas circunstancias. Neste curso 22-23 téñense en conta as instrucións conxuntas ao respecto das

recomendacións xerais para a xestión Covid-19 no ámbito educativo publicadas o 5 de setembro de 2022.

2.2.-.-FUNDAMENTACIÓN TEÓRICA E CONTEXTUALIZACIÓN DA PROGRAMACIÓN.

CONTEXTUALIZACIÓN

O concello de Noia (A Coruña), ten unha extensión de 37,2 Km² e unha poboación de dereito en 2021 de 14.240 habitantes cunha densidade de poboación de 484 hab/Km² segundo o IGE. O seu territorio distribúese nas seis parroquias seguintes: Argalo (Santa María), Barro (Santa Cristina), Boa (San Pedro), Noia (San Martiño), Obre (Santa Mariña) e Roo (Santa María).

O ALUMNADO : O SEU CONTEXTO SOCIO-ECONÓMICO

O 70% do alumnado do I. E.S. Virxe do Mar procede do concello de Noia, o 15% provén da zona Norte do de Outes, e o 5% restante, doutros concellos, do que cabería salientar ou de Lousame. A vila de Noia é o punto de referencia socio-económica e cultural de toda a comarca. A súa poboación adícase maioritariamente ao sector terciario, actuando esta como centro comarcal de comercio e servizos a onde acode a poboación dos concellos próximos para abastecerse de produtos básicos e especializados. Os días de maior afluencia son os xoves e os domingos, que son días de mercado e hai feiras quincenais ou 1º e 3º domingo de cada mes. O resto da poboación distribúese entre os sectores secundario, que reúne á pequena e mediana industria existente e á construción, e o primario, que se reparte entre a agricultura e a pesca, sendo o mar e as actividades relacionadas o que sostén case todo ou peso deste sector, xa que a actividade propiamente agrícola ten un papel case testemuñal.

O concello de Lousame, coñecido tempos atrás pola actividade mineira, ten unha poboación dispersa en moitos núcleos pequenos (3.621 habitantes en 93 Km² de superficie) e depende case exclusivamente do sector primario: actividade agrícola-gandeira e sector forestal.

A zona Norte do concello de Outes, dá que este Instituto recibe alumnos, depende economicamente do sector primario, notándose estes últimos anos un aumento dá sector de servizos na capital do concello (A Serra).

Habería que salientar a importancia que a emigración está tendo nos últimos anos, xa que un gran número de persoas dá comarca, entre os que se atopan pais e nais de alumnos e alumnas do noso centro migran cara Illas Canarias (externa) ou tamén cara as proximidade de Santiago (interna). Tamén se detecta o proceso de volta tras as consecutivas crises económicas dos últimos anos.

O nivel socio-económico do alumnado poderíase situar en clase media e media-baixa. A maioría dos pais e nais do noso alumnado posúen titulación académica entre de E.X.B, repartíndose o resto de forma case equitativa entre os titulados en F.P., Bacharelato e sen título. Só un 10% dos pais teñen unha Diplomatura ou Licenciatura Universitaria, diminuindo esta porcentaxe no caso das nais.

Dun estudio máis exhaustivo da mencionada enquisa poderíanse extraer algúns outros datos rechamantes referentes a:

- Relixiosidade dos pais e nais, maioritariamente católica.
- Inexistencia de A.N.P.A
- Valoración positiva da calidade do ensino que reciben os seus fillos e fillas neste Instituto.
- Expectativas maioritariamente universitarias dos pais e nais cara o futuro dos seus fillos e fillas

TITULARIDADE E EMPRAZAMENTO.

O Instituto de Ensino Secundario Virxe do Mar de Noia é un Centro Público, pertencente á Consellería de Educación e Ordenación Universitaria dá Xunta

de Galicia. Antigo Instituto Laboral, como pode aínda verse non frontispicio da fachada principal, ou edificio atópase non centro mesmo dá vila, fronte á Casa do Concello, e a Alameda, punto tradicional de encontro de noieses e turistas.

ENSINANZAS QUE OFERTA O CENTRO

O noso instituto oferta as seguintes ensinanzas:

-ESO: 1º, 2º, 3º, 4º Curso

-BACHARELATO: 1º, 2º Curso (Modalidades de CIENCIAS-HUMANIDADES E CC.SS.)

-CICLO MEDIO DE VÍDEO DISC- JOCKEY E SON

-ESCOLA OFICIAL de IDIOMAS: INGLÉS e FRANCÉS (Sección de Noia)

FUNDAMENTACIÓN TEÓRICA

Dende o século XIX o ensino da Xeografía e Historia foi básico na creación tanto de identidades nacionais e rexionais coma na de espíritos democráticos e críticos. Agora, no século XXI, as devanditas disciplinas enfróntanse a un novo reto dentro do sistema educativo, a formación dun alumnado preparado para convivir non só nun mundo global e plural senón tamén nun estado que o é. Así, a partir deste Currículo de Educación Secundaria Obrigatoria e Bacharelato, o profesorado debe traballar para fomentar nos estudantes a **capacidade crítica, o espírito de tolerancia, o desexo de coñecer, valorar e comprender** outras realidades pasadas e actúalles e **formalos como futuros cidadáns activos e comprometidos** cos problemas que os rodean. Os docentes, polo tanto, han de proporcionar ao alumnado todas as ferramentas tanto físicas coma intelectuais para poder vivir na nosa actual sociedade global: manexo das TIC e outras fontes de información múltiples e variadas, comprensión da historia e a xeografía doutros lugares, desexo de aprender e emprender, coñecemento da diversidade xeográfica e histórica de España e da súa actual pluralidade social, aptitude para o discernimento e a convivencia, entre outras.

A presente programación baséase na potenciación da aprendizaxe por competencias, integradas nos elementos curriculares para propiciar unha renovación na práctica docente e no proceso de ensino e aprendizaxe. Realízamola desde os novos enfoques tanto na aprendizaxe e na avaliación, que supoñen un importante cambio nas tarefas que teñen que resolver os alumnos e as alumnas, e propostas metodolóxicas innovadoras. Unha competencia supón a combinación de habilidades prácticas, coñecementos, motivación, valores éticos, actitudes, emocións e outros compoñentes sociais e de comportamento que se mobilizan conxuntamente para lograr unha acción eficaz. Xa que logo, as competencias considéranse como coñecemento na práctica, un coñecemento adquirido a través da participación activa en prácticas sociais que, como tales, se poden desenvolver tanto no contexto educativo formal, a través do currículo, coma nos contextos educativos non formais e informais; conceptualízanse como «un saber facer» que se aplica a unha diversidade de contextos académicos, sociais e profesionais.

A aprendizaxe baseada en competencias caracterízase pola súa transversalidade, o seu dinamismo e o seu carácter integral. O proceso de ensino e aprendizaxe competencial debe abordarse desde todas as materias de coñecemento e por parte das diversas instancias que conforman a comunidade educativa, tanto nos ámbitos formais coma nos non formais e informais; o seu dinamismo reflíctese en que as competencias non se adquiren nun determinado momento e permanecen inalterables, senón que implican un proceso de desenvolvemento mediante o cal os individuos van adquirindo maiores niveis de desempeño no seu uso.

Na materia de Xeografía e Historia os contidos agrúpanse en bloques, o que nos permite organizar de diferentes formas os elementos curriculares e adoptar a metodoloxía máis axeitada ás características das aprendizaxes e do grupo de alumnos e alumnas aos que van dirixidos.

Por outro lado as competencias clave van estar ligadas a un desempeño eficaz nun contexto determinado. Nas situacións de aprendizaxe deseñadas para o seu desenvolvemento incorporamos tarefas que contextualicen as aprendizaxes e que permiten avanzar en máis dunha competencia ao

mesmo tempo. O enfoque metodolóxico susténtase nas referidas situacións de aprendizaxe, coa finalidade de que os contidos se convertan en coñecementos aplicables con eficacia. Neste deseño é responsabilidade do centro e do profesorado a adecuada selección da metodoloxía, que deberá ser variada e adecuada ás características e aos ritmos de aprendizaxe do alumnado.

Polo que respecta a avaliación utilizaremos como referentes as aprendizaxes do alumnado os criterios de avaliación e a súa concreción nos estándares de aprendizaxe avaliáveis. No deseño das situacións de aprendizaxe tomamos en consideración todos os elementos do currículo, entre eles os procedementos e instrumentos de avaliación, así como os criterios de cualificación que permitan avaliar tanto os resultados da materia como o nivel competencial alcanzado polos alumnos e as alumnas.

FUNDAMENTACIÓN LEGAL

No deseño da Programación docente partimos do currículo oficial, que proporciona un marco de actuación común e xeral, e pretende concretar un currículo operativo tanto no que respecta á docencia coma no que atinxe á aprendizaxe. Tendo en conta o antedito a presente Programación baséase na seguinte lexislación :

- Art. 27 de la Constitución española
- Ley Orgánica 8/1985, de 3 de Julio, que regula el Derecho a la Educación (LODE).
- Ley Orgánica 8/2013, de 9 de Diciembre, de Mejora de la Calidad de la Educación (LOMCE). do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa, modificou a Lei orgánica 2/2006
- **Real Decreto 1105/2014**, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obligatoria e do Bacharelato, no que desenvolve os aspectos do mesmo en atención á nova configuración do currículo ((BOE do 3 de xaneiro de 2015).
- **Decreto 86/2015** polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (D.O.G. 26 de xuño de 2015)

- **Decreto 79/2010**, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia (DOG 25-Maio-2010).
- **Orde do 15 de xullo de 2015** pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21 de xullo de 2015).
- **ORDE** do 25 de xuño de 2020 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2020/21 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia. (DOG 9 de xullo de 2020)
- **Orde** ECD/65/2015, de 21 de xaneiro, fai o Ministerio de Educación, Cultura e Deporte, relativa a descrición das relacións entre as competencias e os contidos e criterios de avaliación das diferentes ensinanzas.
- **RESOLUCIÓN do 29 de maio de 2019**, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento, no curso académico 2019/20, do currículo establecido no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.
- **Resolución do 27 de xullo de 2015**, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29 xullo de 2015).
- **Instrucións do 30 de xullo 2020**, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, en relación ás medidas educativas que se deben adoptar no curso académico 2020/2021, nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas da educación infantil, da educación primaria, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato.

Ademáis tendo en conta o reparto de horas e/ou materias que deben ser impartidas en galego, castelán ou inglés aprobado polo Consello Escolar

do Centro o 17 de setembro de 2010, en cumprimento do *Decreto 79/2010*, todas as materias do Departamento serán impartidas en galego.

Instrucións polas que se incorporan a declaración de actuacións coordinadas en materia de saúde pública aprobadas polo consejo interterritorial do sistema nacional de saúde pública (**d.o.g nº 174 bis do 28-08-2020**) e a **actualización das recomendacións sanitarias do comité clínico ao protocolo do 22 de xullo de adaptación ao contexto da covid 19** nos centros de ensino non universitario de Galicia para o curso 2020-2021

Instrucións do 30 de xuño de 2021 da Secretaría Xeral de Educación e Formación Profesional pola que se ditan as instrucións para o desenvolvemento das ensinanzas de educación infantil, primaria e secundaria obrigatoria e bacharelato no curso académico 2021-22

Decreto 229/2011 do 7 de decembro polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia

2.3.-PROGRAMACIÓN DE EDUCACIÓN SECUNDARIO OBRIGATORIA

A Xeografía e a Historia tradicionalmente foron dúas disciplinas fundamentais nos distintos currículos educativos, ao considerarse estas imprescindibles para o desenvolvemento cognitivo, intelectual, persoal e social do alumnado. Por iso, a Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro de Mellora da Calidade Educativa, non só as incorporou ao currículo de Ensino Secundario Obrigatorio catalogándoas unidas baixo o epígrafe de Xeografía e Historia, como materia troncal nos catro cursos da ESO, senón que, por outra parte, foron introducidas no currículo de Primaria baixo a denominación de Ciencias Sociais.

A presente programación curricular está integrada por: os obxectivos, as competencias, os contidos, os criterios de avaliación, os estándares e resultados de aprendizaxe avaliábeis, e a metodoloxía didáctica. Seguindo a lexislación vixente entendemos por:

a) Obxectivos: son os referentes relativos aos logros que o alumnado debe acadar ao rematar o proceso educativo, como resultado das experiencias de ensino e aprendizaxe intencionalmente planificadas para tal fin.

b) Competencias: son as capacidades para aplicar de forma integrada os contidos propios de cada ensinanza e etapa educativa, co fin de lograr a realización axeitada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos.

c) Contidos: son o conxunto de coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que contribúen ao logro dos obxectivos de cada ensinanza e etapa educativa, e á adquisición de competencias. Os contidos ordénanse en disciplinas, que se clasifican en materias, ámbitos, áreas e módulos en función das ensinanzas, as etapas educativas ou os programas en que participe o alumnado.

d) Criterios de avaliación: son o referente específico para avaliar a aprendizaxe do alumnado. Describen aquilo que se quere valorar e que o alumnado debe lograr, tanto en coñecementos coma en competencias, e responden ao que se pre-tende conseguir en cada disciplina.

e) Estándares de aprendizaxe avaliáveis: son especificacións dos criterios de avaliación que permiten definir os resultados de aprendizaxe e que concretan o que o alumnado debe saber, comprender e saber facer en cada disciplina. Deben ser observables, medíbles e avaliáveis, e permitir graduar o rendemento ou logro alcanzado. Deben contribuír a facilitar o deseño de probas estandarizadas e comparables.

f) Metodoloxía didáctica: é o conxunto de estratexias, procedementos e accións organizadas e planificadas polo profesorado, de xeito consciente e reflexivo, coa finalidade de posibilitar a aprendizaxe do alumnado e o logro dos obxectivos suscitados

2.3.1.- OS OBXECTIVOS NA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para

aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñece-mento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural, coñecer mulleres e homes que realizaron achegas importantes a cultura e sociedade galega ou a outras culturas do mundo.

k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.

l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

m) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e mellora e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara o exercicio deste dereito.

n) Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da nosa identidade , e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que nos comunica con outras linguas, en especial coas pertencentes a comunidade lusófona.

n) Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da nosa identidade. , e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que nos comunica con outras linguas, en especial coas pertencentes a comunidade lusófona.

2.3.2.-AS COMPETENCIAS CLAVE NO CURRÍCULO DE E.S.O.

Adquirir as competencias clave significa desenvolver unha serie de capacidades que integran coñecementos de tipo conceptual, procedemental e de actitudes e valores, é dicir, todo o que unha persoa necesita para desenvolverse dunha forma activa, no seo dunha sociedade na que o coñecemento desempeña un papel crucial tanto no desenvolvemento económico, coma no social e cultural. Supón, ante todo, que este coñecemento integrador, adquirido no proceso de ensino-aprendizaxe, vai seguir desenvolvéndose a través da participación activa en prácticas sociais. É dicir, as competencias clave son o obxecto decisivo na aprendizaxe permanente, dado que son a condición necesaria para alcanzar outro tipo de aprendizaxe. O carácter integrador da materia da Xeografía e Historia contribúe plenamente ao desenvolvemento das sete competencias clave.

A Competencia en comunicación lingüística convértese nunha das competencias prioritarias no desenvolvemento curricular do ensino secundario obrigatorio. A materia de Xeografía e Historia intervéñ no desenvolvemento da competencia lingüística en varios aspectos: en primeiro lugar, a través do coñecemento e o uso correcto do vocabulario específico da materia, para construír un discurso preciso e expresalo de xeito oral ou escrito; en segundo lugar, ao utilizar diferentes variantes do discurso asociado aos contidos, en especial, a descrición, a narración e a argumentación; en terceiro lugar, grazas á lectura comprensiva e a interpretación de textos ou o comentario de imaxes para potenciar o uso da linguaxe icónica. Por outra parte, a nosa materia está intrinsecamente relacionada coa busca de información, tanto en fontes orais como escritas, e a propia construción do coñecemento a través dun proceso que vai dende a información ata as interpretacións explicativas. É importante que o correcto uso do vocabulario da materia, adquirido e precisado durante a etapa de secundaria, se afiance e se incorpore á linguaxe habitual do alumno.

En canto á Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, a nosa materia, como parte integrante das ciencias sociais, utiliza para o seu estudo ferramentas que son propias das matemáticas e das ciencias en xeral e que nos serven para describir, interpretar e predicir distintos fenómenos no seu contexto. Polo tanto, estas competencias desenvolveranse co uso de nocións estatísticas básicas, escalas numéricas e gráficas, operacións matemáticas sinxelas (porcentaxes, proporcións...), representacións gráficas (escalas, diagramas...), selección de fontes de información, contraste de datos, o coñecemento da historia da Terra e dos procesos que desembocaron na súa configuración actual, etc. En suma, esta aprendizaxe propicia que o alumno sexa consciente de que os coñecementos matemáticos, científicos e tecnolóxicos teñen unha aplicabilidade real e funcional en moitos aspectos da súa propia realidade, capacitándoo para afrontar e resolver problemas da súa vida cotiá.

A Competencia dixital é fundamental para que o alumnado comprenda os fenómenos xeográficos, sociais e culturais e que saiba traballar coa información (obtención, selección, tratamento, análise...), procedente de moi diversas fontes, tanto tradicionais, coma audiovisuais, e dixitais, e non todas co mesmo grao de fiabilidade e obxectividade. Por iso, a información obtida debe ser analizada dende parámetros esixentes, a comparación exhaustiva e crítica das fontes. A obtención e tratamento dixital da información require, ademais, unha serie de coñecementos e habilidades que son necesarios para que o alumnado se desenvolva e sexa competente nun ámbito dixital. Do mesmo modo, preténdese que o alumno cree contenidos dixitais en distintos formatos, á vez que desenvolve unha actitude responsable respecto ás limitacións e a seguridade do uso das novas tecnoloxías da información.

A Competencia en aprender a aprender permite que o alumno dispoña de habilidades ou de estratexias que lle faciliten a aprendizaxe ao longo da súa vida (busca, organización e recuperación da información...) e que desenvolva a súa curiosidade por adquirir novos coñecementos, capacidades e actitudes que lle permitan desenvolverse e crecer como persoa. Neste sentido, esta materia debe fomentar no alumno o desexo de

indagar no pasado, no seu ámbito e analizar e interpretar os fenómenos xeográficos, históricos e culturais para dar respostas ás formulacións do home, á vez que desenvolve a súa capacidade de aprender a aprender de xeito autónomo e permanente. Presupón tamén que poida adaptarse crítica e reflexivamente aos cambios que poidan producirse na súa vida, é dicir, que lles aplique similares instrumentos aos que empregou na análise da realidade social (histórica e xeográfica) ao longo desta etapa de secundaria obrigatoria.

A Competencia social e cívicas é fundamental na materia de Xeografía e Historia, xa que o coñecemento e a comprensión da complexa e cambiante realidade social é un dos aspectos centrais dos seus contidos, de forma que este axudará ao alumno a desenvolverse socialmente. O coñecemento de diferentes realidades sociais que tiveron a súa presenza ao longo do tempo fai inevitable a súa comparación coa realidade actual. Esta é a ocasión propicia para que o alumno comprenda que non hai realidades permanentes, senón que vanse forxando ao longo do tempo, e que por iso mesmo poden cambiar, polo que debe ser tolerante coas que se producen no seu ámbito e noutros ámbitos diferentes ao seu. O alumno interioriza a súa identidade nacional e europea e decátase nunha sociedade cada vez máis plural, propia dun mundo globalizado, no que convive con culturas diferentes, de que vive. En definitiva, só alcanza sentido esta competencia cando o alumno se converte en cidadán activo, poñendo en práctica os coñecementos e actitudes aprendidos, aplicándoos no seu ámbito social, para interpretar os problemas e fenómenos, elaborar respostas e interactuar con outras persoas e grupos, practicando a tolerancia, e a non discriminación, valorando e respectando a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles, desenvolvendo deste xeito un talante plenamente democrático.

Competencia en sentido de iniciativa e espírito emprendedor. Esta competencia implica que o alumno tome conciencia do seu protagonismo no proceso ensino-aprendizaxe e, polo tanto, debe adoptar unha actitude activa e participativa nos procesos de toma de decisións que afectan á devandita aprendizaxe. Trátase de potenciar gradualmente no alumno a súa capacidade para transformar as súas ideas en actos e actuar

con decisión e criterio propio, non só na planificación e elaboración de traballos ou do estudo e a autorregulación da propia aprendizaxe, senón tamén na resolución de problemas formulados, na asunción de riscos, na toma de decisións para levar a cabo, na concienciación social e ecolóxica e a responsabilidade dos seus hábitos cotiáns, a súa vida familiar e a súa futura vida profesional.

Conciencia e expresións culturais. A importancia dos feitos culturais e artísticos nos contidos desta materia é o que explica o carácter prioritario desta competencia, mediante a cal o alumno poderá observar e comprender as obras artísticas e culturais máis relevantes na historia da humanidade. Trátase de despertar no alumno o aprecio pola cultura e pola arte en si mesmos, pola observación detallada da obra artística e a sensibilización cara a todo o artístico e cultural, en xeral. A educación das emocións, o aprecio non só das grandes obras de arte da historia, senón da cultura e a arte do seu ámbito, o interese e respecto pola conservación do patrimonio cultural-artístico, convértense en instrumentos polos que podemos medir o desenvolvemento desta competencia. Ademais, o desenvolvemento desta competencia crea actitudes persoais como respectar a diversidade de manifestacións artísticas e culturais, valorar a liberdade de expresión, e desenvolver un espírito crítico construtivo ao estudar e analizar as obras de arte e as correntes culturais; por último, permite entender a relación entre estas manifestacións e as sociedades que as crean.

2.3.3.-DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCENCIA DOS SEUS RESULTADOS.(APLICABLES A TODOS OS CURSOS DA E.S.O.)

Durante as primeiras semanas de clase comprobarase o nivel do alumnado mediante realización de probas escritas, exercicios de clase e probas orais que recollan aspectos relacionados con cada competencia básica especialmente vinculados a área de Xeografía e Historia. Atendendo aos resultados obtidos na avaliación inicial realizaranse as adaptación curriculares globais en relación ao grupo no seu conxunto e as adaptación individuais necesarias que se poideran producir.

A avaliación inicial non ten cualificación no boletín de notas polo tanto non fai media co resto das cualificacións do curso. Considerámola un instrumento para que o profesor coñeza o punto de partida de cada alumno e para que os alumnos se decaten das súas potencialidades e das súas carencias. [Poderase empregar a breve materia data ata a realización da proba inicial como contido avaiable.](#)

As medidas de adaptación atenderán as necesidades advertidas tanto a nivel individual como colectivo (especificadas previamente no plan de reforzo e recuperación)

2.3.4.- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE (APLICABLES A TODOS OS CURSOS DA E.S.O)

Ben se trate de medidas de reforzo ou de ampliación o Departamento atende aos seguintes principios:

- Emprego de metodoloxías diversas en función de que o tipo de axuda que ofrecen responda ás necesidades que en cada intre necesitan os alumnos. As adaptacións en metodoloxía didáctica son un recurso que se pode introducir nas formas de enfocar ou presentar determinados contidos ou actividades. Estas modificacións non deberían producirse só como resposta á identificación de dificultades, senón como prevención das mesmas.

- Actividades de aprendizaxe diferenciadas: reforzo e ampliación.

As actividades educativas que se formulen deben situarse entre o que xa saben facer os alumnos de maneira autónoma e o que son capaces de facer coa axuda do profesor ou dos seus compañeiros, de tal forma que nin sexan demasiado fáciles e, por conseguinte, pouco motivadoras para algúns alumnos, nin que estean tan afastadas do que poden realizar que lles resulten igualmente desmotivadoras, ademais de contribuír a crear unha sensación de frustración nada favorable para a aprendizaxe. Cando se trata de alumnos que manifestan algunha dificultade para traballar determinados contidos, débese axusta-lo grao de complexidade da actividade e os requirimentos da tarefa ás súas posibilidades. É preciso ter previsto un número suficiente de actividades para cada un dos contidos considerados como fundamentais, con distinto nivel de complexidade, que permita traballar estes mesmos contidos con esixencias distintas. **No material do Proxecto A Casa do Saber, nos libros de texto e nas guías de profesor dispoñemos de material axeitado** para desenvolver diferentes estratexias de ensino.

2.3.5.-CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS CURRICULARES TRASVERSAIS (APLICABLES A TODOS OS CURSOS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA)

Como se establece no art. 4 do Decreto 86/2015 nos proxectos curriculares específicos de cada un dos cursos da Educación Secundaria Obrigatoria os seguintes elementos trasversais:

1.-A expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as Tecnoloxías da Información e a Comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional en consecuencia nas programacións de aula estableceranse os principios e as bases para traballalos incardinando os mesmos dentro dos distintos Plans e Programas específicos do IES Virxe do Mar (Plan lector e Plan de integración das TICS)

2.-Así mesmo se fomentará o **desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade e os valores inherentes**

ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.

3.-Do mesmo xeito promoveremos as aprendizaxes para a **prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto aos homes e mulleres por igual, ás persoas con discapacidade e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e consideración ás vítimas do terrorismo e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.**

4.-Na programación de aula **promoverase a prevención da violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico (traballándose este aspecto de xeito específico nas programacións curriculares de 4º de ESO).**

5.-Na dinámica da aula **evitaranse os comportamentos e contidos sexistas e estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.**

6.- Nos currículos de Educación Secundaria Obrigatoria e Bacharelato incorporamos elementos curriculares relacionados co **desenvolvemento sustentable e o medio ambiente, os riscos de explotación e abuso sexual, o abuso e malos tratos ás persoas con discapacidade, as situacións de risco derivadas da inadecuada utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación, así como a protección ante emerxencias e catástrofes (con temas específicos en 1º e 3º de ESO).**

7.-Por outro lado nas actividades didácticas tanto da ESO como no Bacharelato incorporaremos **elementos de traballo orientados ao**

desenvolvemento e afianzamento do espírito emprendedor, á adquisición de competencias para a creación e desenvolvemento dos diversos modelos de empresas e ao fomento da igualdade de oportunidades e do respecto ao emprendedor e ao empresario, así como á ética empresarial. As actividades de adquisición fomentara medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permita afianzar o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a **creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.**

8.-No ámbito da **educación e a seguridade viaria, incorporaranse elementos curriculares e promoverán accións para a mellora da convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico**, coa finalidade de que o alumnado coñeza os seus dereitos e deberes como usuario das vías, en calidade de peón, viaxeiro e condutor de bicicletas ou vehículos a motor, respecte as normas e sinais, e se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas.

Estas actuacións faranse dacordo cos plans de actuación que se establecen no marco do plan Convives da Consellería de Educación (<http://www.edu.xunta.gal/portal/Educonvives.gal>)

2.3.6.-MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA. (APLICABLES A TODOS OS CURSOS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA)

O Departamento realizará **reunións de específicas de seguimento e avaliación das programacións** que se desenvolva **no curso académico, realizando alomenos unha cada trimestre.** Nestas reunións avaliarase os logros conquistados nas etapas académicas e grupos de alumnos/as e estableceranse os mecanismos correctores no caso de desviacións

significativas. Así mesmo, estableceranse una serie de indicadores básicos da práctica docente que serán avaliados trimestralmente dentro do Departamento. Estes indicadores estableceranse por cada nivel educativo e grupo establecéndose as propostas de mellor oportunas que serán plasmadas como adendas nas programacións didácticas

2.3.7.-INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

A avaliación da práctica docente realizaranse ao longo do curso (trimestralmente) e ao final do mesmo. En relación ao análise dos resultados obtidos realizaranse as adaptacións correspondentes no caso de que foran necesarias.

Para complementar esta avaliación establecemos os seguintes indicadores básicos:

A. -en relación coas programacións didáctica

Indicadores

- Ás programacións e a súa coherencia interna e entre os seus distintos apartados.
- Os instrumentos e estratexias de avaliación e a súa adecuación ao alumnado e ás súas específicas características.
- A idoneidade dos recursos e materiais didácticos
- Ao final de cada trimestre e ao final do curso analizaremos o resultado das avaliacións

B.- En relación coas programacións de aula e a metodoloxía

Indicadores:

- A coherencia das programacións en relación aos cursos e niveis.
- Ás medidas a diversidade e resultados acadados coas mesmas
- A distribución das clases e dous distintos agrupamentos e a súa implementación na actividade docente e didáctica.
- Os distintos enfoques da actuación docente na aula con carácter globalizador e interdisciplinar

c) En relación coa práctica docente

Indicadores

- A organización do ensino
- Programación Didáctica e de aula
- Atención á diversidade
- Coordinación docente
- Clima da aula
- Relación cos pais

2.3.8.-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR (PARA TODOS OS CURSOS ESO E BACH.)

Dadas as características intrínsecas das materias de Xeografía, Historia, e Historia da Arte a lectura non só se aplica a textos senón que amplíase a imaxes, gráficas, táboas, mapas, obras de arte A lectura de documentos é a base do traballo en Historia e, xunto coa análise e a interpretación dos mesmos, forma parte esencial da aprendizaxe dos alumnos, é dicir, a ensinanza e o estudo da Historia baséase nunha grande medida nos documentos escritos. Na Historia da Arte o maior peso recae na análise e interpretación de obras de arte pero non é posible realizar esa interpretación sen o concurso do contexto histórico nin sen o estudo das fontes textuais de todo tipo. Na Xeografía adquieren unha maior importancia as técnicas de análise e interpretación de mapas, gráficos e estatísticas.

Accións para o fomento da lectura

a)Actividades sistemáticas

- **Utilización do libro de texto** que soe ser o útil de traballo básico. Con el refórzase a lectura comprensiva e a resolución de problemas.
- **Lectura na clase de textos**, fragmentos ou seleccións
- Elaboración do **caderno de clase** no que se traballe a redacción, ordenación e claridade expositiva.
- Realización de exercicios dirixidos, tanto os plantexados nos manuais como outros, dirixidos a reforzar a comprensión máis a construción de temas de xeito discursivo.

- **Consultas en Internet ou bibliografía**, sobre temas puntuais ou que xorden no traballo diario
- **Consulta da prensa escrita** para actualizar datos ou comentar noticias de actualidade vinculadas aos temas tratados nas aulas.
- **Proposta de lectura de obras** adaptadas a cada nivel. Realizaran tarefas de comprensión por parte do alumnado. Trátase de que expliquen brevemente o argumento e porque lles gustou a obra e a súa posición crítica. Preténdese tamén que entren nun circuío de recomendación de obras entre eles e que se suscite o debate sobre as mesmas.

b)Actividades puntuais

- Elaboración de traballos monográficos coa recollida, tratamento e elaboración de material
- Confección de paneis e murais explicativos
- Recollida e selección de noticias de prensa
- Proxección de películas. Trabállase a pescuda de información sobre o filme a través de Internet para logo completalo con redaccións e sínteses.
- Aproveitamento de lecturas básicas (dispoñibles no material de aula) elaboradas especificamente para reforzar a lectura.
- Pescudas na biblioteca
- Suxestión de lecturas (novelas,relatos... obrigatorios e/ou voluntarias

2.3.9.-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TICS

As TIC abren novas vías de aprendizaxe e modifican o papel do profesor que ten que deixar de ser exclusivamente un transmisor de contidos e pasar a ser un desencadeador de procesos de aprendizaxe. Os libros de texto

actuais ofrecen múltiples posibilidades para polas en práctica: direccións útiles en Internet, visitas virtuais, Google Earth, *Web-Quest*, páxinas web, tets, actividades lúdicas...se ben hai que aclarar que os recursos dos que se dispón no centro son limitados e asemade non todo o alumnado ten o acceso desexado a estas posibilidades, ben por non ter ordenador, ben por non ter conexión a Internet. Nestes momentos esas limitacións son escasas pero seguen a existir.

No actual curso, como nos pasado, empregaremos as TICs en:

- Consulta da Aula Virtual do centro que será a vía tecnolóxica de conexión entre profesorado-alumnado e familias. Desbotando outras canles.
- Elaboración de material didáctico que se colgará nas aulas virtuais
- Presentacións Power Point para explicar algúns temas do currículo na ESO e no Bacharelato
- Busca de información na rede, por parte dos alumnos, para facer pequenos traballos de investigación
- Fomentar o uso da busca desta información a través de exercicios con preguntas dirixidas
- Visitas a páxinas de cartografía dixital e a bancos de imaxes xeográficas para meteoroloxía, localización espacial ...
- Visitas a páxinas de contidos históricos e xeográficos para realización de xogos e actividades lúdicas
- Visitas virtuais a museos e visitas a museos virtuais
- Uso páxinas web específicas, ben do profesorado, ben de organismos oficiais
- [Elaboración e resolución test tipo Kahoots ou Padlets](#)

A utilización e realización do anterior pode se levar a cabo grazas a dispor na actualidade de canon de video en todas as aulas. Maior problema ofrece a disponibilidad de aulas de informática que son compartidas cos outros departamentos. O alumnado de 1º e de 2º ESO disporá de aulas con conexión Wifi e portátiles para cada alumno dentro

do Proxecto Edixgal no que participa o Centro. A realidade é que a dotación de equipos informáticos é insuficiente e o funcionamento azaroso.

Salientar que a situación vivida (ensino non presencial -Covid) supuxo un forte empuxe para a utilización da informática como ferramententa no noso traballo. Potenciouse a comunicación, os traballos virtuais, o dominio das diferentes técnicas e a disponibilidad de ter ao día estas ferramentas, salvo en contadas excepcións que hai que ter ben localizadas.

2.4.-PRECISIÓNS APLICABLES A TODOS OS NIVEIS

Sobre os exercicios e traballos: os exercicios e traballos que se fagan e se presenten deberán ser de autoría propia. A copia (e copia e pega) tanto de Internet como de outra fonte serán puntuados cun 0.

Sobre a ausencia aos exames: a repetición dunha proba ou exame, oral ou escrita, realizarase sempre e cando sexa presentada con inmediatez unha xustificación oficial que a explique.

Sobre copia nos exames: figura nas páxinas finais

Sobre a cuantificación dos exames: as faltas de ortografía poderán ser penalizadas cun 0,10 ata chegar a 1 punto.

Sobre as lecturas: son propostas as lecturas que figuran a continuación. O profesor de cada nivel indicará a cuantificación das mesmas e o carácter voluntario ou obrigatorio destas

1º da Eso (determinado en proens)

2º da Eso

Estableceranse libro de lectura a [escoller entre o material disponible na biblioteca](#) (breves biografías ou temas históricos, cómics...).

Suxestións

- [Del Nacimiento de Roma. Francois Sauterau. Ed. Anaya](#)

3º da ESO (determinado en proens)

4º da ESO

Neste curso 22-23 traballarase co programa **Prensa Escuela de La Voz de Galicia**. A lectura do xornal estará acompañada de debate, opinións e recollida de material

Tamén haberá posibilidade de [lectura voluntaria](#), recomendadas (deberán escoller dúas, mínimo). Lista aberta. Estas son as obras suxeridas.

- La ladrona de libros. Zusak Markys
- O lapis do carpinteiro. Rivas Manolo
- Los santos inocentes. Delibes, M.
- Diario de Ana Frank. Válida tamén a versión gráfica
- La guerra civil española. Preston. Novela gráfica
- Un animal chamado néboa. Leticia Costas, Xerais

- Hiroshima. Jersey John

1º de Bach (determinado en proens)

2.5.-CONCRECIÓNS CURRICULARES EDUCACIÓN SECUNDARIA

Anexo resumo criterios cualificación (páxinas finais)

3.-PROGRAMACIÓN 2º CURSO DA ESO

3.1.-OBXECTIVOS XERAIS

(Ver p. Iniciais)

3.2.-CONCRECIÓN DOS OBXECTIVOS PARA 2º ESO

- Debuxar a situación económica, social e política dos reinos xermánicos.
- Analizar as características da Alta Idade Media en Europa.
- Identificar a problemática da falta de fontes históricas para a análise da Alta Idade Media.
- Analizar as consecuencias da organización feudal.
- Afondar nos aspectos socio-económicos, políticos e culturais no contexto da evolución dos reinos cristiáns e musulmáns..
- Analizar o proceso de conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica.
- Establecer relacións entre os procesos de conquistas e repoboación dos reinos cristiáns e al-Ándalus.
- Apreciar o valor da arte na Idade Media e as súas diferentes funcións.
- Comprender os efectos da crise da Baixa Idade Media na análise das consecuencias económicas e sociais que derivan dela.
- Describir as características concretas do medio físico de España e de Galicia.
- Localizar no mapa de España e de Galicia as principais unidades e elementos do relevo.
- Coñecer, describir e situar no mapa, os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego.
- Coñecer os riscos naturais e problemas medioambientais de España, e os principais espazos naturais protexidos de España e de Galicia.
- Afondar na análise da poboación, movementos migratorios, características e evolución.
- Reflexionar sobre a distribución da poboación europea, a súa evolución, dinámica, migracións ou políticas de poboación.
- Identificar como se organiza o territorio español e galego.
- Analizar as grandes zonas urbanas, a densidade da poboación e as migracións no comentario de mapas do mundo.

- Coñecer as características das cidades españolas e galegas, e a distribución urbana no espazo.
- Identificar os proles e as contras do proceso de urbanización en Europa.
- Coñecer os países de Europa e as súas capitais.

3.3.-CONTIDOS

B1.1. Localización. Latitude e lonxitude.

B1.2. Características xerais do medio físico de España e de Galicia.

B1.3. Medio físico de España: relevo e hidrografía.

B1.4. Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía.

B1.5. Clima: elementos e factores. Diversidade climática da Península Ibérica e de Galicia.

B1.6. Diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e de Galicia

B1.7. Medio natural e problemas ambientais en España.

B2.1. Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios.

B2.2. Poboación europea: distribución e evolución.

B2.3. Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios.

B2.4. Poboación de Galicia: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios.

B2.5. Proceso de urbanización no planeta.

B2.6. A cidade e o proceso de urbanización europeo.

B2.7. A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia.

B2.8. Diversidade de medios naturais en España e en Galicia.

B2.9. Paisaxes no territorio español e galego.

B2.10. Principais retos e problemas ambientais en España.

B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.

B3.2. Fontes históricas.

B3.3. Cambio e continuidade.

B3.4. Tempo histórico.

- B3.5. Vocabulario histórico e artístico.
- B3.6. Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media).
- B3.7. Caída do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. Imperio Bizantino e reinos xermánicos.
- B3.8. Feudalismo.
- B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns.
- B3.10. Reconquista e repoboación.
- B3.11. Expansión comercial europea e recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias.
- B3.12. Arte románica, gótica e islámica.

3.4.- DISTRIBUCIÓN TEMPORAL DOS CONTIDOS

Esta temporalización realízase con carácter orientativo xa que a mesma pode ter as correccións temporais de acordo coas necesidades que en cada grupo de alumnos/as poidan xurdir ao longo do curso. Calquera modificación desta temporalización realizarase mediante a oportuna reunión do Departamento. Pódese optar por comezar polos temas de xeografía ou ben de historia. No caso de comezar pola Xeografía o que aparece como Segundo e Terceiro Trimestre se traballaría no Primeiro e Segundo e o último para a maior parte historia

1º T R I M.	B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia. B3.2. Fontes históricas. B3.3. Cambio e continuidade. B3.4. Tempo histórico. B3.5. Vocabulario histórico e artístico. B3.6. Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media). B3.7. Caída do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. Imperio Bizantino e reinos xermánicos. B3.8. Feudalismo. B3.12. Arte románica, gótica
2º T R I M.	B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns. Arte islámica. B3. 10. Reconquista e repoboación. B3.11. Expansión comercial europea e recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias. B1.1. Localización. Latitude e lonxitude. B1.2. Características xerais do medio físico de España e de Galicia. B1.3. Medio físico de España: relevo e hidrografía. B1.4. Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía. B1.5. Clima: elementos e factores. Diversidade climática da Península Ibérica e de Galicia. B1.6. Diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e de Galicia B1.7. Medio natural e problemas ambientais en España.
3º T R I M.	B2.1. Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios. B2.2. Poboación europea: distribución e evolución. B2.3. Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios. B2.4. Poboación de Galicia: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios. B2.5. Proceso de urbanización no planeta. B2.6. A cidade e o proceso de urbanización europeo. B2.7. A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia. B2.8. Diversidade de medios naturais en España e en Galicia. B2.9. Paisaxes no territorio español e galego. B2.10. Principais retos e problemas ambientais en España

3.5.-RELACIÓN DOS OBXECTIVOS , CONTIDOS , CRITERIOS DE APRENDIZAXE

AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. O medio físico			
b e f g	B1.1. Localización. Latitude e lonxitude.	B1.1. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou nunha imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	XHB1.1.1. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	CAA CMCCT CD
b e f g h	B1.2. Características xerais do medio físico de España e de Galicia.	B1.2. Ter unha visión global do medio físico de España e de Galicia, e das súas características xerais.	XHB1.2.1. Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.	CAA CMCCT CD CCL
b e f g h	B1.3. Medio físico de España: relevo e hidrografía.	B1.3. Situar no mapa de España as unidades e os elementos principais do relevo peninsular, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	XHB1.3.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.	CAA CMCCT CD
			XHB1.3.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.	CAA CMCCT CD CCL

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
b e f g h	B1.4. Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía.	B1.4. Situar no mapa de Galicia as unidades e os elementos principais do relevo, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	XHB1.4.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego.	CAA CMCCT CD
			XHB1.4.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	CAA CMCCT CD CCL
b e f g h	B1.5. Clima: elementos e factores. Diversidade climática da Península Ibérica e de Galicia.	B1.5. Coñecer e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego.	XHB1.5.1. Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.	CAA CMCCT CD CCL
			XHB1.5.2. Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.	CAA CMCCT CD
			XHB1.5.3. Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.	CAA CMCCT CD
b e	B1.6. Diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península	B1.6. Coñecer os principais espazos naturais de España e de Galicia.	XHB1.6.1. Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia.	CAA CMCCT

	Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
f g m	Ibérica e de Galicia.			CD
b e f g h m ñ	B1.7. Medio natural e problemas ambientais en España.	B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente español e galego, e as súas consecuencias.	XHB1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	CAA CMCCT CD CCL
	Bloque 2. O espazo humano			
b c e f g	B2.1. Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios.	B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións.	XHB2.1.1. Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	CAA CMCCT CSC CD
			XHB2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.	CAA CMCCT CSC CD

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
b c e f g h	B2.2. Poboación europea: distribución e evolución.	B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación.	XHB2.2.1. Explica as características da poboación europea.	CAA CCL CSC CD
			XHB2.2.2. Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.	CAA CMCCT CSC CD CCL
b c e f g h	B2.3. Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios.	B2.3. Analizar as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios.	XHB2.3.1. Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas.	CAA CMCCT CSC CD CCL
			XHB2.3.2. Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España.	CAA CMCCT CSC CD CCL
b	B2.4. Poboación de Galicia: evolución, distribución e	B2.4. Analiza as características da poboación	XHB2.4.1. Coñece o proceso da emigración galega, as	CAA

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
c e f g h	dinámica. Movementos migratorios.	de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios	súas etapas e os destinos principais.	CMCCT CSC CD CCL
b c e f g h	B2.5. Proceso de urbanización no planeta.	B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.	XHB2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.	CAA CMCCT CSC CD CCL
			XHB2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.	CAA CMCCT CSC CD CCL
b c e f g	B2.6. A cidade e o proceso de urbanización europeo.	B2.6. Comprender o proceso de urbanización, os seus proles e os seus contras en Europa.	XHB2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.	CAA CMCCT CSC CD CCL

	Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h			XHB2.6.2. Distingue os tipos de cidades do noso continente.	CAA CMCCT CSC CD CCL
b c e f g h ñ	B2.7. A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia.	B2.7. Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación do espazo urbano.	XHB2.7.1. Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.	CAA CMCCT CSC CD CCL
b c e f g	B2.8. Diversidade de medios naturais en España e en Galicia.	B2.8. Coñecer os principais espazos naturais protexidos a nivel peninsular e insular.	XHB2.8.1. Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles.	CAA CMCCT CSC CD CCL

	Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h m ñ			XHB2.8.2. Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.	CAA CMCCT CCL CD
b c e f g h m ñ	B2.9. Paisaxes no territorio español e galego.	B2.9. Identificar as principais paisaxes humanizadas españolas e galegas, e identificalas por comunidades autónomas.	XHB2.9.1. Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.	CAA CMCCT CSC CD CCL
b c e f g h	B2.10. Principais retos e problemas ambientais en España.	B2.10. Coñecer e analizar os problemas e os retos ambientais que afronta España, a súa orixe e as posibles vías para afrontar estes problemas.	XHB2.10.1. Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.	CAA CMCCT CSC CD CCL

	Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
m ñ				
	Bloque 3. A historia			
f l ñ	B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.	B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	CSC CCEC
g l ñ	B3.2. Fontes históricas.	B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	CSC CAA
			XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	CSC CAA

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
I ñ	B3.3. Cambio e continuidade.	B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	CSC CMCCT
			XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	CSC CMCCT
f l ñ	B3.4. Tempo histórico.	B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	CSC CMCCT
l h ñ	B3.5. Vocabulario histórico e artístico.	B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	CSC CCL
g l	B3.6. Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media).	B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e recoñecer a dificultade da falta de fontes históricas	XHB3.6.1. Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.	CSC CAA

	Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		neste período.		
a c d g l	B3.7. Caída do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. Imperio Bizantino e reinos xermánicos.	B3.7. Describir a nova situación económica, social e política dos reinos xermánicos.	XHB3.7.1. Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos	CSC CAA
a c d g l	B3.8. Feudalismo.	B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.	XHB3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.	CSC
a c d f h l n	B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns.	B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.	XHB3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior.	CSC CCEC
			XHB3.9.2. Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media.	CSC CCEC CMCCT CCL

	Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
g h l n ñ	B3.10. Reconquista e repoboación.	B3.10. Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con Al-Andalus.	XHB3.10.1. Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiás na Península Ibérica.	CSC CAA
			XHB3.10.2. Explica a importancia do Camiño de Santiago.	CSC CCEC CCL
l	B3.11. Expansión comercial europea e recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias.	B3.11. Entender o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais.	XHB3.11.1. Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.	CSC
l h n ñ	B3.12. Arte románica, gótica e islámica.	B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.	XHB3.12.1. Describe características da arte románica, gótica e islámica.	CSC CCEC CCL

3.6.-GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

Mínimos esixibles, en relación cos estándares de aprendizaxe para unha avaliación positiva na materia

O MEDIO FÍSICO DE ESPAÑA E GALICIA . RELEVO E HIDROGRAFÍA.

Localización. Latitude e lonxitude.

O mapa físico de España e Galicia.

Principais unidades do relevo español e galego.

Hidrografía de España e Galicia.

Diversidade climática de España e de Galicia.

Clima: elementos e factores.

Principais climas de España.

O clima galego.

OS HABITANTES DO PLANETA

A distribución da poboación no planeta.

As pirámides de poboación.

Principais características dos modelos ou réximes demográficos.

A distribución e características da poboación Europea.

A POBOACIÓN ESPAÑOLA

Distribución e estrutura da poboación española.

O poboamento rural e o poboamento urbano en España.

A pirámide de idade na demografía española.

O problema do envellecemento da poboación en España.

AS SOCIEDADES HUMANAS E OS FENÓMENOS MIGRATORIOS

Características dos principais modelos de organización das sociedades.

A diversidade cultural e social nas sociedades europea e española.

As migracións no mundo actual.

Emigración e inmigración na España actual.

AS CIDADES E OS PROCESOS DE URBANIZACIÓN

O concepto de cidade.

A morfoloxía e as funcións urbanas.

A xerarquía mundial de cidades.

O espazo urbano español e os problemas das grandes cidades.

A FRAGMENTACIÓN DO MUNDO ANTIGO

Os principais reinos xermánicos europeos tras a fragmentación do Imperio romano de Occidente.

A chegada dos visigodos a España e o reino suevo de Galicia

Recoñecemento e localización do Imperio romano de Oriente.

Identificación de Carlomagno como emperador e logros

AL-ANDALUS

A expansión do Islam.

A conquista musulmá da Península Ibérica.

Etapas e formas de goberno na historia de Al-Andalus.

A economía e a organización social de Al-Andalus.

Trazos xerais da arte islámica e andalusí e identificar os monumentos.

A EUROPA FEUDAL

As funcións da monarquía feudal.

A composición dos estamentos da sociedade medieval.

Os trazos distintivos do estamento nobiliario, a súa dedicación a guerra e o armamento que utilizaba.

O feudo e a vida dos campesiños durante a Idade Media.

A importancia da Igrexa na Idade Media.

A ORIXE DOS PRIMEIROS REINOS PENINSULARES (SÉCULOS VIII-XIII)

A evolución das fronteiras entre o mundo cristián e musulmán na Península Ibérica entre os séculos VIII e XII.

A creación e a evolución do primeiro reino independente aparecido dentro do dominio islámico: o reino de Asturias.

Os condados e reinos pirenaicos.

O reino de León e o reino de Castela e León.

A Idade Media en Galicia: séculos VIII ao XIII.

A CULTURA E A ARTE DO ROMÁNICO

O carácter relixioso da arte romanica.

As características básicas da arte románica.

A pintura, a escultura e a arquitectura románica.

As mostras mais destacadas do Románico na Península Ibérica e en Galicia.

AS CIDADES DA EUROPA MEDIEVAL

As razóns que estimularon o renacemento da vida urbana.

Os principais espazos da cidade medieval.

As actividades económicas que se realizaban na cidade medieval.

Os grupos sociais que habitaban a cidade medieval.

As causas da crise da Baixa Idade Media.

OS GRANDES REINOS PENINSULARES (XIII-XV)

A relevancia da batalla das Navas de Tolosa.

As repoboacións entre os séculos XIII e XV.

Formación e institucións da Coroa de Castela e a Coroa de Aragón.

A diversidade de culturas na Península durante a Idade Media.

A CULTURA E A ARTE DO GÓTICO

A orixe e a contextualización histórica do Gótico.

As características básicas da arte gótica.

A pintura, a escultura e a arquitectura góticas.

As mostras mais destacadas do Gótico na Península Ibérica.

3.7.-A CONCRECIÓN DOS MÉTODOS PEDAGÓXICOS E DIDÁCTICOS

A metodoloxía procurará ser dinámica e para iso complementará a exposición oral do docente co uso de material cartográfico para a comprensión da simboloxía, a resolución de problemas de tipo espacial e a elaboración de distinto tipo de material en relación a materia explicada. Procurarase a utilización de mapas mudos onde se realizarán tarefas de localización. Asemade procurarase motivar ao alumnado a **través do análise de textos, preguntas na aula, exposicións e debates** que favorezan a participación oral, a toma de decisións e a implicación coa realidade. Incidirase na realización de **comentarios sinxelos** e dirixidos para obter conclusións, causas e consecuencias dos fenómenos estudados. O docente prestará atención o traballo diario no caderno de clase onde se anotarán e pegarán resumos, esquemas e exercicios e polo que será esencial a súa ordenación e boa presentación. Incidirase na realización de traballos en grupo e cooperativos.

3.8.-OS MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS A UTILIZAR

Utilizaremos durante este curso académico o libro de texto ***Xeografía e Historia de 2º ESO. Obradoiro Santillana. Proxecto Os camiños do Saber***, complementarase con material a imprimir, con textos de distinta procedencia, atlas, globo terráqueo, mapas mudos... Tamén se empregará material audiovisual como vídeos e presentacións en Power Point e páxinas web. O alumnado ten a súa disposición os fondos bibliográficos da biblioteca. Utilizaremos as novas tecnoloxías (ordenadores do programa EDIXGAL), test tipo kahoot e elaboración de crucigramas para a realización

de actividades. Promoverase a realización de traballos mediante a utilización das TICs e que conleven búsquedas e investigación atendendo as capacidades do alumnado. Como eixo base de comunicación co alumnado empregarase a Aula Virtual do centro e páxinas propias.

3.9.-OS PROCEDEMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E CRITERIOS DE CALIFICACIÓN DA APRENDIZAXE DO ALUMNADO

Realizarase unha avaliación inicial do alumnado co obxecto de poder adaptar a programación ás características do mesmo. Algúns dos procedementos e instrumentos que se poden empregar para avaliar o proceso de aprendizaxe durante o curso serán:

Observación sistemática

- Observación directa do traballo na aula..
- Observación directa sobre a participación e interese e a súa actitude favorable

Analizar as producións dos/as alumno/as

- Caderno de clase.
- Resumos.
- Actividades en clase (problemas, exercicios, respostas a preguntas etc.).
- Traballos monográficos.
- Traballos de investigación.

Avaliar as exposicións orais dos/as alumnos/as

- Debates
- Postas en común..

Realizar probas específicas

- Obxectivas.

Exposición dun tema, en grupo ou indivi

3.9.1.-GLOBAIS

Os procedementos de avaliación cuantificarase de acordo cos estándares de aprendizaxe avaliados establecidos na programación e os criterios de avaliación o seguinte:

- Coñecementos, procedementos, competencias e estándares de aprendizaxe
- Actitudes, comportamento e traballo (persoal e cooperativo)

Así mesmo o alumnado debe ter coñecemento de que é necesario e obrigatorio:

- Traer as clases o libro de texto e aquel material que o profesor demande. Non cumprir este requisito non exime de facer as tarefas correspondentes.
- Deberá manter a materia ao día informándose non caso de que haxa faltas, aínda xustificadas
- Debe ter un comportamento correcto para cos compañeiros e co profesorado sen impedir o desenvolvemento normal das clases

Si se cumpre o anterior o docente, cualificará observando os seguintes elementos:

- Chamadas na aula para corrección de exercicios e tarefas diarias
- Organización e disposición do material de traballo (orden, actualización do caderno de clase)
- Participación activa
- Entrega e realización de exercicios e traballos axustados ao prazo e as indicacións

Fixaranse estratexias específicas nas programacións de aula e realizaranse probas escritas (PE), probas orais (PO) actividades no caderno do alumno (ACo) , actividades cooperativas (ACo).

A.-AVALIACIÓN CONTINUA E ORDINARIA

Cuantificarase:

1.-Coñecementos e procedementos representarán como máximo un 90% da nota (*ver plan de traballo actual nos criterios concretos*)

A través de probas escritas

En cada avaliación realizaranse a/as proba/as escrita/as necesarias para a valoración das adquisición dos contidos mínimos por parte do alumnado. A/as proba/as a realizar en cada avaliación será comunicadas ao alumnado coa suficiente antelación e se establecerá un calendario anual aproximado das datas de celebración das mesmas

Ao ser avaliación continua a partir do segundo exame pódense incluír cuestións do primeiro e polo tanto non se contemplan os exames de recuperación agás no caso que o profesor o considere oportuno. Para recuperar a materia ao longo do curso o profesorado poderá realizar:

- o Probas de recuperación de contidos conceptuais
- o Exercicios de reforzo para aquel alumnado que o precise.
- o Realización daquelas tarefas, exercicios ou traballos que non se realizasen ou foran considerados non aptos

2.-TRABALLOS E ACTIVIDADES individuais e colectivos, actividades no caderno de traballo e outras que representarán, **como máximo, un 30% da nota.** (*ver plan de traballo actual nos criterios concretos*)

3.-A ACTITUDE que se valorará **con un máximo dun 20% da nota**

(*ver plan de traballo actual nos criterios concretos*)

Neste apartado se considerará a participación activa na clase por parte do alumno/a (respostas correctas ás preguntas e ás actividades da asignatura que lle propoña o profesor/a; o esforzo, a responsabilidade ante as obrigacións, o coidado dos materiais).

Este apartado só incidirá de xeito positivo, na cualificación das avaliacións e final do curso, nunca de xeito negativo.

NOTA DA AVALIACIÓN FINAL

A nota da avaliación final será a media aritmética das notas das tres avaliacións (aplicadas as porcentaxes establecidas) redondeándose ao enteiro superior **naqueles décimais iguais o superior a cinco** e no caso contrario redondearase ao enteiro inferiores (exemplo 5,5 redondearase a 6, no caso 5,4 redondearase a 5).

PRECISIÓNS

- Os **traballos** non entregados ou considerados insuficientes-non aptos, **así como unha actitude negativa continuada conlevará o** suspenso na avaliación correspondente. Neste caso, para recuperar a avaliación será preciso realizar os traballos e/ou rectificar actitudes .
- Para superar o curso será indispensable ter aprobado as tres avaliacións. As avaliacións con cualificación negativa terán unha proba de recuperación unha vez rematado o trimestre.
- Para a recuperación das distintas avaliacións o profesorado poderá establecer **traballos ou actividades específicas para a superación das mesmas**
- **Aquel alumnado que non entregara os traballos propostos durante o curso suspenderá a avaliación ordinaria.** Neste caso, para **recuperación será preciso realizar os traballos e entregalos na data** que se sinala para a proba final.
- Se ó final de curso algún alumno/a aínda tivese, logo de facer as recuperacións, unha avaliación suspensa, terá outra oportunidade de recuperala trala terceira avaliación e antes da avaliación final.
- Unha vez coñecidas as dificultades, necesidades e realidades do alumnado o docente, tras consultalo co departamento, adaptará estas porcentaxes establecidas para os apartados anteriores axustándoas a esa realidade e comunicando as mesmas ao alumnado
- Todos os **exercicios que se establezcan para entregar** deben levar unha directrices en canto a presentación, contidos, finalidade, e data de entrega.

Estes exercicios calificaranse con nota de 1 a 10 en función do cumprimento dos requisitos establecidos nas rúbricas. O retraso na entrega dos traballos supón unha reduccion da nota dun 50%.

- LECTURAS

O profesorado poderá establecer selección de lecturas e comunicará ao alumnado a cuantificación e entrega dos traballos sobre elas

3.9.2.-PROCEDEMENTOS, INSTRUMENTOS E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN CONCRETOS (INFORMACIÓN PROPORCIONADA AOS ALUMNOS PARA QUE FIGURE NA SÚA LIBRETA)

TEMPORALIZACIÓN

1º avaliación HISTORIA	2ª avaliación HISTORIA	3ª avaliación XEOGRAFÍA
TEMA 1 TEMA2 TEMA 3 Tema 4 TEMA7 (controles de mapas)	TEMA 5 TEMA 6 TEMA 8 TEMA7 (controles de mapas)	TEMA 9 TEMA 10 TEMA11 TEMA7 (controles de mapas)

As modificación desta temporalización realizarase mediante a oportuna reunión e comunicación ao Departamento

As cualificacións serán o resultado dos seguintes aspectos:

1.- PRBAS ESCRITAS.

Realizarase como mínimo un por avaliación. No caso de facerse máis a notas será a media dos mesmos. A parte que se refira á localización en mapas poderá ser realizada en probas específicas que se sumará á

nota do resto do exame (10%). Será necesario acadar os mínimos para que sexa puntuable.

O modelo de exame xeral incluírá:

- Definicións
- Gráficos, mapas, debuxos...a comentar
- Preguntas de relación, verdadeiro, /falso, completar frases
- Pequenos temas a desenvolver
- Ordenacións cronolóxicas

Na corrección aplicarase o establecido na programación sobre redución por faltas de ortografía

A nota obtida polas probas escritas suporá un 70%

2.- REALIZACIÓN DE EJERCICIOS E TRABALLOS.

Realizaranse traballos e exercicios de distinta extensión. Haberá grupais e individuais. Terán prazos e directrices que hai que cumprir. Os traballos terá a rúbrica correspondente que o profesor indicará ao alumnado previamente (na aula virtual). A nota será a media calculada entre estes traballos. A libreta poderá ser tida en conta neste apartado para valorala. Neste apartado contabilizarase a lectura seleccionada. Contabilizará na nota do ultimo trimestre. Cada un destes elementos sumará un punto. A entrega fóra do prazo establecidos dos traballos supón un 50% da redución da nota do mesmo.

É necesario ter realizados os traballos para poder aprobar a avaliación. En caso de non telos ou telos mal realizados, procederase a unha recuperación coa presentación dos mesmos

A nota obtida representará un 20%

3.-PARTICIPACIÓN E ACTITUDE.

Valorarase especialmente a participación (0,2 ptos), o traballo na clase (0,2 ptos), a realización de exercicios (0,2 puntos), traer material e telo en condicións (0,2 ptos) e o comportamento axeitado (0,2). Dúas **anotacións negativas**, en cada apartado, desconta a puntuación.

A suma destes elementos representará un 10%

NOTA:

A entrega de traballos voluntarios poderá compensar as notas negativas do 3 apartado. Debe cumprir requisitos de indicacións, prazo e rúbrica.

OUTRAS

A canle de comunicación será a Aula Virtual e a páxina web propia.
Material:

1.-é imprescindible a libreta que será a base do estudio. Nela deben figurar os materiais que se lle proporciona, fotocopiado e pegado O profesor pode comprobar que está ao día e nela deben de figurar os contidos dados e as tarefas establecidas, de xeito claro e ordenado.

2.-Tamén é necesaria unha carpeta para gardar os distintos exercicios e traballos que se fagan Para máis información sobre a materia consultar programación que figura na páxina oficial do Instituto.

En canto ao uso do móbil seguiremos as directrices establecidas polo centro

A nota final será a media das tres avaliacións.

É necesario ter aprobadas as tres avaliacións

Por cada avaliación suspensa haberá unha recuperación. No caso de ter suspensas estas recuperacións haberá un exame final no que se inclúan todas aquelas avaliacións que non estén superadas

Para calcular a nota final de curso sumarase as notas das avaliacións aprobadas, ben na avaliación, ben na recuperación.

3.10.-MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Ben se trate de medidas de reforzo ou de ampliación o Departamento atende aos seguintes principios:

- Emprego de metodoloxías diversas en función de que o tipo de axuda que ofrecen responda ás necesidades que en cada intre necesitan os alumnos.As

adaptacións en metodoloxía didáctica son un recurso que se pode introducir nas formas de enfocar ou presentar determinados contidos ou actividades. Estas modificacións non deberían producirse só como resposta á identificación de dificultades, senón como prevención das mesmas.

- Actividades de aprendizaxe diferenciadas: reforzo e ampliación.

As actividades educativas que se formulen deben situarse entre o que xa saben facer os alumnos de maneira autónoma e o que son capaces de facer coa axuda do profesor ou dos seus compañeiros, de tal forma que nin sexan demasiado fáciles e, por conseguinte, pouco motivadoras para algúns alumnos, nin que estean tan afastadas do que poden realizar que lles resulten igualmente desmotivadoras, ademais de contribuír a crear unha sensación de frustración nada favorable para a aprendizaxe. Cando se trata de alumnos que manifestan algunha dificultade para traballar determinados contidos, débese axustar o grao de complexidade da actividade e os requirimentos da tarefa ás súas posibilidades. É preciso ter previsto un número suficiente de actividades para cada un dos contidos considerados como fundamentais, con distinto nivel de complexidade, que permita traballar estes mesmos contidos con esixencias distintas. No material do *Proxecto A Casa do Saber*, nos libros de texto e nas guías de profesor dispoñemos de material axeitado para desenvolver diferentes estratexias de ensino co obxectivo de facilitar aprendizaxes en función das necesidades concretas.

3.11.-PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES DE CURSOS ANTERIORES (1ºESO)

3.11.1.- CONTIDOS

1º de ESO

B1.1 A Terra:A Terra no Sistema Solar.

B1.2 A representación da Terra. A escala e a linguaxe cartográfica

B1.3 As proxeccións e os sistemas de coordenadas As imaxes satélite e os seus principais usos

B1.4 A localización. Latitude e lonxitude.

B1.5 Os trazos principais do relevo do mundo. O clima: elementos e factores. A diversidade climática no planeta

B1.6 Medio físico do mundo e de Europa: relevo e hidrografía

B1.7 O medio natural europeo. Principais trazos

B1.8 As unidades do relevo do espazo xeográfico europeo

B1.9 Os conxuntos bioclimáticos do espazo xeográfico europeo

B1.10 A diversidade de espazos naturais europeos

B1.11º medio natural: áreas e problemas medioambientais.

B3.1 A relación entre o pasado,o presente e o futuro a través da Historia

B3.2 As fontes históricas.

B3.3 Cambio e continuidade

B3.4 O tempo histórico

B3.5 O vocabulario histórico e artístico

B3.6 A evolución das especies e a hominización

B3.7 A periodización da Prehistoria e a Idade Antiga.

B3.8 A Prehistoria e a Idade Antiga: unha visión global.

B3.9.1 Paleolítico: etapas; características das formas de vida; os cazadores colectores comercio; organización social

B3.9.2 Neolítico: a revolución agraria e a expansión das sociedades humanas; sedentarismo; artesanía e comercio e organización social

B3.9.3 A prehistoria galega: os megalitos, os petróglifos

B3.10 A aparición dos ritos: restos materiais e artísticos, pintura e escultura.

B3.11 A Idade Antiga: as primeiras civilizacións urbanas. Mesopotamia e Exipto. Sociedade, economía e política

B3.12 A Idade Antiga: a invención da escritura

B3.13 A Idade Antiga: a historia de Exipto.

B3.14 A Idade Antiga: a relixión Exipcia

B3.15 A Idade Antiga: a arte en Mesopotamia e Exipto.

B3.16 O mundo clásico. Grecia: as "polis" gregas e a súa expansión.

B3.17 O mundo clásico. Grecia: a expansión comercial e política das "polis" gregas

B3.18 O Mundo clásico. O imperio de Alexandre Magno e os seus sucesores: o helenismo.

B3.19 O mundo clásico. Grecia e o helenismo: a arte, a ciencia, o teatro e a filosofía.

B3.20 O Mundo clásico: orixe e etapas da historia de Roma.

A república e o imperio: organización política

Expansión colonial polo Mediterráneo.

O Cristianismo

B3.21 O Mundo clásico. A arte romana: arquitectura, escultura e pintura.

B3.22 A Península Ibérica: os pobos prerromanos, a Hispania romana e Gallaecia. O proceso de romanización. A Cidade e o campo

A material dividirase en dous parciais:

O primeiro parcial abrangue as unidades referidas aos aspectos xeográficos, mentres que no segundo parcial serían as unidades referidas aos aspectos históricos. Pero esta orde pode invertirse en función do escollido polo docente no curso impartido. O libro de texto a empregar ***Xeografía e Historia de 1º ESO. Obradoiro Santillana. Proxecto A Casa do Saber***

3.11.2.- PROCEDEMENTO E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

O alumnado con materias pendentes poder optar por **dúas posibilidades**:

A) Realización de probas escritas. Os contidos esixibles distribuiranse en dúas partes. O alumnado disporá de dúas probas que se celebrarán nas datas establecidas pola xefatura de estudos. A nota final será a media entre as dúas probas.

B) Realización de traballos e exercicios

3.11.3.-CRITERIOS PARA SUPERAR A MATERIA PENDENTE MEDIANTE AVALIACIÓN CONTINUA

No caso de escoller a opción A

Proporcionaráselle ao alumnado a información sobre os contidos mínimos e as datas de exames así como a dispoñibilidade a explicar dúbidas. O alumnado fará os exames da materia – parciais- nas datas establecidas pola Xefatura de Estudos

No caso de escoller a opción B

O alumnado recibirá **na primeiras semanas do curso uns exercicios e cuestións** para ser resoltas que deberá entregar nos prazos establecidos e ser consideradas aptas. Cumprir este requisito é preciso para obter unha cualificación suficiente. Se non é así por **non entregar no prazo establecido ou non ser aptos**, o alumnado deberá obrigatoriamente que realizar as probas escritas. Establécese un máximo de **dous traballos sen entregar** ou non ser aptos sen causa xustificada para realizar o exame da materia correspondente, na data que o profesor encargado determine.

De non acadar unha cualificación positiva en ningunha das dúas opcións, (por non obter a nota suficiente ou non recoller nin entregar os traballos, ou non entregar no prazo establecido, ou non ser aptos) **o alumnado terá dereito a realizar un exame escrito final no mes de maio que incluírá toda a materia.**

O alumnado pendente de 1ºESO será atendido polo profesor correspondente en 2º da ESO quen lle proporcionará o material, apoio e información necesario en función da opción elixida.

O profesor poderá ter en conta tamén a actitude e a evolución progresiva na materia que ten o alumno neste 2º curso para podelo valorar positiva ou negativamente.

3.12.-ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES 2º ESO

En atención a estes obxectivos neste curso propón as seguintes actividades complementarias e extraescolares

- Asistencia a exposicións e conferencias así como aqueles actos culturais que xurdan ao longo do desenvolvemento do curso tanto no propio centro como na vila ou nas proximidades (Santiago, Coruña, Pontevedra...)
- Participación nas actividades organizadas durante a Semana Cultural a celebrar.
- Percorridos pola propia vila de Noia. Visita a Sta María, museo das laudas gremiais, San Martiño, San Francisco, casco histórico, muíños da Pedrachán, a ponte de Traba... coa finalidade de apreciar e estudar a estrutura urbana (plano, rúas, monumentos, articulación do espazo...) e o contorno físico xeográfico da vila (relevo, altitude, ubicación)
- Itinerarios xeográfico-histórico polo entorno próximo nos que se poderá coñecer as pegadas do pasado no entorno
- Visita a Santiago de Compostela cidade e catedral como achegamento ao mundo medieval, románico e gótico
- Visita a un mosteiro próximo (Carboeiro ou Oseira ou Armenteira...) en colaboración con departamentos de CCNN ou Educación Física para

promover a realización de actividade de sendeirismo e coñecemento do medio físico e natural do entorno.

3.13.-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TICS

As TICs abren novas vías de aprendizaxe e modifican o papel do profesor que ten que deixar de ser exclusivamente un transmisor de contidos e pasar a ser un desencadeador de procesos de aprendizaxe. Os libros de texto actuais ofrecen múltiples posibilidades para polas en práctica: direccións útiles en Internet, visitas virtuais, Google Earth, *Web-Quest*, actividades lúdicas...se ben hai que aclarar que os recursos dos que se dispón no centro son limitados e asemade non todo o alumnado ten o acceso desexado a estas posibilidades, ben por non ter ordenador, ben por non ter conexión a Internet.

No actual curso tentarase empregar as TICS en:

- Presentacións Power Point para explicar algúns temas do currículo na ESO
- Busca de información na rede, por parte dos alumnos, para facer pequenos traballos de investigación
- Fomentar o uso da busca desta información a través de exercicios con preguntas dirixidas
- Visitas a páxinas de contidos históricos e xeográficos para realización de xogos e actividades lúdicas
- Visitas virtuais a museos (4º da ESO) e imaxes de arte

A utilización e realización do anterior vai a depender en gran parte da dispoñibilidade que se atope nas dúas aulas de Informática, na de Idiomas. Estas aulas deben ser compartidas cos outros departamentos e ademais están ocupadas con preferencia por materias como a Tecnoloxía, Informática e Idiomas o cal dificulta e limita en gran medida o seu uso.

4.-PROGRAMACIÓN 4º CURSO DA ESO

4.1.-OBXECTIVOS XERAIS

(Ver p.p. iniciais)

4.2.-CONCRECIÓN DOS OBXECTIVOS PARA 4º DE ESO

- Reflexionar sobre os avances da revolución científica dos séculos XVII e XVIII.
- Analizar o movemento cultural e social en Europa e América coa Ilustración.
- Identificar e comprender os distintos procesos revolucionarios nos EEUU, Francia, e España, afondando nos feitos que os motivaron, o seu alcance e as súas limitacións.
- Entender as causas da Revolución Francesa e describir os feitos máis relevantes.
- Comprender a evolución de España e Galicia a través dos cambios económicos provocados pola industrialización do país, afondando nos avances e sacrificios e/ou proles e contras deste proceso.
- Afondar no imperialismo, a súa evolución, as potencias imperialistas e a repartición de poderes no mundo.
- Identificar os aspectos principais da interconexión entre a «Gran Guerra» e a Revolución Rusa.
- Identificar os avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.
- Recoñecer no Romanticismo a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, expresionismo, etc.
- Analizar os acontecementos, fitos e procesos ocorridos no período de entreguerras.
- Afondar nas causas que provocaron o auxe dos fascismos.
- Coñecer os feitos e contextos dos distintos acontecementos bélicos.
- Identificar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX.
- Identificar as bases do estado do «Welfare State» en Europa.
- Analizar a Guerra Fría desde as relacións entre EE.UU. e a URSS.
- Reflexionar sobre a evolución da ditadura en España e Galicia.
- Interpretar a repercusión mundial da crise económica.

- Analizar as causas e consecuencias do derrubamento da URSS.
- Comprender o proceso de constitución da Unión Europea.
- Coñecer e identificar algúns factores da globalización.
- Recoñecer o que supuxo a revolución tecnolóxica e os cambios fundamentais que provocou.
- Valorar o legado histórico, recoñecendo a súa influencia no que temos no presente.

4.3.-CONTIDOS

B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia.

B1.2. Ilustración.

B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII.

B2.1. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo,nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias.

B2.2. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español

B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible.

B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa.

B3.3. Consecuencias da Revolución Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas de organización)

B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso?

B3.5. A ciencia no século XIX.

B4.1. O imperialismo no século XIX: concepto.

B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias.

B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial.

B4.4. Revolución Rusa.

B4.5. A arte no século XIX. Revolución Rusa.

B5.1. Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión

B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán.

B5.3. II República española e a Guerra Civil.

B6.1. Orixes da II Guerra Mundial.

B6.2. Desenvolvemento da II Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias.

B6.3. O Holocausto.

B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica.

B6.5. Procesos de descolonización en Asia e África.

B7.1. Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "Welfare State".

B7.2. Crise do petróleo (1973).

B7.3. Ditadura de Franco en España.

B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo.

B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias

B8.3. Transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982).

B8.4. Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional.

B9.1. A globalización económica: concepto e características.

B9.2. Papel da Revolución Tecnolóxica na globalización.

B9.3. Consecuencias B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía.da globalización. Relacións interrexionais; focos de conflito.

B10.2. Cambio e continuidade.

B10.3. Tempo histórico.

B10.4. Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea.

4.4.-DISTRIBUCIÓN TEMPORAL DOS CONTIDOS

1º T R I M	B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia. B1.2. Ilustración. B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII. B2.1. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo,nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias. B2.2. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible. B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa. B3.3. Consecuencias da Revolución Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas de organización) B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso? B3.5. A ciencia no século XIX. B4.1. O imperialismo no século XIX: concepto. B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias.
2º T R I M	B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial. B4.4. Revolución Rusa. B4.5. A arte no século XIX. B5.1. Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán. B5.3. II República española e a Guerra Civil. B6.1. Orixes da II Guerra Mundial. B6.2. Desenvolvemento da II Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias.

	B6.3. O Holocausto. B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica. B6.5. Procesos de descolonización en Asia e África. B7.1. Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "Welfare State".
3º T R I M	B7.2. Crise do petróleo (1973). B7.3. Ditadura de Franco en España. B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo. B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias B8.3. Transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982). B8.4. Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional. B9.1. A globalización económica: concepto e características. B9.2. Papel da Revolución Tecnolóxica na globalización. B9.3. Consecuencias B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía.da globalización. Relacións interrexionais; focos de conflito. B10.2. Cambio e continuidade. B10.3. Tempo histórico. B10.4. Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea.

Esta temporalización é meramente orientativa e pode verse modificada atendendo á evolución do curso e do grupo.

4.5.-RELACIÓN DOS OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
	Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789			
a c d g h l ñ	B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia.	B1.1. Explicar as características do Antigo Réxime nos seus sentidos político, social e económico.	XHB1.1.1. Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.	CSC CAA CCL
			XHB1.1.2. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.	CSC CAA CCL
f h l n ñ	B1.2. Ilustración.	B1.2. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América.	XHB1.2.1. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgúns monarquías.	CSC CCEC CCL

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
f g l n	B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII.	B1.3. Coñecer os avances da Revolución Científica desde os séculos XVII e XVIII.	XHB1.3.1. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época.	CSC CMCCT CAA
			XHB1.3.2. Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.	CSC CMCCT
a c d g h l	B2.1. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias.	B2.1. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX.	XHB2.1.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.	CSC CAA CCL
			XHB2.1.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.	CSC CAA CCL

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
a c d g h l ñ	B2.2. Revoluções burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español	B2.2. Identificar os principais feitos das revoluções liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX.	XHB2.2.1. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revoluções burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.	CSC CAA CCL
			XHB2.2.2. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revoluções burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.	CSC CAA CCL
			XHB2.2.3. Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.	CSC CAA CCL
f g h l	B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible.	B3.1. Describir os feitos salientables da Revolución Industrial e o	XHB3.1.1. Analiza os proles e os contras da primeira	CSC CAA CCL

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		seu encadeamento causal.	Revolución Industrial en Inglaterra.	
g h l	B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa.	B3.2. Analizar as vantaxes e os inconvenientes de ser un país pioneiro nos cambios.	XHB3.2.1. Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.	CSC CAA CCL
			XHB3.2.1. Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.	CSC CAA CCL
a c d h l m	B3.3. Consecuencias da Revolución Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas de organización).	B3.3. Entender o concepto de progreso, e os sacrificios e os avances que leva consigo.	XHB3.3.1. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.	CSC CSIEE CCL
l ñ	B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso?	B3.4. Analizar a evolución dos cambios económicos en España e en Galicia, a raíz da industrialización parcial do país.	XHB3.4.1. Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.	CSC
g	B3.5. A ciencia no século XIX.	B3.5. Coñecer os principais	XHB3.5.1. Elabora un	CSC

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
Im		avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, e a súa relación coas revolucións industriais	eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.	CAA CMCCT
gh l	B4.1. O imperialismo no século XIX: concepto.	B4.1. Identificar as potencias imperialistas e a repartición de poder económico e político no mundo no derradeiro cuarto do século XIX e no principio do XX.	XHB4.1.1. Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influiría na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais .	CSC CAA CCL
			XHB4.1.2. Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.	CSC CAA CCL
gl	B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias.	B4.2. Establecer xerarquías causais (aspecto e escala temporal) da evolución do imperialismo.	XHB4.2.1. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	CSC CAA

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
g h l	B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial.	B4.3. Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución Rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles.	XHB4.3.1. Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.	CSC CAA
			XHB4.3.2. Analiza o novo mapa político de Europa.	CSC CAA
			XHB4.3.3. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.	CSC CAA CCL
a c d g h l	B4.4. Revolución Rusa.	B4.4. Esquematizar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución Rusa.	XHB4.4.1. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.	CSC CAA CCL
g h l n	B4.5. A arte no século XIX.	B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e recoñecer a orixinalidade de	XHB4.5.1. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.	CSC CAA CCL CCEC

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
		movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en Europa.		
			XHB4.5.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.	CSC CAA CCL CCEC
g h l	B5.1. Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión.	B5.1. Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e os procesos máis importantes do período de entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época.	XHB5.1.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.	CSC CAA CCL
			XHB5.1.2. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.	CSC CAA
			XHB5.1.3. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.	CSC CAA CCL

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
a c d h l	B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán.	B5.2. Analizar as causas do auxe dos fascismos en Europa.	XHB5.2.1. Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.	CSC CCL
a c d g h l	B5.3. II República española e a Guerra Civil.	B5.3. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil	XHB5.3.1. Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.	CSC CCL
			XHB5.3.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.	CSC CAA CCL
g l	B6.1. Orixes da II Guerra Mundial.	B6.1. Coñecer as causas da II Guerra Mundial.	XHB6.1.1. Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).	CSC CAA
g h l	B6.2. Desenvolvemento da II Guerra Mundial: extensión, fases,	B6.2. Coñecer os principais feitos da II Guerra	XHB6.2.1. Sitúa nun mapa as fases do conflito.	CSC CAA

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
	formas de guerra e principais consecuencias.	Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total.	XHB6.2.2. Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.	CSC CAA CCL
			XHB6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.	CSC CAA CCL
a d l	B6.3. O Holocausto.	B6.3. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias .	XHB6.3.1. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	CSC
g h l	B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica.	B6.4. Comprender o concepto de Guerra Fría no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, os EEUU e a	XHB6.4.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	CSC CAA CCL

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
		URSS.	XHB6.4.2. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.	CSC CAA CCL
a d g h l	B6.5. Procesos de descolonización Asia e África.	B6.5. Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX e comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual.	XHB6.5.1. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizado r.	CSC CCL
			XHB6.5.2. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).	CSC CAA
a d g h l	B7.1. Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "Welfare State".	B7.1. Entender os avances económicos dos réximes soviéticos e os perigos do seu illamento interno, así como os avances económicos do "Welfare State" en Europa.	XHB7.1.1. Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.	CSC CAA CCL
			XHB7.1.2. Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	CSC
f g	B7.2. Crise do petróleo (1973).	B7.2. Comprender o concepto de	XHB7.2.1. Compara a crise	CSC CAA

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
h l m		crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto.	enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	CCL
a c d g h l ñ	B7.3. Ditadura de Franco en España.	B7.3. Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España tras a Guerra Civil, e como foi evolucionando esa ditadura desde 1939 a 1975.	XHB7.3.1. Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco	CSC
			XHB7.3.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica	CSC CAA CCL
a d g l	B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo.	B8.1. Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial.	XHB8.1.1. Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época	CSC CAA
			XHB8.1.2. Comprende os proles e contras do estado do benestar.	CSC
a d g h l	B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias.	B8.2. Coñecer as causas e as consecuencias inmediatas do colapso da	XHB8.2.1. Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos	CSC CAA CCL

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
		URSS e outros réximes socialistas.	cambios producidos tralo colapso da URSS.	
a c d g h l ñ	B8.3. Transición política en España: da ditadura á democracia (1975- 1982).	B8.3. Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar distintas interpretación s sobre ese proceso.	XHB8.3.1. Compara interpretación s sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.	CSC CAA CCL
			XHB8.3.2. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.	CSC CCL

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
			XHB8.3.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.	CSC CAA CCL
a c d g h l	B8.4. Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional.	B8.4. Entender a evolución da construción da Unión Europea.	XHB8.4.1. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.	CSC CAA CCL
e g h l	B9.1. A globalización económica: concepto e características.	B9.1. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores.	XHB9.1.1. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.	CSC CD CCL CAA CSIEE
			XHB9.1.2. Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.	CSC CAA CCL
e f	B9.2. Papel da Revolución Tecnolóxica na	B9.2. Identificar algúns dos	XHB9.2.1. Analiza algunhas	CSC CAA

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
g h l	globalización.	cambios fundamentais que supón a Revolución Tecnolóxica.	ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.	CCL CD
e g h l m ñ	B9.3. Consecuencias da globalización. Relacións interrexionais; focos de conflito.	B9.3. Recoñecer o impacto destes cambios a nivel local, autonómico, estatal e global, prevendo posibles escenarios máis e menos desexables de cuestións ambientais transnacionais , e discutir as novas realidades do espazo globalizado.	XHB9.3.1. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.	CSC CD CAA CCL CMCCT CSIEE

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
g h l ñ	B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía.	B10.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB10.1.1. Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico.	CSC CMCCT CAA CCL
			XHB10.1.2. Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.	CSC CAA
			XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.	CSC CMCCT CAA

Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia s clave
f ñ	B10.2. Cambio e continuidade.	B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	CSC CMCCT
			XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	CSC CMCCT
f ñ	B10.3. Tempo histórico.	B10.3. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	CSC CMCCT
h ñ	B10.4. Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea.	B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	CSC CCL

4.6.- GRAO MÍNIMO ESIXIBLE EN RELACIÓN COS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE PARA UNHA AVALIACIÓN POSITIVA NA MATERIA

Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789

1. Absolutismo e Parlamentarism: conceptos clave
2. Diferenciar Antigo Réxime e Ilustración: conceptos clave e autores básicos
3. Enumerar os principios da Ilustración e valorar o seu significado histórico.

Bloque 2. A era das revolucións liberais

1. Explicar as causas da Revolución francesa e valorar a súa repercusión como orixe do sistema político liberal. Etapas da revolución e ideas base de cada.
2. Saber valorar e criticar as fontes históricas.
3. Narrar de xeito sintético os datos fundamentais das revolucións burguesas da 1ª ½ do S. XIX,
4. Redactar os procesos de unificación alemán e italiana.
5. Analizar criticamente os fenómenos da violencia política.

Bloque 3. A Revolución Industrial

1. Analizar o proceso e transformacións da 1ª R. Industrial en Inglaterra.
2. Analizar, situar no tempo e comparar a industrialización noutras zonas: Europa, América, Asia.
3. Explicar a situación laboral/social e política da muller e a situación infantil nas cidades industriais.
4. Describir o proceso de modernización política, económica e social na España do século XIX.
5. Elaborar en esquema os principais avances científicos e tecnolóxicos do S. XIX.

Bloque 4. O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial

1. Identificar as causas do colonialismo/Imperialismo, recoñecer situacións de subordinación entre estados e sinalar as súas consecuencias (a Gran Guerra de 1914).
2. Explicar as orixes da I Guerra Mundial, os seus efectos na ordenación política do espazo europeo (o novo mapa político de Europa).
3. Describir a situación de Alemaña tras a derrota e as súas implicacións.

Bloque 5. A época de entreguerras (1919-1945)

1. Analizar dende distintas fontes a crise da democracia e o sufraxismo da muller no período de entreguerras e sinalar os trazos das alternativas comunista e fascista.
2. A revolución rusa: fases principais e consecuencias
3. Comparar as crises do capitalismo (1929, 1973 e 2008)
4. Explicar as causas dos fascismos
5. Explicar as reformas e dificultades que impediron a consolidación da II República e levaron á Guerra civil.

Bloque 6. As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945)

1. Explicar as orixes da II Guerra Mundial e enumerar as súas consecuencias.
2. Recoñecer e valorar criticamente o Holocausto na historia mundial.
3. Explicar as causas do conflito Israel/Palestina e as consecuencias da guerra de Vietnam.
4. Enumerar e describir os feitos relevantes do proceso de descolonización.

Bloque 7. A estabilización do Capitalismo e o illamento económico do bloque soviético

1. Describir e comparar os réximes comunistas e capitalistas ("Welfare State") en Europa. Enumerar os trazos esenciais da Guerra fría e explicar o seu final.
2. Comparar crises –enerxética- de 1973 coa –financeira- de 2008.
3. Identificar e relacionar as características e fases do réxime franquista coa evolución socioeconómica de España e recoñecer as pegadas do franquismo na sociedade actual.

Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI

1. Recoñecer na nosa sociedade, na que vivimos, os trazos do estado do benestar e os seus problemas.
2. Coñecer, entender e comparar o proceso de transición á democracia en España e as características do sistema constitucional de 1978 coa situación na actualidade.

Bloque 9. A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI

Recoñecer e criticar a prol ou en contra os fenómenos da globalización na vida cotiá.

Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía

1. Analizar criticamente a globalización económica e a contaminación global.
2. Comparar (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.
3. Analizar aspectos da sociedade actual, a prol ou en contra, polo impacto das revolucións industrial e tecnolóxica.
4. Ordenar temporalmente feitos históricos importantes e dominar e interpretar mapas históricos.
5. Identificar e respectar no noso ámbito de convivencia a coexistencia de varias culturas.
6. Saber utilizar e definir ou describir correctamente conceptos e termos históricos e artísticos necesarios.

4.7.A CONCRECIÓN DOS MÉTODOS PEDAGÓXICOS E DIDÁCTICOS

A metodoloxía procurará ser dinámica e para iso poderase complementar a exposición oral do docente co uso de presentacións en Power Point. Iniciación ao análise, comentario e composicións de textos históricos, elaboración de eixes cronolóxicos e obras de arte. Traballarase con atención a interpretación de distintos tipos de gráficos e táboas estatísticas e imaxes das que extraer información. Incidirase nos esquemas comparativos dos períodos históricos para asimilar o concepto de evolución histórica. Mesmamente tentarase facer unha selección de películas, vídeos e lecturas coas que ilustrar aspectos traballados na aula que se irán programando a medida que se desenvolva o curso. O docente prestará atención o traballo diario no caderno de clase onde se anotarán resumos, esquemas, cadros comparativos, vocabulario específico e exercicios e polo que será esencial a súa ordenación e boa presentación. Incidirase na realización de traballos en grupo e cooperativos.

4.8.-OS MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS A UTILIZAR

No presente curso 2022-23 mantense o libro de texto **Historia. Proxecto A Casa do Saber. Obradoiro Santillana**. Isto complementarase con textos de distinta procedencia, recortes de prensa, mapas mudos, publicacións periódicas, recursos de internet, datos locais. Tamén se empregará material audiovisual, películas e vídeos e a aula de informática . O alumnado ten a súa disposición os fondos bibliográficos da biblioteca. Estar anotados ao programa PRENSA ESCOLA vainos permitir dispor de prensa mensual.

4.9.-OS PROCEDEMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACION E CRITERIOS DE CALIFICACIÓN DA APRENDIZAXE DO ALUMANDO

Realizarase unha avaliación inicial do alumnado co obxecto de poder adaptar a programación ás características do mesmo..

Algúns dos procedementos e instrumentos que se poden empregar para avaliar o proceso de aprendizaxe durante o curso serán:

Observación sistemática

- Observación directa do traballo na aula..
- Observación directa sobre a participación e interese e a súa actitude favorable

Analizar as producións dos/as alumno/as

- Caderno de clase.
- Resumos.
- Actividades en clase (problemas, exercicios, respostas a preguntas etc.).
- Traballos monográficos.
- Traballos de investigación.

Avaliar as exposicións orais dos/as alumnos/as

- Debates
- Postas en común..

Realizar probas específicas

- Obxectivas.
- Exposición dun tema, en grupo ou individualmente.

4.9.1.- GLOBAIS

Cuantificarase

- Coñecementos e procedementos
- Actitudes, comportamento e traballo

O alumnado debe ter coñecemento de que é necesario e obrigatorio

- Traer as clases o libro de texto e aquel material que o profesor demande. Non cumprir este requisito non exime de facer as tarefas correspondentes.
- Deberá manter a asignatura ao día informándose non caso de que haxa faltas, aínda xustificadas
- Debe ter un comportamento correcto para cos compañeiros e co profesorado sen impedir o desenvolvemento normal das clases

Si se cumpre o anterior o docente, cualificará observando os seguintes elementos:

- Chamadas na aula para corrección de exercicios e tarefas diarias
- Organización e disposición do material de traballo (orden, actualización do caderno de clase)
- Participación activa
- Entrega e realización de exercicios e traballos axustados ao prazo e as indicacións
- Actitude positiva ante a materia e respetuosa cos compañeiros

Estes datos figurarán no caderno do profesor.

A promoción no departamento de CCSS, Xeografía e Historia estrutúrase do seguinte xeito: a nota de cada unha das tres avaliacións é produto da nota específica da materia obtida a partires de exames, controles, exercicios, traballo e actitudes e, de ser o caso, das obtidas nas actividades de recuperación e reforzo

A promoción estará condicionada a ter superada cada unha das avaliacións a través da nota específica ou ben das actividades de recuperación e reforzo. A nota final será unha media aritmética **das tres avaliacións superadas**

A avaliación do aprendizaxe será continua e diferenciada así como integradora no proceso de ensino-apendizaxe do alumno co obxecto de detectar dificultades, averiguar causas e en consecuencia adaptar as actividades.

Avaliación inicial

A avaliación inicial será o punto de referencia para a toma de decisións relativas ao desenvolvemento do currículo, así como para adoptar aquelas medidas de apoio, reforzo e recuperación que se consideren oportunas para cada alumna ou alumno. No Departamento realizaranse probas para a

Avaliación inicial como:

- Controis nos que detectar a capacidade comprensiva e expresiva
- Exercicios
- Lecturas

A avaliación inicial ten por finalidade determinar os coñecementos previos do alumnado e non condiciona a cualificación nas avaliacións nin na nota final.

Na **avaliación ordinaria** teranse en conta

- probas obxetivas escritas: exames e controles
- elaboración e presentación de traballos individuais ou grupais
- actitude, participación na clase e realización das tarefas

O alumnado que se ausente terá que procurar manter ao día o material co que se teña traballado. No caso de ter que repetir unha proba escrita será necesario un xustificante oficial que explique a ausencia á convocatoria inicial.

A nota final non é produto soamente da media aritmética das notas obtidas nas avaliacións, senón tamén da estimación fundada do profesor a través da avaliación cualitativa realizada por el ó longo do curso atendendo á progresión ou retroceso nas aprendizaxes do alumno.

Para avaliación do alumnado que perdeu a posibilidade de que lle sexa aplicado o dereito a avaliación continua seguirase o seguinte procedemento: para aqueles alumnos e alumnas que perderan, polos motivos que constan no regulamento de réxime interno, o dereito a avaliación continua no Departamento elabóranse un exame final de avaliación de toda a materia. Neste exame incluíranse todos os contidos traballados durante o curso e constará de cuestións extraídas entre os contidos mínimos que figuran na programación. Considerarase avaliación positiva aquelas que obteñan unha nota igual ou superior a 5.

A.-AVALIACIÓN CONTINUA E ORDINARIA

Cuantificarase:

1.-Coñecementos e procedementos que representarán, como **máximo, un 90 % da nota**

- A través de probas escritas e traballos que se realicen
- En cada avaliación haberá como mínimo un exame escrito.

Ao ser avaliación continua a partir do segundo exame pódense incluír cuestións do primeiro e polo tanto non se contemplan os exames de recuperación agás no caso que o profesor o considere oportuno. Para recuperar a materia ao longo do curso o profesorado poderá realizar:

- o Probas de recuperación de contidos conceptuais
- o Exercicios de reforzo para aquel alumnado que o precise.
- o Realización daquelas tarefas, exercicios ou traballos que non se realizasen ou foran considerados non aptos

2.-Traballos individuais e colectivos, actividades no caderno de traballo e outras que representarán , como **máximo un 30% da nota.**

3.-A ACTITUDE que se valorará **con un máximo dun 20% da nota-**

Neste apartado se considerará a participación activa na clase por parte do alumno/a (*respostas correctas ás preguntas e ás actividades da asignatura que lle propoña o profesor/a; o esforzo, a responsabilidade ante as obrigacións, o coidado dos materiais*).Este apartado so incidirá de **xeito positivo**, na cualificación das distintas avaliacións e final do curso, nunca en negativo.

NOTA DA AVALIACIÓN FINAL

A nota da avaliación final será a media aritmética das notas das tres avaliacións (aplicadas as porcentaxes establecidas) redondeándose ao enteiro superior **naqueles décimais iguais o superior a cinco** e no caso

contrario redondearase ao enteiro inferiores (exemplo 5,5 redondearase a 6, no caso 5,4 redondearase a 5)

PRECISIÓNS

- Para recuperación das distintas avaliacións o profesorado poderá establecer **traballos ou actividades específicas para a superación das mesmas**
- Os **traballos** non entregados ou considerados insuficientes-non aptos, **así como unha actitude negativa continuada conlevará o** suspenso na avaliación correspondente. Neste caso, para recuperar a avaliación será preciso realizar os traballos e/ou rectificar actitudes .
- Todos os **exercicios que se establezcan para entregar** deben levar unha directrices en canto a presentación, contidos, finalidade, e data de entrega. Estes exercicios poden calificaranse con nota de 1 a 10 en función do cumprimento dos requisitos establecidos nas rúbricas. O retraso na entrega dos traballos supón unha reduccion da nota dun 50%.
- **Aquel alumnado que non entregara os traballos propostos durante o curso suspenderá a avaliación ordinaria.** Neste caso, para **recuperación será preciso realizar os traballos e entregalos na data** que se sinala para a proba final.
- Para superar o curso será indispensable ter aprobado as tres avaliacións cunha nota mínima numérica de 5. As avaliacións con cualificación negativa terán unha proba de recuperación unha vez rematado o trimestre. Se ó final de curso algún alumno/a aínda tivese, logo de facer as recuperacións, unha avaliación suspensa, terá outra oportunidade de recuperala trala terceira avaliación e antes da avaliación final.
- Unha vez coñecidas as dificultades, necesidades e realidades do alumnado o docente, tras consultalo co departamento, adaptará estas porcentaxes establecidas para os apartados anteriores axustándoas a esa realidade e comunicando as mesmas ao alumnado

4.9.2.-PROCEDEMENTOS, INSTRUMENTOS E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN CONCRETOS

TEMPORALIZACIÓN

1º avaliación HISTORIA	2 avaliación HISTORIA	3ª avaliación HISTORIA
TEMA 1.- TEMA2 TEMA 3 TEMA 4	TEMA 5 TEMA 6 TEMA 7 TEMA 8	TEMA9 TEMA10 TEMA11 TEMA12

As modificación desta temporalización realizarase mediante a oportuna reunión e comunicación ao Departamento

As cualificacións serán o resultado dos seguintes aspectos:

1.- PROBAS ESCRITAS.

Realizarse como mínimo un por avaliación. No caso de facerse máis a notas será a media dos mesmos.

O modelo de exame xeral incluirá:

- Definicións
- Gráficos, mapas, debuxos, fotografías...a comentar /identificar
- Preguntas de relación, verdadeiro, /falso, completar frases
- Pequenos temas a desenvolver
- Importancia e identificación de persoeiros históricos
- Ordenacións cronolóxicas
- Comentarios de texto

Na corrección aplicase o establecido na programación sobre redución por faltas de ortografía

A nota obtida polas probas escritas suporá un 70%

2.- REALIZACIÓN DE EJERCICIOS E TRABALLOS.

Realizaranse **traballos e exercicios** de distinta extensión. Haberá grupais e individuais. Terán prazos e directrices que hai que cumprir. Os traballos terán a rúbrica correspondente que o profesor indicará ao alumnado previamente. A nota será a media calculada entre estes traballos.

Aquí incluírase o traballo realizado ao longo do curso **co programa prensa-escola**. Contabilizará no último trimestre

A entrega fóra do prazo establecido supón un 50% da redución da nota do mesmo.

É necesario ter realizados os traballos para poder aprobar a avaliación. En caso de non telos ou ser non aptos, procederase a unha recuperación coa presentación dos mesmos.

A nota obtida representará un 20%

3.-PARTICIPACIÓN E ACTITUDE.

Valorarase a participación e actitude (0,2 pts), a realización de exercicios (0,2 puntos), ter en condicións o material (0,2) e o esforzo e voluntariade (ata 0,4). Dúas **anotacións negativas**, desconta a puntuación.

A suma destes elementos representará un 10%

NOTA

A entrega de traballos voluntarios debe cumprir requisitos de indicacións, prazo e rúbrica.

Lectura de libros: Os traballos de lectura dos libros recomendados poderán aumentar (unha vez aprobado) a nota final de curso ata 1 punto. Deberán ser entregados no prazo establecido e seguir rúbrica.

O material esixido, libreta propia da materia, deberá ser entregada no momento no que o profesor/a o requira.

OUTRAS

A canle de comunicación será a Aula Virtual.

Material recomendado: libro de texto e imprescindible libreta con apuntes no que figurará o material organizado por temas, con exercicios correctamente corrixidos e vocabulario propio de cada tema.

A nota final será a media das tres avaliacións.

É necesario ter aprobadas as tres avaliacións

Por cada avaliación suspensa haberá unha recuperación. No caso de ter suspensas estas recuperacións haberá un exame final no que se inclúan todas aquelas avaliacións que non estén superadas.

Para calcular a nota final de curso sumarase as notas das avaliacións aprobadas, ben na avaliación, ben na recuperación.

A nota da avaliación final será a media aritmética das notas das tres avaliacións (aplicadas as porcentaxes establecidas) redondeándose ao enteiro superior naqueles décimais iguais ou superior a 5 redondearase ao enteiro inferiores (exemplo 5,5 redondearase a 6, no caso 5,4 redondearase a 5)

4.10.-MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Ben se trate de medidas de reforzo ou de ampliación o Departamento atende aos seguintes principios:

- Emprego de metodoloxías diversas en función de que o tipo de axuda que ofrecen responda ás necesidades que en cada intre necesitan os alumnos. As adaptacións en metodoloxía didáctica son un recurso que se pode introducir nas formas de enfocar ou presentar determinados contidos ou actividades. Estas modificacións non deberían producirse só como resposta á identificación de dificultades, senón como prevención das mesmas.
- Actividades de aprendizaxe diferenciadas: reforzo e ampliación.
As actividades educativas que se formulen deben situarse entre o que xa saben facer os alumnos de maneira autónoma e o que son capaces de facer coa axuda do profesor ou dos seus compañeiros, de tal forma que

nin sexan demasiado fáciles e, por conseguinte, pouco motivadoras para algúns alumnos, nin que estean tan afastadas do que poden realizar que lles resulten igualmente desmotivadoras, ademais de contribuír a crear unha sensación de frustración nada favorable para a aprendizaxe. Cando se trata de alumnos que manifestan algunha dificultade para traballar determinados contidos, débese axusta-lo grao de complexidade da actividade e os requirimentos da tarefa ás súas posibilidades. É preciso ter previsto un número suficiente de actividades para cada un dos contidos considerados como fundamentais, con distinto nivel de complexidade, que permita traballar estes mesmos contidos con esixencias distintas. No material do Proxecto A Casa do Saber, nos libros de texto e nas guías de profesor dispoñemos de material axeitado para desenvolver diferentes estratexias de ensino co obxectivo de facilitar aprendizaxes en función das necesidades concretas.

4.11.-PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES DE CURSOS ANTERIORES (3ºESO)

4.11.1.- CONTIDOS

Establécéronse uns contidos esixibles para o alumnado pendente de 3º así como uns mínimos que coinciden cos mínimos do curso de referencia. Nos métodos de traballo e no que atinxe aos criterios de avaliación, remitímonos á programación xeral de Departamento.

O libro de texto a empregar é o **Xeografía e Historia de 3º ESO. Obradoiro Santillana. Proxecto A Casa do Saber.**

4.11.2.- PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

O alumnado con materias pendentes poder optar por **dúas opcións.**

A) Realización de probas escritas.

Os contidos esixibles distribuiranse en dúas partes. O alumnado disporá de dúas probas que se celebrarán nas datas establecidas pola xefatura

de estudos e que normalmente son a finais de xaneiro e finais de maio.
A nota final será a media entre as dúas probas.

B) Realización de traballos e exercicios

4.11.3.-CRITERIOS PARA SUPERAR A MATERIA PENDENTE MEDIANTE AVALIACIÓN CONTINUA

No caso de escoller a opción A

Proporcionaráselle ao alumnado a información sobre os contidos mínimos e as datas de exames así como a disponibilidade a explicar dúbidas. O alumnado fará os exames da materia - parciais e/ou finais nas datas establecidas pola Xefatura de Estudos

No caso de escoller a opción B

O alumnado recibirá periodicamente uns exercicios e cuestións para ser resoltas que deberá entregar nos prazos establecidos e ser consideradas aptas. Cumprir este requisito é preciso para obter unha cualificación suficiente. Se non é así por **non entregar no prazo establecido ou non ser aptos**, o alumnado deberá obrigatoriamente realizar probas escritas. Establécese un máximo de **dous traballos sen entregar** ou non ser aptos sen causa xustificada para realizar o exame da materia correspondente, na data que o profesor encargado determine.

De non acadar unha cualificación positiva en ningunha das dúas opcións, por non obter a nota suficiente ou non recoller nin entregar os traballos, non entregar no prazo establecido, ou non ser aptos, o alumnado terá dereito a realizar un exame escrito final no mes de maio que incluírá toda a materia

O alumnado pendente de 3ºESO será atendido polo profesor correspondente en 4º da ESO quen lle proporcionará o material, apoio e información necesario en función da opción elixida.

O profesor poderá ter en conta tamén a actitude e a evolución progresiva na materia que teña o alumno neste 4º curso para podelo valorar positiva ou negativamente.

4.12.-ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

O Seminario pretende achegar ao conxunto do alumnado do centro á realidade histórico, xeográfica e artística global e circunstancial. Deste xeito inténtase acadar o desenvolvemento de criterios e actitudes de valoración deste entorno así como visualizar de xeito directo aqueles contidos de carácter teórico adquiridos nas diferentes materias no traballo de aula.

En atención a estes obxectivos ao comezo de curso 2022-23 programáronse as seguintes actividades complementarias e extraescolares, sempre que o permitan a dispoñibilidade de profesorado, e os medios económicos e a recentemente superada situación covid. Tamén deberemos ter en conta que 4º da ESO realiza unha excursión de longa duración (unha semana á Andorra co que supón unha limitación á hora de emprender saídas longas con eles.

Percorridos pola propia vila de Noia e Roteiros. Visita a Sta María, museo das laudas gremiais, San Martiño, San Francisco, casco histórico, muíños da Pedrachán, a ponte de Traba... coa finalidade de apreciar e estudar a estrutura urbana (plano, rúas, monumentos, articulación do espazo...) e o contorno físico xeográfico da vila (relevo, altitude, ubicación...)

Asistencia a exposicións e conferencias así como aqueles actos culturais que xurdan ao longo do desenvolvemento do curso tanto no propio centro como na vila ou nas proximidades (Santiago, Coruña...)

Participación nas actividades organizadas durante a Semana Cultural a celebrar como todos os anos no mes de abril. Os temas tratados e os grupos a quen van destinados determináranse ao longo do curso

[Asistencia a proxecións cinematográficas se se presenta a ocasión para visionar películas que se relacionen coa materia a desenvolver](#)

[Visita ao Parlamento de Galicia](#)

4.13.-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TICS

As TICs abren novas vías de aprendizaxe e modifican o papel do profesor que ten que deixar de ser exclusivamente un transmisor de contidos e pasar a ser un desencadeador de procesos de aprendizaxe. Os libros de texto actuais ofrecen múltiples posibilidades para polas en práctica: direccións útiles en Internet, visitas virtuais, Google Earth, *Web-Quest*, actividades lúdicas...se ben hai que aclarar que os recursos dos que se dispón no centro son limitados e asemade non todo o alumnado ten o acceso desexado a estas posibilidades, ben por non ter ordenador, ben por non ter conexión a Internet.

No actual curso tentarase empregar as TICS en:

- Presentacións Power Point para explicar algúns temas do currículo na ESO
- Busca de información na rede, por parte dos alumnos, para facer pequenos traballos de investigación
- Fomentar o uso da busca desta información a través de exercicios con preguntas dirixidas
- Visitas a páxinas de contidos históricos e xeográficos para realización de xogos e actividades lúdicas
- Visitas virtuais a museos (4º da ESO) e imaxes de arte

A utilización e realización do anterior vai a depender en gran parte da dispoñibilidade que se atope nas dúas aulas de Informática, na de Idiomas. Estas aulas deben ser compartidas cos outros departamentos e ademais están ocupadas con preferencia por materias como a Tecnoloxía, Informática e Idiomas o cal dificulta e limita en gran medida o seu uso.

5.-PROGRAMACIÓN DE BACHARELATO

5.1.-OBXECTIVOS DO BACHARELATO

O bacharelato contribuirá a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permitan:

a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.

b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacíficamente os conflitos persoais, familiares e sociais.

c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres,

analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para

o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua

castelá.

f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.

g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.

h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.

i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as

habilidades básicas propias da modalidade elixida.

l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos

métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.

m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.

n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como

fontes de formación e enriquecemento cultural.

ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e

social, e impulsar condutas e hábitos saudables.

o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.

p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

5.2.-AS COMPETENCIAS CLAVE NO CURRÍCULO DO BACHARELATO

A Historia do Mundo Contemporáneo participa no desenvolvemento da totalidade das competencias clave que os alumnos deben adquirir ao longo da súa vida académica, aínda que é certo que algunhas competencias parecen estar máis especificamente relacionada coa historia, como é o caso da competencia social e cívica. Á fin e ao cabo, obxecto da historia é o estudo das sociedades e o seu ámbito, das súas tensións e procesos de cambio, da realidade social do mundo en que se vive. Na Historia Contemporánea estudamos o nacemento e extensión da democracia, dos dereitos civís, do concepto de cidadanía, fomentándose, ademais, o desenvolvemento nos alumnos de valores como o respecto aos dereitos humanos, á pluralidade e diversidade social e cultural, dentro do marco das institucións democráticas. Similar é o caso da competencia en conciencia e expresión cultural. A Historia Contemporánea permite aos alumnos coñecer as distintas manifestacións culturais, artísticas, literarias e as súas relacións coa sociedade, tomar conciencia da evolución das correntes estética, das modas, dos gustos e valorar o dereito á diversidade cultural e o respecto

por as diferentes manifestacións artísticas e pola conservación do patrimonio.

A competencia aprender a aprender está implícita no método histórico. O estudo da historia proporciona aos alumnos as ferramentas necesarias para que mediante a análise de fontes diversas vaia construíndo a súa propia aprendizaxe. As destrezas desenvolvidas pola materia permiten ao alumnado acceder de xeito libre e crítico a fontes diversas e rigorosas para analizar e comprender á sociedade en que vive na súa complexidade, interrogarse sobre as causas dos problemas e formular posibles vías de solución.

Moi relacionada con aprender a aprender encóntrase a competencia dixital. Os nosos alumnos naceron nunha sociedade construída arredor de redes de información, na que internet ten unha importancia fundamental. A súa utilización na Historia é moi importante xa que permite aos alumnos acceder a novas fontes de información e, coa orientación do profesorado, favorece a súa aprendizaxe autónoma e creativo. Permítelles tamén procesar a información e crear presentacións multimedia, integrando textos, imaxes, vídeos, que poden presentar aos seus compañeiros en clase.

A competencia sentido de iniciativa e espírito emprendedor está moi vinculada tamén ao método científico empregado pola historia, mesmo ás competencias aprender a aprender e dixital xa comentadas. Os pequenos traballos de investigación histórica realizados polos alumnos supoñen que estes deben planificalo, organizarse, tanto se traballan en grupo como individualmente, resolver os problemas que se lles vaian presentando na elaboración domesmo, e avaliar tanto o resultado final coma o proceso. E xa temos visto que a utilización de internet para buscar a información favorece a autonomía e autoestima do alumnado e o seu creatividade e imaxinación á hora de presentala utilizando os medios informáticos.

O estudo e os procedementos da historia contribúen de xeito notable á consecución de **a competencia en comunicación lingüística**. O comentario de diferentes fontes históricas permite aos nosos alumnos exercitar a lectura como destreza básica para a adquisición de novos coñecementos. A realización de actividades relacionadas coa elaboración de

resumos, sínteses explicativas, ou definición de termos e conceptos, buscan a finalidade de que sexan capaces de expresar con claridade e rigor as aprendizaxes relacionadas coa materia.

As presentacións orais supoñen un reto para alumnos afeitos a presentar os seus traballos por escrito e permítenlles desenvolver **habilidades e destrezas relacionadas coa comunicación oral**. Y a utilización de medios informáticos posibilitálles a presentación dos seus traballos en diferentes soportes, dende a forma tradicional en papel ata as presentacións multimedia.

Por último, o estudo da Historia contemporánea contribúe tamén á consecución da **competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía**. Analizamos nesta materia o impacto da ciencia e a tecnoloxía no mundo de hoxe e a orixe histórica de noso mundo industrializado, dende a revolución industrial de mediados do século XVIII ata a sociedade informatizada do século XXI. Pero ademais, a investigación histórica pon os alumnos en contacto co método científico: formulación de hipótese, busca de información e comentario crítico das fontes, rigorosidade nas afirmacións e confrontación de ideas.

5.3.-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR: TRATAMENTO DO FOMENTO DA LECTURA

Dedicar tempo á lectura durante o desenvolvemento das clases é unha actividade imprescindible ligada á metodoloxía e aos procedementos específicos das disciplinas que imparte o departamento. Dadas as características intrínsecas das materias de Xeografía, Historia, e Historia da Arte a lectura non só se aplica a textos senón que amplíase a imaxes, gráficas, táboas, mapas, obras de arte A lectura de documentos é a base do traballo en Historia e, xunto coa análise e a interpretación dos mesmos, forma parte esencial da aprendizaxe dos alumnos, e dicir, a ensinanza e o estudo da Historia baséase nunha grande medida nos documentos escritos. Na Historia da Arte o maior peso recae na análise e interpretación de obras de arte pero non é posible realizar esa interpretación sen o concurso do contexto histórico nin sen o estudo das

fontes textuais de todo tipo. Na Xeografía adquiren unha maior importancia as técnicas de análise e interpretación de mapas, gráficos e estatísticas.

Salientamos que a aportación das materias de Ciencias Sociais Xeografía e Historia ao fomento da lectura xa é en orixe moi elevada.

Ademais o Departamento en aplicación da *Orde do 6 de setembro de 2007*, publicada no DOG o 12-09-07 establece as seguintes accións para o fomento da lectura

a)Actividades sistemáticas

- Utilización do libro de texto que soe ser o útil de traballo básico. Con el refórzase a lectura comprensiva e a resolución de problemas.
- Lectura na clase de textos, fragmentos ou seleccións
- Elaboración do caderno de clase no que se traballe a redacción, ordenación e claridade expositiva.
- Realización de exercicios dirixidos, tanto os plantexados nos manuais como outros, dirixidos a reforzar a comprensión máis a construción de temas de xeito discursivo.
- Consultas en Internet ou bibliografía, sobre temas puntuais ou que xorden no traballo diario
- Consulta da prensa escrita para actualizar datos ou comentar noticias de actualidade vinculadas aos temas tratados nas aulas.
- Proposta de obras de lectura por parte do alumnado:trátase de que expliquen brevemente o argumento e porque lles gustou a obra. Preténdese que entren nun circuío de recomendación de obras entre eles e que se suscite o debate sobre as mesmas.

b)Actividades puntuais

- Elaboración de traballos monográficos coa recollida, tratamento e elaboración de material
- Confección de paneis e murais explicativos
- Recollida e selección de noticias de prensa

- Proxección de películas. Trabállase a pescuda de información sobre o filme a través de Internet para logo completalo con redaccións e sínteses.
- Aproveitamento de lecturas básicas (dispoñibles no material de aula) elaboradas especificamente para reforzar a lectura.
- Pescudas na biblioteca

c)Outras accións

- "O caixón dos rexeitados": trátase de que o profesor que o estime oportuno leve á aula unha caixa onde se depositarán os libros, revistas, diarios... desbotados na casa. Cada quen poderá coller o que lle interese. Entre todos decidiráse tras a rotación dos materiais, se alguén pode quedarse cun material que lle interese, o intercambio de obras, que obras quedan no fondo da biblioteca, cales se doan a outras bibliotecas e cales van a expurgo.
- "A cesta dos libros": trátase de que o profesor e alumnos interesados leven á aula unha cesta cos libros, revistas, comics... para que cada membro da clase elixa algún deles que lle interese ler

Para non truncar o gusto pola lectura impoñendo obras de lectura obrigada cada profesor suxerirá diversas obras aos alumnos para que as lean de xeito voluntario e dedicarán un tempo a ler cos alumnos na aula os libros ou a prensa

5.4.-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TICS

As TIC abren novas vías de aprendizaxe e modifican o papel do profesor que ten que deixar de ser exclusivamente un transmisor de contidos e pasar a ser un desencadeador de procesos de aprendizaxe. Os libros de texto actuais ofrecen múltiples posibilidades para polas en práctica: direccións útiles en Internet, visitas virtuais, Google Earth, *Web-Quest*, actividades lúdicas...se ben hai que aclarar que os recursos dos que se dispón no centro son limitados e asemade non todo o alumnado ten o acceso

desexado a estas posibilidades, ben por non ter ordenador, ben por non ter conexión a Internet.

No actual curso, como nos pasado, empregaremos as TICs en:

- Presentacións Power Point para explicar algúns temas do currículo no Bacharelato
- Busca de información na rede, por parte dos alumnos, para facer pequenos traballos de investigación
- Fomentar o uso da busca desta información a través de exercicios con preguntas dirixidas
- Visitas a páxinas de cartografía dixital e a bancos de imaxes xeográficas para meteoroloxía, localización espacial ...
- Visitas a páxinas de contidos históricos e xeográficos para realización de xogos e actividades lúdicas
- Visitas virtuais a museos

A utilización e realización do anterior vai a depender en gran parte da dispoñibilidade que se atope nas dúas aulas de Informática, na aula de Idiomas. Estas aulas deben ser compartidas cos outros departamentos e ademais están ocupadas con preferencia por materias como a Tecnoloxía, Informática e Idiomas o cal dificulta e limita en gran medida o seu uso.

O Seminario conta cun Aula de Arte dotada con portátil e canón con cabida para uns 16 alumnos e con ordenadores de mesa e portátil no departamento.

Desde o curso 2021-22, as directrices establecidas pola Consellería establecen a necesidade de empregar a AULA VIRTUAL como vehículo tecnolóxico para a comunicación, elaboración de materiais e traballo co alumnado. Así que esa será a vía preferente para levar a cabo o noso traballo

2º BACHARELATO

6.-PROGRAMACIÓN HISTORIA DA ARTE

6.1.-OBXECTIVOS

A materia de Historia da Arte no Bachalerato terá como finalidade o desenvolvemento das seguintes capacidades:

1. Comprender e valorar as diferenzas na concepción da arte e a evolución das súas funcións sociais ao longo da historia.
2. Entender as obras de arte como expoñentes de creatividade humana, susceptibles de ser gozadas por si mesmas e de ser valoradas como testimonio dunha época e a súa cultura.
3. Utilizar métodos de análises para o estudo da obra de arte que permitan o seu coñecemento, proporcionen a comprensión da linguaxe artística coas das diferentes artes visuais e a adquisición dunha terminoloxía específica e á súa vez desenvolvan a sensibilidade e a creatividade.
4. Recoñecer e caracterizar, situándoas no tempo e no espazo, as manifestacións artísticas máis destacadas dos principais estilos e artistas da arte occidental, valorando a súa influencia ou pervivencia en etapas posteriores.
5. Coñecer, gozar e valorar o patrimonio artístico, contribuíndo de forma activa á súa conservación como fonte de riqueza e legado que debe transmitirse ás xeracións futuras rexeitando aqueles comportamentos que o deterioran e participando na súa difusión e coñecemento.
6. Contribuír á formación do gusto persoal, a capacidade de goce estético e o sentido crítico, e aprender a expresar sentimentos e ideas propias ante a contemplación das creacións artísticas, respectando a diversidade de percepcións ante a obra de arte e superando os estereotipos e prexuízos .
7. Indagar e obter información de fontes diversas sobre aspectos significativos da Historia da Arte a fin de comprender a variedade das súas manifestacións ao longo do tempo.
8. Coñecer e caracterizar, situándoas no tempo e no espazo, as manifestacións artísticas de Galicia apreciando o seu valor e fomentando o respecto polas mesmas

6.2.-CONTIDOS

Bloque 1. Raíces da arte europea: o legado da arte clásica

B1.1. Grecia, creadora da linguaxe clásica: principais manifestacións.

B1.2. A función social da arte en Grecia.

B1.3. Comentario de obras de arte: Grecia.

B1.4. Visión do clasicismo en Roma. A arte na Hispania romana e na Gallaecia.

B1.5. Función social da arte en Roma.

B1.6. Comentario de obras de arte: Roma.

B1.7. Traballo de investigación sobre historia da arte.

B1.8. Conservación do patrimonio: arte grecorromana

Bloque 2. Nacemento da tradición artística occidental: a arte medieval

B2.1. Achega cristiá na arquitectura e na iconografía.

B2.2. Arte bizantina.

B2.3. Comentario de obras de arte bizantina

B2.4. Arte prerrománica.

B2.5. Configuración e desenvolvemento da arte románica. Igrexas e mosteiros. Iconografía románica

B2.6. Función social da arte románica.

B2.7. Comentario de obras de arte románica.

B2.8. Achega do Gótico: expresión dunha cultura urbana. A catedral e a arquitectura civil. Modalidades escultóricas. Pintura italiana e flamenga, orixe da pintura moderna.

B2.9. Función social da arte gótica.

B2.10. Comentario de obras de arte gótica

B2.11. O peculiar desenvolvemento artístico da Península Ibérica. Arte hispanomusulmá. O Románico no Camiño de Santiago. O Gótico e a súa longa duración.

B2.12. Comentario de obras de arte medieval española.

B2.13. Traballo de investigación sobre historia da arte.

B2.14. Conservación do patrimonio: arte medieval.

Bloque 3. Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno

B3.1. Renacemento. Patróns e artistas. Orixe e desenvolvemento da nova linguaxe en arquitectura, escultura e pintura. Achegas de grandes artistas do Renacemento italiano.

B3.2. Función social da arte no Renacemento

B3.3. Comentario de obras de arte: arte do Renacemento.

B3.4. A recepción da estética renacentista na Península Ibérica.

B3.5. Comentario de obras de arte: arte española do Renacemento

B3.6. Unidade e diversidade do Barroco. Linguaxe artística ao servizo do poder civil e eclesiástico. Urbanismo barroco. Igrexas e pazos. Principais tendencias.

B3.7. Función social da arte no Barroco.

B3.8. Comentario de obras de arte: arte do Barroco.

B3.9. Barroco hispánico. Urbanismo e arquitectura. Imaxinaría barroca. Achega da pintura española: grandes figuras do Século de Ouro.

B3.10. Comentario de obras de arte: arte española do Barroco.

B3.11. Século XVIII. Mantemento do Barroco. Refinamento rococó. Neoclasicismo e Romanticismo.

B3.12. Comentario de obras de arte: arte do século XVIII.

B3.13. Traballo de investigación en historia da arte.

B3.14. Conservación do patrimonio: arte moderna.

Bloque 4. O século XIX: a arte dun mundo en transformación

B4.1. A figura de Goya.

B4.2. Comentario de obras de arte: Goya.

B4.3. A Revolución Industrial e o impacto dos novos materiais na arquitectura. Do Historicismo ao Modernismo. A Escola de Chicago. Nacemento do urbanismo moderno.

B4.4. Comentario de obras de arte: arquitectura do século XIX.

B4.5. Evolución da pintura: Romanticismo, Realismo, Impresionismo e Simbolismo. Os postimpresionistas, xerme das vangardas pictóricas do século XX.

B4.6. Función social da arte no século XIX.

B4.7. Comentario de obras de arte: o século XIX.

B4.8. Escultura: mantemento do clasicismo. Rodin.

B4.9. Comentario de obras de arte: século XIX.

B4.10. Traballo de investigación en historia da arte.

B4.11. Conservación do patrimonio: arte do século XIX.

Bloque 5. A ruptura da tradición: a arte na primeira metade do século XX

B5.1. O fenómeno das vangardas nas artes plásticas: Fauvismo, Cubismo, Futurismo, Expresionismo, pintura abstracta, Dadaísmo e Surrealismo.

B5.2. Comentario de obras de arte: a plástica na primeira metade do século XX.

B5.3. Renovación da linguaxe arquitectónica: o funcionalismo do Movemento Moderno e a arquitectura orgánica.

B5.4. Comentario de obras de arte: arquitectura da primeira metade do século XX.

B5.5. Traballo de investigación en Historia da Arte.

B5.6. Conservación do patrimonio: arte do século XX

Bloque 6. A universalización da arte desde a segunda metade do século XX

B6.1. Predominio do Movemento Moderno ou Estilo Internacional en arquitectura. A arquitectura á marxe do estilo internacional: High Tech, arquitectura Posmoderna e Deconstrución.

B6.2. Comentario de obras de arte: arquitectura desde a segunda metade do século XX

B6.3. Artes plásticas: das segundas vangardas á posmodernidade.

B6.4. Comentario de obras de arte: a arte desde a segunda metade do século XX.

B6.5. Novos sistemas visuais: fotografía, cine e televisión, cartelismo e cómic. Combinación de linguaxes expresivas.

B6.6. Impacto das novas tecnoloxías na difusión e na creación artística.

B6.7. Arte e cultura visual de masas.

B6.8. O patrimonio artístico como riqueza cultural. A preocupación pola súa conservación. A UNESCO.

Bloque 7. O vocabulario artístico

B7.1. Vocabulario artístico.

6.3.-SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS

DISTRIBUCIÓN TEMPORAL

Avaliacións	Unidades	Vocabulario
Primeira avaliación	Da Bloque I a bloque II: Grecia, Roma, Paleocristiá e Bizantina, Prerrománico, Islámica e Románica	Un terzo do vocabulario
Segunda avaliación	Bloque III e IV, Renacemento e Barroco ata o Romanticismo.Bloque III ata o V	Dous terzos do vocabulario
Terceira avaliación	Dende o Bloque Ve VI.Arte Moderna e Contemporánea	A totalidade do vocabulario

Esta é unha temporalización estimativa que se aplicará en función do progresión do grupo.

6.4 RELACIÓN DOS OBXECTIVOS , CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Raíces da arte europea: o legado da arte clásica			
N	B1.1. Grecia, creadora da linguaxe clásica: principais manifestacións.	B1.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte grega, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB1.1.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB1.1.2. Define o concepto de orde arquitectónica e compara as tres ordes da arquitectura grega.	CCEC CCL CAA
			HAB1.1.3. Describe os tipos de templo grego, con referencia ás características arquitectónicas e a decoración escultórica.	CCEC CCL
			HAB1.1.4. Describe as características do teatro grego e a función das súas partes.	CCEC CCL

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB1.1.5. Explica a evolución da figura humana masculina na escultura grega a partir do "Kouros" de Anavysos, o "Doríforo" (Policleto) e o "Apoxiomenos" (Lisipo).	CCEC CCL CAA
N	B1.2. A función social da arte en Grecia.	B1.2. Explicar a función social da arte grega, especificando o papel desempeñado polos/as clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB1.2.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte grega, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	CCEC CCL CSC
d e m n	B1.3. Comentario de obras de arte: Grecia.	B1.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte grega, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico,	HAB1.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas gregas: Partenón, Tribuna das Cariátides do Erecteion, templo de Atenea Niké e teatro de Epidauro.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB1.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas gregas: Kouros de Anavysos, Auriga de Delfos, Discóbolo (Mirón), Doríforo (Policleto), unha metopa do Partenón (Fidias), Hermes con Dioniso neno (Praxíteles), Apoxiomenos (Lisipo), Vitoria de Samotracia, Venus de Milo e friso do altar de Zeus en Pérgamo (detalle de Atenea e Gea).	CCEC CCL CAA
n p	B1.4. Visión do clasicismo en Roma. A arte na Hispania romana e na Gallaecia.	B1.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte romana, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB1.4.1. Explica as características esenciais da arte romana e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB1.4.2. Especifica as achegas da arquitectura romana en relación coa grega.	CCEC CCL CAA
			HAB1.4.3. Describe as características e funcións dos principais tipos de edificio romanos.	CCEC CCL

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB1.4.4. Compara o templo e o teatro romanos cos respectivos gregos.	CCEC CCL CAA
			HAB1.4.5. Explica os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB1.4.6. Especifica as innovacións da escultura romana en relación coa grega.	CCEC CCL CAA
			HAB1.4.7. Describe as características xerais dos mosaicos e a pintura en Roma a partir dunha fonte histórica ou historiográfica.	CCEC CCL CAA
N	B1.5. Función social da arte en Roma.	B1.5. Explicar a función social da arte romana, especificando o papel desempeñado polos/as clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB1.5.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	CCEC CCL CSC

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e m n	B1.6. Comentario de obras de arte: Roma.	B1.6. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte romana, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB1.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas romanas: Maison Carrée de Nimes, Panteón de Roma, teatro de Mérida, Coliseo de Roma, basílica de Maxencio e Constantino en Roma, ponte de Alcántara, acueduto de Segovia, arco de Tito en Roma e columna de Traxano en Roma.	CCEC CCL CAA
			HAB1.6.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas romanas: Augusto de Prima Porta, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados co candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén) e relevo da columna de Traxano.	CCEC CCL CAA
d e g m n	B1.7. Traballo de investigación sobre historia da arte.	B1.7. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios	HAB1.7.1. Realiza un traballo de investigación sobre Fidias.	CCEC CCL CAA CD CSIEE

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB1.7.2. Realiza un traballo de investigación sobre o debate acerca da autoría grega ou romana do grupo escultórico de "Laocoonte e os seus fillos".	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n p	B1.8. Conservación do patrimonio: arte grecorromana	B1.8. Respetar as creacións artísticas da Antigüidade grecorromana, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que cómpre conservar.	HAB1.8.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte antiga que se conservan en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE
	Bloque 2. Nacemento da tradición artística occidental: a arte medieval			
N	B2.1. Achea cristiá na arquitectura e na iconografía.	B2.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte paleocristiá, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.1.1. Explica as características esenciais da arte paleocristiá e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB2.1.2. Describe a orixe, a características e a función da basílica paleocristiá.	CCEC CCL CSC

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB2.1.3. Describe as características e función dos baptisterios, mausoleos e "martiria" paleocristiáns, e as súas partes.	CCEC CCL
			HAB2.1.4. Explica a evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía.	CCEC CCL CAA
n	B2.2. Arte bizantina.	B2.2. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte bizantina, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.2.1. Explica as características esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB2.2.2. Explica a arquitectura bizantina a través da igrexa de Santa Sofía de Constantinopla.	CCEC CCL CAA
			HAB2.2.3. Describe as características do mosaico bizantino e dos temas iconográficos do Pantocrátor e a Virxe e a Déesis, así como a súa influencia na arte occidental.	CCEC CCL CAA
d	B2.3. Comentario de obras de arte	B2.3. Clasificar, analizar e	HAB2.3.1. Identifica, analiza e comenta o	CCEC

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
e m n	bizantina	comentar obras significativas da arte bizantina, aplicando un método que abranga diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	mosaico do Cortexo da emperatriz Teodora en San Vital de Rávena.	CCL CAA
n p	B2.4. Arte prerrománica.	B2.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte prerrománica, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB2.4.1. Define o concepto de arte prerrománica e especifica as súas manifestacións en España e en Galicia.	CCEC CCL
			HAB2.4.2. Identifica e clasifica razoadamente no seu estilo as seguintes obras: San Pedro da Nave (Zamora), Santa María do Naranco (Oviedo), San Miguel da Escalada (León), Santa Comba de Bande e San Miguel de Celanova (Ourense).	CCEC CCL CAA
N	B2.5. Configuración e desenvolvemento da arte románica. Igrexas e mosteiros.	B2.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte	HAB2.5.1. Describe as características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Iconografía románica.	románica, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.5.2. Describe as características e as función das igrexas e dos mosteiros na arte románica.	CCEC CCL CSC
			HAB2.5.3. Explica as características da escultura e a pintura románicas, con especial referencia á iconografía.	CCEC CCL
N	B2.6. Función social da arte románica.	B2.6. Explicar a función social da arte románica, especificando o papel de clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB2.6.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte románica.	CCEC CCL CSC
d e m n	B2.7. Comentario de obras de arte románica.	B2.7. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte románica, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.7.1. Identifica, analiza e comenta as esculturas románicas do Xuízo Final no tímpano de Santa Fe de Conques (Francia).	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
N	B2.8. Achega do Gótico: expresión dunha cultura urbana. A catedral e a arquitectura civil. Modalidades escultóricas. Pintura italiana e flamenga, orixe da pintura moderna.	B2.8, Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte gótica, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.8.1. Describe as características xerais da arte gótica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB2.8.2. Describe as características e a evolución da arquitectura gótica e especifica os cambios introducidos respecto á románica.	CCEC CCL CAA
			HAB2.8.3. Describe as características e a evolución da escultura gótica, e especifica as súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas respecto á escultura románica.	CCEC CCL CAA
			HAB2.8.4. Recoñece e explica as innovacións da pintura de Giotto e do Trecento italiano respecto á pintura románica e bizantina.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB2.8.5. Explica as innovacións da pintura flamenga do século XV e cita algunhas obras dos seus principais representantes.	CCEC CCL CAA
N	B2.9. Función social da arte gótica.	B2.9. Explicar a función social da arte gótica, especificando o papel desempeñado por clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB2.9.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte gótica, e a súa variación respecto ao románico.	CCEC CCL CSC CAA
d e m n	B2.10. Comentario de obras de arte gótica.	B2.10. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte gótica, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental da catedral de Reims, interior da planta superior da Sainte Chapelle de París.	CCEC CCL CAA
			HAB2.10.2. Identifica, analiza e comenta o grupo da Anunciación e a Visitación da catedral de Reims.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB2.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas góticas: escena de "A fuxida a Exipto", de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua, "Matrimonio Arnolfini", de Jan Van Eyck, "O descendemento da cruz", de Roger van der Weyden, e o "Xardín das Delicias, de Hieronymus Bosch.	CCEC CCL CAA
n p	B2.11. O peculiar desenvolvemento artístico da Península Ibérica. Arte hispanomusulmá. O Románico no Camiño de Santiago. O Gótico e a súa longa duración.	B2.11. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica e gótica española e hispano-musulmá, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB2.11.1. Explica as características e evolución da arte románica e gótica en España.	CCEC CCL CAA
			HAB2.11.2. Explica as características xerais da arte islámica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB2.11.3. Describe os trazos esenciais da mesquita e o pazo islámico.	CCEC CCL CSC
			HAB2.11.4. Explica a evolución da arte hispanomusulmá.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB2.11.5. Explica as características da arte mudéxar e especifica, con exemplos de obras concretas, as diferenzas entre o mudéxar popular e o cortesán.	CCEC CCL CAA
d e m n p	B2.12. Comentario de obras de arte medieval española.	B2.12. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte medieval española, aplicando un método que abranga diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas románicas: San Vicente de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista e a catedral de Santiago de Compostela.	CCEC CCL CAA
			HAB2.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas románicas: "A dúbida de San Tomé", no ángulo do claustro de San Domingos de Silos (Burgos), "Última cea" do capitel historiado do claustro de San Xoán da Peña (Huesca) e fachada de Praterías e Pórtico da Gloria da catedral de Santiago.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB2.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas murais románicas: bóveda da Anunciación aos pastores no Panteón Real de San Isidoro de León, e ábsida de San Clemente de Tahull (Lleida).	CCEC CCL CAA
			HAB2.12.4. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León, interior da catedral de Barcelona, e interior da igrexa de San Xoán dos Reis, de Toledo.	CCEC CCL CAA
			HAB2.12.5. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas góticas: tímpano da Portada do Sarmental da catedral de Burgos, e retablo de Gil de Siloé, na Cartuxa de Miraflores (Burgos).	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB2.12.6. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras hispanomusulmás: Mesquita de Córdoba, Aljafería de Zaragoza, Giralda de Sevilla e Alhambra de Granada.	CCEC CCL CAA
d e g m n	B2.13. Traballo de investigación sobre historia da arte.	B2.13. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB2.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o tratamento iconográfico e o significado da visión apocalíptica de Cristo e o Xuízo Final na arte medieval.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n p	B2.14. Conservación do patrimonio: arte medieval.	B2.14. Respetar as creacións da arte medieval, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB2.14.1. Explica a importancia da arte románica no Camiño de Santiago. HAB2.14.2. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables de arte medieval que se conservan en Galicia.	CCEC CCL CSC CCEC CCL CAA CSIEE
	Bloque 3. Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno			

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n	B3.1. Renacemento. Patróns e artistas. Orixe e desenvolvemento da nova linguaxe en arquitectura, escultura e pintura. Achegas de grandes artistas do Renacemento italiano.	B3.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Renacemento, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.1.1. Explica as características esenciais do Renacemento italiano e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.2. Especifica as características da arquitectura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.3. Especifica as características da escultura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.4. Especifica as características da pintura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.5. Compara a pintura italiana do Quattrocento coa dos pintores góticos flamengos contemporáneos.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB3.1.6. Explica a peculiaridade da pintura veneciana do Cinquecento e cita os artistas máis representativos.	CCEC CCL CAA
N	B3.2. Función social da arte no Renacemento	B3.2. Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB3.2.1. Describe a práctica do patrocinio no Renacemento italiano e as novas reivindicacións dos artistas en relación co seu recoñecemento social e a natureza do seu labor.	CCEC CCL CSC

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e m n	B3.3. Comentario de obras de arte: arte do Renacemento.	B3.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Renacemento, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento italiano: cúpula de Santa María das Flores e interior da igrexa de San Lorenzo, ambas en Florencia e de Brunelleschi; pazo Médici-Riccardi en Florencia, de Michelozzo; fachada de Santa María Novella e do pazo Rucellai, ambos en Florencia e de Alberti; templo de San Pietro in Montorio en Roma, de Bramante; cúpula e proxecto de planta de San Pedro do Vaticano, de Michelangelo; Il Gesù en Roma, de Giacomo della Porta e Vignola; Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de Palladio.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB3.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Renacemento italiano: primeiro panel da "Porta do Paraíso" (da creación do mundo á expulsión do Paraíso), de Ghiberti; "Gattamelata", de Donatello; "Piedade" do Vaticano, "David", "Moisés" e as tumbas mediceas, de Michelangelo; "O rapto das sabinas", de Giambologna.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB3.3.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Renacemento italiano: "O tributo da moeda" e A "Trindade", de Masaccio; "Anunciación" do Convento de San Marcos en Florencia, de Fra Angelico; "Madonna do Duque de Urbino", de Piero della Francesca; "A Virxe das rochas", "A última cea" e "A Gioconda", de Leonardo da Vinci; "A Escola de Atenas" de Rafael; a bóveda e o "Xuízo Final" da Capela Sixtina, de Michelangelo; "A tempestade", de Giorgione; "Venus de Urbino" e "Carlos V en Mühlberg", de Tiziano; "O lavatorio", de Tintoretto; "As vodas de Caná", de Veronés.	CCEC CCL CAA
N	B3.4. A recepción da estética renacentista na Península Ibérica.	B3.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte española do	HAB3.4.1. Especifica as características peculiares do Renacemento español en comparación co italiano.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		Renacemento, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.4.2. Describe a evolución da arquitectura renacentista española.	CCEC CCL CAA
			HAB3.4.3. Explica a peculiaridade da escultura renacentista española.	CCEC CCL CAA
			HAB3.4.4. Explica as características da pintura de El Greco a través dalgunhas das súas obras máis representativas.	CCEC CCL CAA
d e m n	B3.5. Comentario de obras de arte: arte española do Renacemento.	B3.5. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Renacemento, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.5.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento español: fachada da Universidade de Salamanca; pazo de Carlos V na Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; mosteiro de San Lorenzo de El Escorial, de Juan de Herrera.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB3.5.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do Renacemento español: "Sacrificio de Isaac" do retablo de San Bieito de Valladolid, de Alonso Berruguete; "Santo enterro", de Juan de Juni.	CCEC CCL CAA
			HAB3.5.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas de El Greco: "O expolio", "A Santa Liga" ou "Adoración do nome de Xesús", "O martirio de San Mauricio", "O enterro do Señor de Orgaz", "A adoración dos pastores", "O cabaleiro da man no peito".	CCEC CCL CAA
N	B3.6. Unidade e diversidade do Barroco. Linguaxe artística ao servizo do poder civil e eclesiástico. Urbanismo barroco. Igrexas e pazos. Principais tendencias.	B3.6. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Barroco, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.6.1. Explica as características esenciais do Barroco.	CCEC CCL
			HAB3.6.2. Especifica as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB3.6.3. Compara a arquitectura barroca coa renacentista.	CCEC CCL CAA
			HAB3.6.4. Explica as características xerais do urbanismo barroco.	CCEC CCL
			HAB3.6.5. Compara a escultura barroca coa renacentista a través da representación de "David" por Michelangelo e por Bernini.	CCEC CCL CAA
			HAB3.6.6. Describe as características xerais da pintura barroca e especifica as diferenzas entre a Europa católica e a protestante.	CCEC CCL CAA CSC
			HAB3.6.7. Distingue e caracteriza as grandes tendencias da pintura barroca en Italia e os seus principais representantes.	CCEC CCL CAA
			HAB3.6.8. Especifica as peculiaridades da pintura barroca flamenga e holandesa.	CCEC CCL CAA
N	B3.7. Función social da arte no	B3.7. Explicar a función social da	HAB3.7.1. Describe o papel	CCEC

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Barroco.	arte especificando o papel desempeñado por patróns, academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles.	desempeñado no século XVIII polas academias en toda Europa e, en particular, polo Salón de París.	CCL CSC
d e m n	B3.8. Comentario de obras de arte: arte do Barroco.	B3.8. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Barroco, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.8.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco europeo do século XVII: fachada de San Pedro do Vaticano, de Carlo Maderno; columnata da praza de San Pedro do Vaticano, de Bernini; San Carlos das Catro Fontes en Roma, de Borromini; Pazo de Versalles, de Le Vau, J.H. Mansart e Le Nôtre.	CCEC CCL CAA
			HAB3.8.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas de Bernini: "David", "Apolo" e "Dafne", "A éxtase de Santa Teresa", "Cátedra de San Pedro".	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB3.8.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Barroco europeo do século XVII: "Vocación de San Mateo" e "Morte da Virxe", de Caravaggio; "Triunfo de Baco e Ariadna", na bóveda do pazo Farnese de Roma, de Annibale Carracci; "Adoración do nome de Xesús", bóveda de Il Gesù en Roma, de Gaulli (Il Baciccia); "Adoración dos Magos", "As tres Grazas" e "O xardín do Amor", de Rubens; "A lección de anatomía do doutor Tulpy", "A rolda nocturna", de Rembrandt.	CCEC CCL CAA
N	B3.9. Barroco hispánico. Urbanismo e arquitectura. Imaxinaría barroca. Achega da pintura española: grandes	B3.9. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte española do Barroco, en	HAB3.9.1. Explica as características do urbanismo barroco en España e a evolución da arquitectura española durante o século XVII.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	figuras do Século de Ouro.	relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.9.2. Explica as características da imaxinaría barroca española do século XVII e compara a escola castelá coa andaluza.	CCEC CCL CAA
			HAB3.9.3. Explica as características xerais da pintura española do século XVII.	CCEC CCL
			HAB3.9.4. Describe as características e evolución da pintura de Velázquez a través dalgunhas das súas obras máis significativas.	CCEC CCL CAA
d e m n	B3.10. Comentario de obras de arte: arte española do Barroco.	B3.10. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Barroco, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e	HAB3.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco español do século XVII: Praza Maior de Madrid, de Xoán Gómez de Mora; Retablo de Santo Estevo de Salamanca, de Churriguera.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		histórico).	HAB3.10.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Barroco español do século XVII: "Piedad", de Gregorio Fernández; "Inmaculada do facistol", de Alonso Cano; "Magdalena penitente", de Pedro de Mena.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB3.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas españolas do Barroco español do século XVII: "Martirio de San Filipe", "O soño de Xacob" e "O zambro", de Ribera; "Bodegón" do Museo do Prado, de Zurbarán; "O augador de Sevilla, "Os borrachos", "A fragua de Vulcano", "A rendición de Breda", "O Príncipe Baltasar Carlos a cabalo", "A Venus do espello", "As meninas" e "As fiandeiras", de Velázquez; "A Sagrada Familia do paxariño", "A Inmaculada de El Escorial", "Os nenos da concha" e "Nenos xogando aos dados", de Murillo.	CCEC CCL CAA
N	B3.11. Século XVIII. Mantemento do Barroco. Refinamento rococó. Neoclasicismo e Romanticismo.	B3.11. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do século XVIII, relacionando cada un dos seus estilos	HAB3.11.1. Explica o século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.	CCEC CCL CAA CSC

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB3.11.2. Compara o Barroco tardío e o Rococó, e especifica a diferente concepción da vida e a arte que encerran.	CCEC CCL CAA CSC
			HAB3.11.3. Explica as razóns do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura.	CCEC CCL CSC
			HAB3.11.4. Comenta a escultura neoclásica a través da obra de Canova.	CCEC CCL CAA
			HAB3.11.5. Especifica as posibles coincidencias entre o Neoclasicismo e o Romanticismo na pintura de David.	CCEC CCL CAA
			HAB3.11.6. Distingue entre a corrente tradicional e a clasicista da arquitectura barroca española do século XVIII.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB3.11.7. Explica a figura de Salzillo como derradeiro representante da imaxinaría relixiosa española en madeira policromada.	CCEC CCL CAA
d e m n p	B3.12. Comentario de obras de arte: arte do século XVIII.	B3.12. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do século XVIII, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do século XVIII: fachada do Hospicio de San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; fachada do Obradoiro da catedral de Santiago de Compostela, de Casas e Novoa; Pazo Real de Madrid, de Juvara e Sacchetti; Panteón de París, de Soufflot; Museo do Prado en Madrid, de Juan de Villanueva.	CCEC CCL CAA
			HAB3.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do século XVIII: "A oración no horto", de Salzillo; "Eros e Psique" e "Paulina Bonaparte", de Canova.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB3.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de David: "O xuramento dos Horacios" e "A morte de Marat".	CCEC CCL CAA
d e g m n	B3.13. Traballo de investigación en historia da arte.	B3.13. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB3.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o proceso de construción da nova basílica de San Pedro do Vaticano ao longo dos séculos XVI e XVII.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n p	B3.14. Conservación do patrimonio: arte moderna.	B3.14. Respetar as creacións da arte da Idade Moderna, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB3.14.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte dos séculos XVI ao XVIII que se conservan en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE
	Bloque 4. O século XIX: a arte dun mundo en transformación			
N	B4.1. A figura de Goya.	B4.1. Analizar a obra de Goya e identificar nela os trazos propios das correntes da súa época e os que anticipan diversas vangardas	HAB4.1.1. Analiza a evolución da obra de Goya como pintor e gravador, desde a súa chegada á Corte ata o seu exilio final en Bordeos.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		posteriores.	HAB4.1.2. Compara a visión de Goya nas series de gravados "Os caprichos" e "Os disparates ou proverbios".	CCEC CCL CAA
d e m n	B4.2. Comentario de obras de arte: Goya.	B4.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas de Goya, aplicando un método que abranxa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Goya: "O parasol", "A familia de Carlos IV", "O 2 de maio de 1808 en Madrid" ("A loita cos mamelucos"), "Os fusilamentos do 3 de maio de 1808"; desastre nº 15 ("E non hai remedio") da serie "Os desastres da guerra"; "Saturno devorando un fillo" e "A leiteira de Bordeos".	CCEC CCL CAA
N	B4.3. A Revolución Industrial e o impacto dos novos materiais na arquitectura. Do Historicismo ao Modernismo. A Escola de Chicago. Nacemento do urbanismo	B4.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos	HAB4.3.1. Describe as características e a evolución da arquitectura do ferro no século XIX, en relación cos avances e as necesidades da revolución industrial.	CCEC CCL CAA CSC CMCCT

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	moderno.	cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.3.2. Explica as diferenzas entre enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do século XIX.	CCEC CCL CAA
			HAB4.3.3. Explica as características do neoclasicismo arquitectónico durante o Imperio de Napoleón.	CCEC CCL
			HAB4.3.4. Explica as características do historicismo en arquitectura e a súa evolución cara ao eclecticismo.	CCEC CCL CAA
			HAB4.3.5. Explica as características e principais tendencias da arquitectura modernista.	CCEC CCL
			HAB4.3.6. Especifica as achegas da Escola de Chicago á arquitectura.	CCEC CCL
			HAB4.3.7. Describe as características e os obxectivos das remodelacións urbanas de París, Barcelona e Madrid na segunda metade do século XIX.	CCEC CCL
d	B4.4. Comentario de obras de arte:	B4.4. Clasificar, analizar e	HAB4.4.1. Identifica, analiza e comenta	CCEC

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
e m n	arquitectura do século XIX.	comentar obras significativas da arquitectura do século XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	as seguintes obras arquitectónicas: templo da Madalena en París, de Vignon; Parlamento de Londres, de Barry e Pugin; Auditorio de Chicago, de Sullivan e Adler; torre Eiffel de París; templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí.	CCL CAA
N	B4.5. Evolución da pintura: Romanticismo, Realismo, Impresionismo e Simbolismo. Os postimpresionistas, xerme das vangardas pictóricas do século XX.	B4.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da pintura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.5.1. Describe as características do Romanticismo na pintura e distingue entre o romanticismo da liña de Ingres e o romanticismo da cor de Gericault e Delacroix.	CCEC CCL CAA
			HAB4.5.2. Compara as visións románticas da paisaxe en Constable e Turner.	CCEC CCL CAA
			HAB4.5.3. Explica o Realismo e a súa aparición no contexto dos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX.	CCEC CCL CSC

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB4.5.4. Compara o Realismo co Romanticismo.	CCEC CCL CAA
			HAB4.5.5. Describe as características xerais do Impresionismo e o Neoimpresionismo.	CCEC CCL
			HAB4.5.6. Define o concepto de postimpresionismo e especifica as achegas de Cézanne e Van Gogh como precursores das grandes correntes artísticas do século XX.	CCEC CCL CAA
			HAB4.5.7. Explica o Simbolismo de finais do século XIX como reacción fronte ao Realismo e ao Impresionismo.	CCEC CCL CAA
n	B4.6. Función social da arte no século XIX.	B4.6. Explicar a evolución cara á independencia dos artistas respecto aos clientes, especificando o papel desempeñado polas academias, os salóns, as galerías privadas e os marchantes.	HAB4.6.1. Explica os cambios que se producen no século XIX nas relacións entre artistas e clientes, referidos á pintura.	CCEC CCL CSC
d	B4.7. Comentario	B4.7. Clasificar,	HAB4.7.1. Identifica,	CCEC

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
e m n	de obras de arte: o século XIX.	analizar e comentar obras significativas da pintura do século XIX, aplicando un método que abranga diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	analiza e comenta as seguintes pinturas do século XIX: "O baño turco", de Ingres; "A balsa da Medusa", de Gericault; "A liberdade guiando o pobo", de Delacroix; "O carro de feo", de Constable; "Chuvia, vapor e velocidade", de Turner; "O enterro de Ornans", de Courbet; "O ánxeus", de Millet; "Almorzo sobre a herba", de Manet; "Impresión, sol nacente" e a serie sobre a Catedral de Ruán, de Monet; "Le Moulin de la Galette", de Renoir; "Unha tarde de domingo na Grande Jatte", de Seurat; "Xogadores de cartas" e "Mazás e laranxas", de Cézanne; "A noite estrelada" e "O segador", de Van Gogh; "Visión despois do sermón" e "O mercado" ("Ta matete"), de Gauguin.	CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
N	B4.8. Escultura: mantemento do clasicismo. Rodin.	B4.8. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da escultura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.8.1. Relaciona a produción e o academicismo dominante na escultura do século XIX coas transformacións levadas a cabo nas cidades (monumentos conmemorativos en prazas, parques e avenidas, e esculturas funerarias nos novos cemiterios).	CCEC CCL CAA CSC
			HAB4.8.2. Explica as características da renovación escultórica emprendida por Rodin.	CCEC CCL
d e m n	B4.9. Comentario de obras de arte: século XIX.	B4.9. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da escultura do século XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.9.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Rodin: "O pensador" e "Os burgueses de Calais".	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e g m n	B4.10. Traballo de investigación en historia da arte.	B4.10. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB4.10.1. Realiza un traballo de investigación sobre as exposicións universais do século XIX e a súa importancia desde o punto de vista arquitectónico.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
			HAB4.10.2. Realiza un traballo de investigación sobre a influencia da fotografía e o gravado xaponés no desenvolvemento do Impresionismo, con referencias a obras concretas.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n p	B4.11. Conservación do patrimonio: arte do século XIX.	B4.11. Respetar as creacións da arte do século XIX, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB4.11.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte do século XIX que se conservan en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE
	Bloque 5. A ruptura da tradición: a arte na primeira metade do século XX			

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n	B5.1. O fenómeno das vangardas nas artes plásticas: Fauvismo, Cubismo, Futurismo, Expresionismo, pintura abstracta, Dadaísmo e Surrealismo.	B5.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das vangardas artísticas das artes plásticas na primeira metade do século XX, relacionando cada unha delas cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB5.1.1. Define o concepto de vangarda artística en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos/das artistas iniciada na centuria anterior.	CCEC CCL CSC
			HAB5.1.2. Describe a orixe e as características do Fauvismo.	CCEC CCL
			HAB5.1.3. Describe o proceso de xestación e as características do Cubismo, distinguindo entre o Cubismo analítico e o sintético.	CCEC CCL CAA CSC
			HAB5.1.4. Describe o ideario e os principios do futurismo.	CCEC CCL
			HAB5.1.5. Identifica os antecedentes do expresionismo no século XIX, explica as súas características xerais e especifica as diferenzas entre os grupos alemáns "A ponte" e "O xinete azul".	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB5.1.6. Describe o proceso de xestación e as características da pintura abstracta, distingue a vertente cromática e a xeométrica, e especifica algunhas das súas correntes máis significativas, como o Suprematismo ruso ou o Neoplasticismo.	CCEC CCL CAA
			HAB5.1.7. Describe as características do Dadaísmo como actitude provocadora nun contexto de crise.	CCEC CCL CSC
			HAB5.1.8. Explica a orixe, as características e os obxectivos do Surrealismo.	CCEC CCL
			HAB5.1.9. Explica a importancia dos pintores españois Picasso, Miró e Dalí no desenvolvemento das vangardas artísticas.	CCEC CCL

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB5.1.10. Explica a renovación temática, técnica e formal da escultura na primeira metade do século XX, distinguindo as obras relacionadas coas vangardas pictóricas e as que utilizan recursos ou linguaxes independentes.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n e	B5.2. Comentario de obras de arte: a plástica na primeira metade do século XX.	B5.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da plástica da primeira metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB5.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "A alegría de vivir", de Matisse; "As señoritas de Aviñón", "Retrato de Ambroise Vollard", "Natureza morta con cadeira de reixa de cana" e "Guernica", de Picasso; "A cidade que emerxe", de Boccioni; "O berro", de Munch; "A rúa", de Kirchner; "Lírica" e "Sobre branco II", de Kandinsky; "Cadrado negro", de Malevich; "Composición II", de Mondrian; "L.H.O.O.Q.", de Duchamp; "O elefante das Celebes", de Ernst; "A chave dos campos", de Magritte; "O entroido de Arlequín" e "Mulleres e paxaros á luz da lúa", de Miró; "O xogo lúgubre" e "A persistencia da memoria", de Dalí.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB5.2.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas: "O profeta", de Gargallo; "Formas únicas de continuidade no espazo", de Boccioni; "Fonte", de Duchamp; "Muller peiteándose ante un espello", de Xulio González; "Mademoiselle Pogany I", de Brancusi; "Lagosta, nasa e cola de peixe", de Calder; "Figura reclinada", de Henry Moore.	CCEC CCL CAA
N	B5.3. Renovación da linguaxe arquitectónica: o funcionalismo do Movemento Moderno e a arquitectura orgánica.	B5.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura da primeira metade do século XX, relacionando cada unha delas cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB5.3.1. Explica o proceso de configuración e os trazos esenciais do Movemento Moderno en arquitectura.	CCEC CCL CAA
			HAB5.3.2. Especifica as achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno.	CCEC CCL CAA
e n	B5.4. Comentario de obras de arte: arquitectura da primeira metade do século XX.	B5.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura da primeira metade	HAB5.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: edificio da Bauhaus en Dessau	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	(Alemaña), de Gropius; pavillón de Alemaña en Barcelona, de Mies van der Rohe; Vila Saboia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; casa Kaufman (Casa da Cascada), de Frank Lloyd Wright.	
d e g m n	B5.5. Traballo de investigación en Historia da Arte.	B5.5. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais coma as novas tecnoloxías.	HAB5.5.1. Realiza un traballo de investigación sobre o Grupo de Artistas e Técnicos Españoles Para o Progreso da Arquitectura Contemporánea (GATEPAC).	CCEC CCL CAA CD CSIEE
d h m n p	B5.6. Conservación do patrimonio: arte do século XX.	B5.6. Respetar as manifestacións da arte da primeira metade do século XX, valorando a súa importancia como expresión da profunda renovación da linguaxe artística na que se sustenta a liberdade creativa actual.	HAB5.6.1. Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX, das existentes en Galicia, e xustifica a súa elección.	CCEC CCL CAA CSIEE
	Bloque 6. A universalización da arte desde a segunda metade do século XX			

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n	B6.1. Predominio do Movemento Moderno ou Estilo Internacional en arquitectura. A arquitectura á marxe do estilo internacional: High Tech, arquitectura Posmoderna e Deconstrución.	B6.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura desde a segunda metade do século XX, enmarcándoa nas novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan ao mundo actual.	HAB6.1.1. Explica o papel desempeñado no proceso de universalización da arte polos medios de comunicación de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte.	CCEC CCL CSC
			HAB6.1.2. Explica as razóns do mantemento e a difusión internacional do Movemento Moderno en arquitectura.	CCEC CCL
			HAB6.1.3. Distingue e describe as características doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a High Tech, a posmoderna e a deconstrución.	CCEC CCL CAA
d e m n	B6.2. Comentario de obras de arte: arquitectura desde a segunda metade do século XX.	B6.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura desde a segunda metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes	HAB6.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "Unité d'habitation" en Marsella, de Le Corbusier; edificio Seagram en Nova York, de M. van der Rohe e Philip Johnson; o museo Guggenheim de	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	Nova York, de F. Lloyd Wright; a Casa da Ópera de Sydney, de J. Utzon; o centro Pompidou de París, de R. Piano e R. Rogers; o AT & T Building de Nova York, de Philip Johnson; o museo Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.	
N	B6.3. Artes plásticas: das segundas vangardas á posmodernidade.	B6.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das artes plásticas desde a segunda metade do século XX, no marco das novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan o mundo actual.	HAB6.3.1. Explica e compara o Informalismo europeo e o Expresionismo abstracto norteamericano.	CCEC CCL CAA
			HAB6.3.2. Explica a abstracción postpictórica.	CCEC CCL
			HAB6.3.3. Explica o Minimalismo.	CCEC CCL
			HAB6.3.4. Explica a arte cinética e a Op-Art.	CCEC CCL
			HAB6.3.5. Explica a arte conceptual.	CCEC CCL
			HAB6.3.6. Explica a Arte Povera.	CCEC CCL

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB6.3.7. Distingue e explica algunhas das principais correntes figurativas: Pop-Art, Nova Figuración, Hiperrealismo.	CCEC CCL CAA
			HAB6.3.8. Explica en que consisten as seguintes manifestacións de arte non duradeira: Happening, Body Art e Land Art.	CCEC CCL
			HAB6.3.9. Describe os formulacións xerais da posmodernidade, referida ás artes plásticas.	CCEC CCL
d e m n	B6.4. Comentario de obras de arte: a arte desde a segunda metade do século XX.	B6.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte desde a segunda metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB6.4.1. Identifica o autor e a corrente artística (non necesariamente o título), e analiza e comenta as seguintes obras: "Pintura" (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies; "Grito nº 7", de Antonio Saura; "One: number 31, 1950", de J. Pollock; "Ctesiphon III", de F. Stella; "Equivalente VIII", de Carl André; "Vega 200", de Vasarely; "Unha e tres cadeiras", de J.	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			Kosuth; "Iglú con árbore", de Mario Merz; "Marilyn Monroe" (serigrafía de 1967), de A. Warhol; "O Papa que berra" (estudo a partir do retrato do Papa Inocencio X), de Francis Bacon; "A Gran Vía madrileña en 1974", de Antonio López.	
N	B6.5. Novos sistemas visuais: fotografía, cine e televisión, cartelismo e cómic. Combinación de linguaxes expresivas.	B6.5. Explicar o desenvolvemento e a extensión dos novos sistemas visuais, como a fotografía, o cine, a televisión, o cartelismo ou o cómic, especificando o modo en que combinan diversas linguaxes expresivas.	HAB6.5.1. Explica brevemente o desenvolvemento dos novos sistemas visuais e as características da súa linguaxe expresiva: fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte e arte por computador.	CCEC CCL
i n	B6.6. Impacto das novas tecnoloxías na difusión e na creación artística.	B6.6. Describir as posibilidades que abriron as novas tecnoloxías, e explicar os seus efectos tanto para a creación artística como para a difusión da arte.	HAB6.6.1. Especifica as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías para a creación artística e para a difusión da arte.	CCEC CCL CMCCT CD

	Historia da Arte. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
N	B6.7. Arte e cultura visual de masas.	B6.7. Identificar a presenza da arte na vida cotiá, e distinguir os ámbitos en que se manifesta.	HAB6.7.1. Define o concepto de cultura visual de masas, e describe os seus trazos esenciais.	CCEC CCL CSC
			HAB6.7.2. Identifica a arte nos diferentes ámbitos da vida cotiá.	CCEC CCL CSC
h n p	B6.8. O patrimonio artístico como riqueza cultural. A preocupación pola súa conservación. A UNESCO.	B6.8. Respetar as manifestacións da arte de todos os tempos, valorándoas como patrimonio cultural herdado que se debe conservar e transmitir ás xeracións futuras, e explicar que é o Patrimonio Mundial da UNESCO, así como a súa orixe e a súa finalidade.	HAB6.8.1. Explica a orixe do Patrimonio Mundial da UNESCO e os seus obxectivos.	CCEC CCL
			HAB6.8.2. Realiza un traballo de investigación relacionado cos bens artísticos de España e de Galicia inscritos no catálogo do Patrimonio Mundial da UNESCO.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
	Bloque 7. O vocabulario artístico			
E N	B7.1. Vocabulario artístico.	B7.1. Utilizar a terminoloxía específica da arte nas exposicións orais e escritas, denominando con precisión os elementos e as técnicas principais.	HAB7.1.1. Utiliza con corrección a terminoloxía específica das artes en exposicións orais e escritas.	CCEC CCL

6.5.-MÍNIMOS ESIXIBLES PARA OBTENIR UNA AVALIACIÓN POSITIVA

RELACION DE CONCEPTOS e OBRAS NAS QUE SE INCIDIRÁ

Os contidos mínimos estarán constituídos polo vocabulario de conceptos artísticos e as obras seleccionadas específicos e que figuran na páxina da Ciuga e que figuran a continuación. Durante o desenvolvemento do curso 22-23 consultarase a páxina ante a posibilidade de que se introduzan cambios e reorganizaranse estas listas en función do que sexa establecido

VOCABULARIO E TERMOS ARTÍSTICOS - 2022

A.-

1. Ábsida
2. Altorrelevo
3. Aparello almofadado
4. Arcobotante
5. Arco apuntado
6. Arco de ferradura
7. Arco de medio punto
8. Arco de faixa
9. Arco formeiro
10. Arco peraltado
11. Arco rebaixado
12. Arquitrabe
13. Arquivolta

B.-

14. Baixorrelevo
15. Base
16. Bóveda de aresta
17. Bóveda de canón
18. Bóveda de cruzaría

C.-

19. Canon
20. Capitel composto
21. Capitel corintio
22. Capitel dórico
23. Capitel xónico
24. Ciborio
25. Chiaroscuro
26. Clave dun arco
27. Color complementaria
28. Columna salomónica
29. Contraforte
30. Contraposto
31. Cornixa
32. Cadro de Historia

33. Cadro de xénero
34. Cúpula
35. Curva praxiteliana

D.-

36. Deambulatorio
37. Doela

E.-

38. Entaboamento
39. Éntase
40. Escultura de vulto redondo
41. Escultura exenta
42. Esfumado/sfumato
43. Estatua ecuestre
44. Estatua-columna
45. Estilo

F.-

46. Friso
47. Fuste

I.-

48. Iconografía.
49. Imposta

L.-

50. Liña serpentinata.

M.-

51. Ménsula
52. Métopa

N.-

53. Nártice
54. Natureza morta/bodegón

P.-

- 55. Parteluz
- 56. Perspectiva xerárquica
- 57. Perspectiva aérea
- 58. Perspectiva lineal
- 59. Piar
- 60. Pilastra
- 61. Plan central
- 62. Planta basilical
- 63. Planta cruz grega
- 64. Planta cruz latina
- 65. Presbiterio

R.-

- 66. Retrato
- 67. Rosetón

T.-

- 68. Técnica de panos mollados
- 69. Tímpano
- 70. Tribuna
- 71. Triforio
- 72. Triglifo
- 73. Trompa

Relación de obras sobre as que hai que incidir son as seguintes :

BLOQUE 1: O Partenón, Templo de Atenea Niké, Erecteion, Discóbolo de Mirón, Doríforo de Policleto, Métopas da Centauromaquia , Hermes de Olimpia e Apoxiomenos, Panteón de Roma, Coliseo, Arco de Triunfo de Tito, Acueducto de Segovia e Teatro de Mérida

BLOQUE 2: Santa Sofia de Constantinopla, Santa Comba de Bande, Santa María do Naranco, San Miguel de Celanova, Arquitectura do interior da catedral de Santiago, Esculturas de Praterias, Pórtico da Gloria, A Catedral de Reims, A catedral de León, A visitación e anunciación de Reims, A fuxida a Exipto de Guiotto, O matrimonio Arnolfini e o Xardín das Delicias

BLOQUE 3: Santa Maria dei Fiori, Palazzo Medici-Ricardi, San Pietro in Montorio, Cúpula do Vaticano, Iesú, Vila Rotonda, O Escorial, Gattamelata, David de Miguel Anxo, Moisés, Tumba dos Médicis, Pietá do Vaticano, O Tributo de Massacio, A Virxe das Rochas, A Escola de Atenas, bóveda da Sixtina, Xuízo Final da Sixtina, Retrato de Carlos V, Venus de Urbino, Martirio de San Mauricio, O enterro do conde de Orgaz e a Adoración dos Pastores do Greco

Fachada de S. Pedro, Praza do Vaticano, San Carlos das catro fontes, Torre do Reloxo, Fachada do Obradoiro, Fachada de Santa Clara, Trasververación de santa Teresa, Apolo e Dafne, A piedade de Gregorio Fernández, a vocación de S. Mateo, Judit decapitantdo a Holofernes de Gentileschi, o

augador de Velázquez, a fragua de Vulcano, a Rendición de Breda, As Meninas,

BLOQUE 4

Goya O quitasol, a familia de Carlos IV, o dous de maio, o tres de maio, Saturno devorando aos fillos, o Almorzo campestre de Manet, Impresión soleil levant, serie da catedral de Rouen de Monet, Natureza morta con tarteira de Cezanne, Noite estrelada de Van Gogh, Despois do sermón , O mercado, de Gauguin, Tarde de domingo en la Gran Jatte, Age Mûr de Camille Claudel

BLOQUE 5/6:

O Grito, a Rúa de Kiechner, a Alegría de vivir de Matisse, Primeira acuarela abstracta, as señoritas de Avignon, o retrato de Ambroise Vilard, Natureza morta con silla de rejilla de Picasso, o Guernica, taboa número 1 de Mondrian, a fonte e L.H.O.O.Q de Duchamp, A persistencia da memoria de Dalí, A columna rota de Frida, A verbena de Maruja, a Chave dos campos de Magritte, O carnaval do Arlequín de Miró, A casa da fervenza e o Museo Gugenheim, o pabellón de Alemaña de Mies, a casa Saboya, número 31 de Pollock, pintura de Tapies, equivalente VIII de André, Una y tres sillas de Kosuth, Marilyn Monroe e Art must be beautiful de Marina Abramovic, Untitle film still de Cindy Sherman e Mamá de Louis Bourgeois.

6.6.-METODOLOXIA DIDÁCTICA

As clases nesta materia son fundamentalmente prácticas apoiadas constantemente na imaxe. A metodoloxía axustarase ao nivel competencial do alumnado respetando os distintos ritmos e estilos de aprendizaxe. O docente emprega presentacións en power point, videos, láminas... A explicación verbal incluírá aspectos técnicos sobre a obra a analizar así como contextualización histórica. As clases poderanse complementar con traballos e exposicións do alumnado de obras ou períodos concretos, debates, elaboración e estudo dun glosario de termos específicos e contactos directos

coas obras de arte, cando sexa posible. E procurarase un diálogo constante entre profesor-alumnos para comprobar a asimilación progresiva de conceptos.

6.7.-MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

O material básico empregado son as presentacións en Power Point, entrega de material elaborado e páxina web.

Dispoñemos de canón para a proxeción diaria dos contidos

O libro de texto é **GRENCE RUIZ, T., Hº da Arte, Serie Descubre, Santillana**. So é recomendado

Empregaranse ademáis dicionarios artísticos, coleccións de arte, libros específicos

Tamén acceso ás páxinas de Internet con contidos sobre a materia como Analizarte, Enseñ-arte, clasesdehistoria,etc

6.8.-PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

A valoración global do alumnado debe ser o resultado dun proceso o máis obxectivo posible, baseada en:

- A observación e valoración do traballo, o comportamento, a actitude, o interese, a participación e o aproveitamento na aula
- A valoración das probas e traballos realizado ao longo de curso.

Valoraranse, polo tanto, os seguintes aspectos que de non seren cumpridos suporá unha cualificación negativa

- As probas escritas
- Actitude e **participación activa na clase e disciplina** en relación ao profesorado e compañeiros
- Disposición do material como bloc de notas, que debe estar ao día

- Realización e entrega de tarefas nos prazos establecidos, esquemas, sínteses dos temas, traballos grupais ou individuais, orais e escritos e preguntas directas no momento que se soliciten
- Valorarase tamén o interese pola materia e o emprego de expresións axeitadas propias da materia así como a reflexión sobre os feitos artísticos

Para realizar a valoración tamén haberá que ter en conta:

- ✓ A comprensión dos contidos conceptuais.
- ✓ O nivel de descrición, de relación e de análise alcanzado en relación cos contidos procedementais.
- ✓ A adquisición e desenvolvemento dos contidos actitudinais.
- ✓ A expresión e comprensión oral e escrita.
- ✓ A responsabilidade asumida na realización dun traballo en grupo, así como a capacidade organizativa e de coordinación de tarefas.
- ✓ A calidade e variedade das fontes empregadas, así como a presentación formal dun traballo.

Os tipos de probas poderán ser:

- ✓ Probas orais e escritas sobre contidos previamente traballados na aula.
- ✓ Probas orais e escritas sobre contidos adquiridos a través de indagacións e investigacións realizadas de forma individual ou en grupo.
- ✓ Nas probas escritas de calquera tipo, poderán presentarse ao alumnado:
 - Textos e imaxes para ser analizados e comentados, de acordo coas pautas dadas na aula.
 - Termos para ser definidos
 - Preguntas que o alumnado debe contestar a partir dos contidos desenvolvidos na aula.
 - Desenvolvemento dun tema, a partir de fontes documentais, que o alumnado debe analizar e ter en conta.

A nota de cada avaliación será a media dos exames de avaliación, dos traballos solicitados e do comportamento, a actitude, o interese, a participación e o aproveitamento na aula. Ao ser avaliación continua en cada exame poderá preguntarse a materia dada ou poderase planificar exames de recuperación

Cada avaliación contará **cun exame de recuperación** no que entrará a totalidade da materia examinada nos exames ordinarios.

A nota final non é só produto da media aritmética das notas obtidas nas avaliacións senón que se incluírá a estimación fundada polo profesorado a través da avaliación cualitativa que vai realizando ao longo do curso atendendo a progresión ou retroceso nas aprendizaxes do alumnado

No caso de ter que repetir unha proba escrita será necesario **un xustificante oficial** que explique a ausencia á convocatoria inicial. O alumnado que se ausente aínda de xeito xustificado terá que procurar manter ao día o material co que se teña traballado e entregar os comentarios e exercicios solicitados.

EN CANTO a conductas fraudulentas aplicárase o establecido nas xeneralidades da programación (copia en exames)

Realizaranse probas iniciais para detectar o punto de partida e posibles carencias.

6.9.-CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN DAS PROBAS ESCRITAS

Teranse en conta os seguintes aspectos:

1.-Cualificación de coñecementos que representará un máximo do 90% do total da nota final. Farase como mínimo un exame por avaliación. Como modelo de exame seguirán aproximadamente o esquema seguinte:

a)Unha primeira pregunta con imaxe para comentar. Poder haber opcionalidade

Na primeira pregunta incluírán dúas obras a comentar obrigatorias ou ben máis imaxes das que se pode establecer a obrigatoriedade dalguna e opcionalidade das restantes. Serán valoradas do seguinte xeito

- ✓ Identificación da obra: obra, autor, cronoloxía e estilo. 1 punto
- ✓ Análise formal: descrición seguindo os puntos establecidos nos apuntes e con emprego de vocabulario axeitado e preciso. 2 puntos
- ✓ Contextualización: atendendo ao que figura no material proporcionado para estudar. Ata 1 punto

As obras a analizar, en cada exame serán dúas, de tal xeito que **en total suman 8 puntos**

b)Unha segunda pregunta, sobre vocabulario establecido na CIUG.

Poderá realizarse conxuntamente no exame anterior ou separadamente. Aquí incluíranse os termos que establece a Ciuga e definiranse 4 conceptos. Cada unha das definicións feitas **segundo o traballo feito en clase**, supón 0,5 puntos. **En total son 2 puntos.** Nestas obras de vocabulario **poderá incluírse un repaso de imaxes. Neste caso 1 punto é para o vocabulario (4 termos, 0,25 cada un) e outro punto para o repaso. Poderanse facer de xeito escrito ou oral.**

2.- Cualificación de actitudes que representara, como máximo un 10 % sobre a nota total. Neste apartado que recollerá o profesor no seu caderno valorarase:

- ✓ Traballo diario na aula e na casa
- ✓ As correccións ou preguntas en clase

- ✓ A disposición de material
- ✓ A entrega de exercicios e traballos
- ✓ A participación e a adquisición de vocabulario específico

NOTA DA AVALIACIÓN FINAL

A nota da avaliación final será a media aritmética das notas das tres avaliacións (aplicadas as porcentaxes establecidas) redondeándose ao enteiro superior naqueles décimais superiores ou igual a cinco e no caso contrario redondearase ao enteiro inferiores (exemplo 5,5 redondearase a 6, no caso 5,4 redondearase a 5)

Precisións

- Unha vez coñecidas as dificultades , necesidades e realidades do alumnado o docente, tras consultalo co departamento, modificará estas porcentaxes establecidas para os apartados anteriores axustándoas a esa realidade
- Os **traballos** non entregados ou considerados insuficientes-non aptos, **así como unha actitude negativa continuada conlevará o** suspenso na avaliación correspondente. Neste caso, para recuperar a avaliación será preciso realizar os traballos e/ou rectificar actitudes .
- Para a **recuperación das distintas avaliacións** o profesorado poderán **establecer probas ou/e traballos ou actividades específicas para a superación das mesmas (o método de recuperación das avaliacións será comunicado ao alumnado).**
- **Aquel alumnado que non entregara os traballos propostos durante o curso suspenderá a avaliacion ordinaria.** Neste caso, para **recuperación extraordinaria será preciso realizar os traballos e entregalos na data** que se sinale para a proba extraordinaria quedando exento da realización das probas aprobadas no curso ordinario.

- O profesorado **poderá establecer una proba final** no mes de maio para aquel alumnado que non superou as distintas avaliacións ao longo do curso e poida superar a materia na avaliación ordinaria.

6.10.-MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Ben se trate de medidas de reforzo ou de ampliación o Departamento atende aos seguintes principios:

- Emprego de metodoloxías diversas en función de que o tipo de axuda que ofrecen responda ás necesidades que en cada intre necesitan os alumnos. As adaptacións en metodoloxía didáctica son un recurso que se pode introducir nas formas de enfocar ou presentar determinados contidos ou actividades. Estas modificacións non deberían producirse só como resposta á identificación de dificultades, senón como prevención das mesmas.
- Actividades de aprendizaxe diferenciadas: reforzo e ampliación.

As actividades educativas que se formulen deben situarse entre o que xa saben facer os alumnos de maneira autónoma e o que son capaces de facer coa axuda do profesor ou dos seus compañeiros, de tal forma que nin sexan demasiado fáciles e, por conseguinte, pouco motivadoras para algúns alumnos, nin que estean tan afastadas do que poden realizar que lles resulten igualmente desmotivadoras, ademais de contribuír a crear unha sensación de frustración nada favorable para a aprendizaxe. Cando se trata de alumnos que manifestan algunha dificultade para traballar determinados contidos, débese axusta-lo grao de complexidade da actividade e os requirimentos da tarefa ás súas posibilidades.

6.11.-ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

O seminario intenta acercar ao alumnado á realidade histórico, xeográfica e artística global e circunstancial. Deste xeito inténtase acadar o desenvolvemento de criterios e actitudes de valoración deste entorno así como visualizar de xeito directo aqueles contidos de carácter teórico adquiridos nas diferentes materias no traballo de aula. En atención a estes

obxectivos ao comezo de curso 2022-23 programáronse as seguintes actividades complementarias e extraescolares:

- Visitas didáctica a Santa María a Nova ou San Martiño Para realizar nos primeiros días de curso. Destinada ao alumnado de Historia da Arte ten por finalidade a visualización a partir de manifestacións do entorno próximo daqueles elementos conceptuais cos que se traballa na aula ao comezar(espacialidade, proporcións, iconografía, orientación....) e para o que a Igrexa de Santa María é un perfecto modelo.
- Visita didáctica á catedral de Santiago de Compostela. Pensada especificamente para os alumnos de Historia da Arte aínda que pode dársele unha orientación máis ampla, esta é unha das visitas obrigadas no curso. Tentarase realizar a finais do primeiro trimestre unha vez se estea a traballar cos conceptos do Románico. Na visita inclúese un percorrido polas tribunas e tellados así como Pórticos e Museo.
- Asistencia a exposicións temporais que xurdan ao longo do curso ben na propia vila ou en vilas próximas.
- Asistencia a conferencias así como aqueles actos culturais que xurdan ao longo do desenvolvemento do curso tanto no propio centro como na vila ou nas proximidades (Santiago, Coruña...)
- Participación nas actividades organizadas durante a Semana Cultural a celebrar como todos os anos no mes de abril. Os temas tratados e os grupos a quen van destinados determináranse ao longo do curso.
- Se é posible, realizaremos unha excursión a Madrid no 2º trimestre para visitar o Museo do Prado e o Raíña Sofía cunha posible extensión ao Escorial. Unha visita que permitiría a visualización dunha gran parte das obras a estudar.

6.12.- ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TICS

- Presentacións Power Point para explicar os temas do currículo
- Busca de información na rede, por parte dos alumnos, para facer traballos de investigación, e fichas de obras

- Fomentar o uso da busca desta información a través de exercicios con preguntas dirixidas
- Visitas a páxinas de contidos artísticos
- Visitas virtuais a museos e imaxes de arte

6.13.- MEDIDAS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PDA

Ao igual que nas restantes materias que son responsabilidades deste departamento o seguimento, avaliación e, se é o caso, modificación desta programación, farase nas reunións conxuntas de tódolos membros do departamento. Estas reunións teñen unha periodicidade mensual, polo que fundamentalmente nas que se celebren a comezos de trimestre, ademais de valorar os resultados académicos do alumnado, observarase o cumprimento dos contidos e demais aspectos programados, para se fose necesario proceder as modificacións requiridas.

Xa que logo, a revisión da programación didáctica é un proceso de seguimento continuo, co fin de permitir calquera modificación sen ter que esperar ao final de curso. Está claro que calquera modificación será logo comunicada ao alumnado para que teñan coñecemento dela.

Con todo, ao remate do curso o departamento fará unha avaliación final da programación que pasará a estar recollida na memoria final.

2º BACHARELATO

7. HISTORIA DE ESPAÑA

7.1.-INTRODUCCIÓN

O estudo da Historia de España é esencial para o coñecemento e comprensión non só do noso pasado, senón tamén do mundo actual. Non menos importante é o seu carácter formativo, xa que desenvolve capacidades e técnicas intelectuais propias do pensamento abstracto e formal, tales como a observación, a análise, a interpretación, a capacidade de comprensión e o sentido crítico. Por outra parte, a Historia contribúe decisivamente á formación de cidadáns responsables, conscientes dos seus dereitos e obrigas, así como da herdanza recibida e do seu compromiso coas xeracións futuras.

A Historia de España de segundo curso de Bacharelato pretende ofrecer unha visión de conxunto dos procesos históricos fundamentais dos territorios que configuran o actual Estado español, sen esquecer por iso a súa pluralidade interna e a súa pertenza a outros ámbitos máis amplos, coma o europeo e o iberoamericano. Neste senso, a materia contempla, na análise dos procesos históricos, tanto os aspectos compartidos coma os diferenciais.

Concebida como materia común para todas as modalidades de Bacharelato, ofrece ao estudante a posibilidade de coñecer a historia de España de maneira contínua y sistemática. Na distribución cronolóxica dos contidos outorgaselle unha maior importancia ao coñecemento da historia contemporánea, sen renunciar por iso aos referidos ás etapas anteriores, pois en gran medida a pluralidade da España actual só é comprensible se nos remontamos a procesos e feitos que teñen a súa orixe nun pasado remoto. Deste modo, adícase un primeiro bloque aos comezos da nosa historia, desde os primeiros humanos a monarquía visigoda; o segundo refírese a Idade Media, desde a conquista

musulmana da Península; os dous seguintes estudan a Idade Moderna, ata as vísperas da Revolución francesa; e os oito restantes, a Idade Contemporánea.

A través do estudo da Historia de España, os estudantes deberán acadar determinados valores e hábitos de comportamento, como a actitude crítica cara as fontes, o recoñecemento da diversidade de España, ou a valoración do patrimonio cultural e histórico recibido; así mesmo, tal estudo deberá contribuír a fomentar unha especial sensibilidade cara a sociedade do presente e a súa problemática, que anime a adoptar unha actitude responsable e solidaria coa defensa da liberdade, os dereitos humanos e os valores democráticos.

7.2.-CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

A Historia de España en 2.º de Bacharelato é unha materia de alta capacidade formativa para un alumnado a piques de adquirir responsabilidade social e política. Neste sentido, parte do seu valor educativo radica na posibilidade de fundamentar racionalmente a moral cidadá que require a condición da cidadanía activa nunha sociedade democrática.

Os principais aspectos en que esta materia pode contribuír á adquisición e desenvolvemento, e ao conseguinte desempeño activo de competencias, poden advertirse na descrición do contido e dimensións destas. Sinalamos esta relación en cada unha das competencias clave:

Comunicación lingüística

O coñecemento da Historia de España acredítase principalmente como un conxunto de saberes discursivos que se manifestan en capacidades

de lectura e elaboración de textos, composicións e esquemas dos coñecementos adquiridos e a súa exposición en diversos medios e soportes de comunicación. A descrición e a explicación dos feitos e procesos históricos materia de estudo leva consigo o desenvolvemento de destrezas comunicativas crecentes, e un programa de ensino da Historia debe manter unha tensión cara á mellora das devanditas capacidades no alumnado. Neste sentido, o noso proxecto propón actividades ao longo dun curso de crecente complexidade e esixencias. Dos 153 estándares de aprendizaxe avaliábeles que enumera o currículo básico, poñen énfase nesta competencia uns vinte, se ben se pode asociar á práctica totalidade destes.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

A medida que se avanza no curso, son máis frecuentes as evidencias e datos históricos que esixen tratamento de datos cuantitativos, como series demográficas ou económicas e cartografía. A análise estatística e espacial constitúe un aspecto formativo esencial na explicación social e histórica, sobre todo a partir do século xviii. Outras actividades como a elaboración e análise de cartografía diversa están presentes ao longo do programa. Unha vintena de estándares destacan este tipo de traballo.

Competencia dixital

Neste terreo, a materia asume certa responsabilidade en procurar integrar as novas tecnoloxías, linguaxes e recursos dixitais no desenvolvemento de destrezas procedementais. Estas desenvolveranse ao longo do curso co uso habitual e sistemático da rede para a busca de información e con determinadas aplicacións para a presentación de resultados de investigación. Quince estándares de avaliación aluden á conveniencia de emprego destes recursos.

Competencia de aprender a aprender

Esta competencia vincúlase ao estudo da Historia de España en actividades como a elaboración de traballos de indagación sobre determinados tópicos e cuestións monográficas, e na creación de esquemas de traballo e *webquests*.

Competencias sociais e cívicas

Neste terreo, a Historia ten unha ligazón practicamente continua co desenvolvemento de capacidades de comprensión, análise e elaboración de materiais sobre a realidade social. A materia axudará en síntese aos alumnos a descubrir a xenealoxía dos problemas do presente e a reflexionar con rigor conceptual sobre os feitos sociais e políticos. Un 80% dos estándares de aprendizaxe avaliábeles remiten a traballo vinculado á análise social.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Ligada a capacidades e destrezas relacionadas coa elaboración de proxectos e a comprensión de cambios e transformacións socioeconómicas, esta competencia ten certas opcións no estudo das nocións básicas de natureza financeira, técnica, etc., relacionadas con procesos de transformación e modernización nos dous séculos pasados. En definitiva, naquelas unidades e tópicos nos que se analizan procesos de transformación económica: industrialización decimonónica, política de desenvolvemento, integración no marco económico europeo, etc., afectando a unha decena de estándares de avaliación.

Conciencia e expresións culturais

A Historia implica, en todos os temas, unha atención á produción cultural, artística e monumental, e aos valores subxacentes a esta, así

como ás responsabilidades sociais sobre o devandito legado na actualidade. Poderase fomentar o desenvolvemento desta competencia especialmente co estudo das políticas culturais contemporáneas, no que respecta a criterios, institucións e políticas de atención a fontes materiais do pasado, arquivos e repertorios documentais. Un 10% dos estándares asóciáanse claramente a esta competencia.

7.3.-OBXECTIVOS

En síntese, a Historia deberá contribuír a desenvolver nos estudantes un conxunto de competencias asociadas a diferentes capacidades cognitivas, instrumentais e de comunicación, de equilibrio persoal e de inserción social. As máis importantes son:

1. Identificar e situar no tempo e no espazo os procesos, estruturas e acontecementos máis relevantes da historia de España, valorando as súas repercusións na configuración da España actual.
2. Coñecer e comprender os procesos máis relevantes que configuran a historia española contemporánea, identificando as interrelacións entre feitos políticos, económicos, sociais e culturais, analizando os antecedentes e factores que os conformaron.
3. Fomentar unha visión integradora da historia de España, que respecte e valore tanto os aspectos comúns como as particularidades, e xere actitudes de tolerancia e solidariedade entre os diversos pobos de España.
4. Situar o proceso histórico español nas súas coordenadas internacionais para explicar e comprender as súas implicacións e influencias mutuas co obxectivo de ser capaces de ter unha visión articulada e coherente da historia.

5. Identificar os cambios conxunturais e os trazos permanentes do proceso histórico por riba dos feitos illados e dos protagonistas concretos, co fin de lograr unha visión global da historia.
6. Coñecer as normas básicas que regulan o ordenamento constitucional español, promovendo tanto o compromiso individual e colectivo coas institucións democráticas como a toma de conciencia ante os problemas sociais, en especial os relacionados cos dereitos humanos.
7. Seleccionar e interpretar información procedente de fontes diversas, incluída a proporcionada polas novas tecnoloxías, e utilízala de forma crítica para a comprensión de procesos e feitos históricos.
8. Empregar con propiedade a terminoloxía e o vocabulario históricos e aplicar as técnicas elementais de comentario de textos e de interpretación de mapas, gráficos e outras fontes históricas.
9. Ademais, teremos en conta algúns outros trazos relevantes e específicos da Historia como materia de ensino que están estreitamente vinculados coas seguintes capacidades:
10. Capacidade de desenvolvemento do pensamento crítico vinculado á análise social con criterios de racionalidade.
11. Comprensión do proceso de adquisición de conciencia histórica como un compoñente esencial na adquisición de autonomía intelectual e moral.

7.4.-ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

1. Define os conceptos básicos da historia de España, comprendendo as especiais características da conceptualización histórica, e recoñece a posibilidade de diferentes interpretacións sobre un mesmo feito e a necesidade de sometelas a unha análise crítica.

2. Explica os cambios e as permanencias máis importantes da historia de España, identifica e analiza os factores e as características das grandes transformacións, co fin de comprender a historia e a análise histórica como un proceso en constante reelaboración.
3. Identifica, analiza e compara as transformacións máis relevantes operadas nos campos demográfico, tecnolóxico, de organización política e económica e de estrutura social e cultural.
4. Sitúa cronoloxicamente acontecementos e procesos relevantes da historia de España, e analiza a súa vinculación con determinados personaxes, abordando a relación existente entre a acción individual e os comportamentos colectivos.
5. Sinala os problemas básicos da España actual, explica os períodos de crise e os diferentes proxectos de resolución dos problemas históricos e a súa repercusión.
6. Indica as normas e os intereses que regulan as relacións entre os diferentes territorios e comunidades do Estado español no século xx, e analiza as causas das tensións ou conflitos existentes e os mecanismos con que se conta para a súa resolución.
7. Identifica e analiza, nun proceso histórico significativo, os principios que inspiran a organización e as institucións do sistema constitucional español actual, así como as circunstancias que determinaron a quebra e posterior recuperación da democracia tras a ditadura franquista.
8. Realiza un estudo comparativo das institucións de autogoberno dos territorios e das comunidades que compoñen España, as súas raíces históricas e as tensións unidade-diversidade da súa historia contemporánea.
9. Sitúa cronoloxicamente e distingue as características dos períodos da historia económica española, e determina as

implicacións que os períodos dun e outro signo teñen nas relacións sociais, nos modos de vida e nos conflitos sociais.

10. Analiza a actual configuración territorial de España no contexto da Unión Europea, así como as súas perspectivas de avance no proceso de integración, valorando a súa significación e presenza no mundo.
11. Explica os conflitos sociais, valorando criticamente os intereses dos grupos e a súa incidencia nos feitos estudados.
12. Avalía algún conflito ou cuestión de actualidade, a escala nacional e internacional, a partir da información procedente de distintos medios de comunicación social, valorando criticamente a disparidade de enfoques e tomando en consideración os antecedentes históricos do tema.
13. Indica as causas que desencadean un determinado feito histórico, analiza as súas interaccións con algún conflito importante do século xx e relaciónao co contexto internacional.
14. Obtén, de fontes diversas, información sobre o pasado, valora a súa relevancia e detecta a súa relación cos coñecementos adquiridos, recoñecendo a pluralidade de percepcións e interpretacións dunha mesma realidade histórica.
15. Recoñece, sitúa no tempo e describe manifestacións relevantes da cultura común e diversa de España, analizando as súas relacións co contexto histórico e valorando as súas achegas á cultura humana universal.
16. Utiliza o vocabulario propio e os conceptos básicos da historiografía, e aplícaos con propiedade nas explicacións, os traballos e a comunicación de resultados.
17. Emprega técnicas de traballo, de investigación e de comunicación propias do quefacer historiográfico, tanto en traballos individuais como de grupo, con autonomía, criterio propio e espírito crítico, superando estereotipos e prexuízos.

7.5.-RELACIÓN DOS OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
	Bloque 0: Como se escribe a Historia. Criterios comúns			
d e g h i l m	B0.1. Método histórico. Fontes e perspectivas.	B0.1. Localizar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas) en bibliotecas, internet, etc., e extraer información salientable sobre o tratado, valorando criticamente a súa fiabilidade.	HEB0.1.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística dun personaxe historicamente salientable, un feito ou un proceso histórico, e elabora unha breve exposición.	CCL CD CAA CSC CSIEE CCEC
d e h i l	B0.2. Análise e comentario de fontes.	B0.2. Elaborar mapas e liñas de tempo, localizando as fontes adecuadas, utilizando os datos proporcionados ou servíndose dos coñecementos xa adquiridos.	HEB0.2.1. Representa unha liña do tempo situando nunha ringleira os principais acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos.	CCL CAA CSC
h i l	B0.3. Utilidade das fontes.	B0.3. Comentar e interpretar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas), relacionando a súa información cos coñecementos previos.	HEB0.3.1. Responde a cuestións propostas a partir de fontes históricas e historiográficas.	CMCCT CAA CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
	Bloque 0: Como se escribe a Historia. Criterios comúns			
d e h i l	B0.4. Mapas e liñas do tempo.	B0.4. Recoñecer a utilidade das fontes para o/a historiador/a, á parte da súa fiabilidade.	HEB0.4.1. Distingue o carácter das fontes históricas non só como información, senón tamén como proba para responder ás preguntas que se formulan os/as historiadores/as.	CMCCT CAA CSC
	Bloque 1. A Península Ibérica desde os primeiros humanos ata a desaparición da monarquía Visigoda (711)			
d e h i l n p	B1.1. Da prehistoria á monarquía visigoda: prehistoria (evolución do Paleolítico ao Neolítico; pintura cantábrica e levantina; importancia da metalurxia); configuración das áreas celta e ibérica (Tartessos, indoeuropeos e colonizadores orientais; cultura castrexa); Hispania romana (conquista e romanización da Península; legado cultural romano; exemplo galego); monarquía visigoda (ruralización da economía; poder da	B1.1. Explicar as características dos principais feitos e procesos históricos da Península Ibérica desde a prehistoria ata a desaparición da monarquía visigoda, e identificar as súas causas e consecuencias.	HEB1.1.1. Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e do Neolítico, e as causas do cambio.	CCL CCS
			HEB1.1.2. Identifica as diferenzas entre unha imaxe de pintura cantábrica e outra de pintura levantina.	CCEC
			HEB1.1.3. Describe os avances no coñecemento das técnicas metalúrxicas e explica as súas repercusións.	CCL CMCCT CSC
			HEB1.1.4. Resume as características principais do reino de Tartessos e cita as fontes históricas para o seu coñecemento.	CCL CAA CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
	Igrexa e a nobreza).		HEB1.1.5. Explica o diferente nivel de desenvolvemento das áreas celta e ibérica en vésperas da conquista romana en relación coa influencia recibida dos indoeuropeos, o reino de Tartesos e os colonizadores fenicios e gregos.	CCL CSC CCEC
			HEB1.1.6. Debuxa un mapa esquemático da Península Ibérica e delimita nel as áreas ibérica e celta.	CAA CSC
			HEB1.1.7. Define o concepto de romanización e describe os medios empregados para levala a cabo.	CCL CSC CCEC
			HEB1.1.8. Compara o ritmo e grao de romanización dos territorios peninsulares.	CCL CSC CCEC
			HEB1.1.9. Resume as características da monarquía visigoda e explica por que alcanzou tanto poder a igrexa e a nobreza.	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
			HEB1.1.10. Procura información de interese (en libros e internet) sobre o mantemento cultural e artístico do legado romano na España actual, e elabora unha breve exposición.	CCL CD CAA CSIEE CCEC
			HEB1.1.11. Representa unha liña do tempo desde 250 a.C. ata 711 d.C., e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC
			HEB1.1.12. Partindo de fontes historiográficas, responde a cuestións ou situacións.	CCL CSC
	Bloque 2. A Idade Media: tres culturas e un mapa político en constante cambio (711-1474)			
d e h i n	B2.1. Al-Andalus: conquista musulmá da Península; evolución política de Al-Andalus; revitalización económica e urbana; estrutura social; relixión, cultura e arte.	B2.1. Explicar a evolución dos territorios musulmáns na Península, describindo as súas etapas políticas e os cambios económicos, sociais e culturais que introduciron.	HEB2.1.1. Explica as causas da invasión musulmá e da súa rápida ocupación da Península.	CCL CSC
			HEB2.1.2. Representa unha liña do tempo desde 711 ata 1474 e sitúa nunha ringleira os principais acontecementos relativos a Al-Andalus e noutra os relativos aos reinos cristiáns.	CMCCT CAA CSC
			HEB2.1.3. Describe a evolución política de Al-Andalus.	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
			HEB2.1.4. Resume os cambios económicos, sociais e culturais introducidos polos musulmáns en Al-Andalus.	CCL CSC CCEC
d e h i p	B2.2. Os reinos cristiáns do século XIII ao XV: evolución política; nacemento das Cortes. Os reinos cristiáns na baixa Idade Media (séculos XIV e XV): diferente evolución e organización política das coroas de Castela, Aragón e Navarra. Proceso de reconquista e repoboación.	B2.2. Explicar a evolución e configuración política dos reinos cristiáns, en relación co proceso de reconquista e o concepto patrimonial da monarquía.	HEB2.2.1. Describe as grandes etapas e as causas xerais que conducen ao mapa político da Península Ibérica ao remate da Idade Media.	CCL CSC
			HEB2.2.2. Explica a orixe das Cortes nos reinos cristiáns e as súas principais funcións.	CCL CSC
			HEB2.2.3. Compara a organización política da coroa de Castela, a de Aragón e o reino de Navarra ao remate da Idade Media.	CCL CAA CSC
			HEB2.2.4. Comenta o ámbito territorial e as características de cada sistema de repoboación, así como as súas causas e as súas consecuencias.	CCL CAA CSC
d e h i p	B2.3. Os reinos cristiáns na Idade Media: réxime señorial e sociedade estamental. Tensións sociais.	B2.3. Diferenciar as tres grandes fases da evolución económica dos reinos cristiáns durante toda a Idade Media (estancamento, expansión e crise), e sinalar os seus factores e as súas características.	HEB2.3.1. Describe as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media.	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
d e h i p	B2.4. Os reinos cristiáns na Idade Media: do estancamento á expansión económica. Crises agraria e demográfica.	B2.4. Analizar a estrutura social dos reinos cristiáns e describir o réxime señorial e as características da sociedade estamental.	HEB2.4.1. Explica a orixe e as características do réxime señorial e a sociedade estamental no ámbito cristián.	CCL CMCCT CSC
d e g h m n p	B2.5. O Camiño de Santiago. Unha cultura plural: cristiáns, musulmáns e xudeus. Manifestacións artísticas.	B2.5. Describir as relacións culturais de cristiáns, musulmáns e xudeus, e especificar as súas colaboracións e as influencias mutuas.	HEB2.5.1. Describe o labor dos centros de tradución. HEB2.5.2. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística do Camiño de Santiago, e elabora unha breve exposición.	CCL CSC CCEC CCL CD CAA CSIEE CCEC
	Bloque 3. A formación da monarquía hispánica e a súa expansión mundial (1474-1700)			
d e h i p	B3.1. Os Reis Católicos: unión dinástica de Castela e Aragón; reorganización do Estado; política relixiosa; conquista de Granada; descuberta de América; incorporación de Navarra; relacións con Portugal.	B3.1. Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna, e identificar as reminiscencias medievais e os feitos salientables que abren o camiño á modernidade.	HEB3.1.1. Define o concepto de unión dinástica aplicado a Castela e Aragón en tempos dos Reis Católicos e describe as características do novo Estado. HEB3.1.2. Explica as causas e as consecuencias dos feitos máis relevantes de 1492.	CCL CSC CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
			HEB3.1.3. Analiza as relacións dos Reis Católicos con Portugal e os obxectivos que perseguían.	CCL CAA CSC
d e h i	B3.2. Auxe do Imperio no século XVI: dominios de Carlos I e de Filipe II; modelo político dos Austrias; conflitos internos; conflitos relixiosos no seo do Imperio; conflitos exteriores; exploración e colonización de América e do Pacífico; política económica respecto a América; a revolución dos prezos e o custo do Imperio.	B3.2. Explicar a evolución e a expansión da monarquía hispánica durante o século XVI, diferenciando os reinados de Carlos I e Filipe II.	HEB3.2.1. Compara os imperios territoriais de Carlos I e de Filipe II, e explica os problemas que provocaron.	CCL CAA CSC
			HEB3.2.2. Explica a expansión colonial en América e no Pacífico durante o século XVI.	CCL CSC
			HEB3.2.3. Analiza a política respecto a América no século XVI e as súas consecuencias para España, Europa e a poboación americana.	CCL CAA CSC
d e h i	B3.3. Crise e decadencia do Imperio no século XVII: os validos; expulsión dos mouriscos; proxectos de reforma de Olivares; guerra dos Trinta Anos e perda da hexemonía en Europa en favor de Francia; rebelións de Cataluña e Portugal en 1640; Carlos II e o problema sucesorio; crise	B3.3. Explicar as causas e as consecuencias da decadencia da monarquía hispánica no século XVII, relacionando os problemas internos, a política exterior e a crise económica e demográfica.	HEB3.3.1. Describe a práctica do valemto e os seus efectos na crise da monarquía.	CCL CSC
			HEB3.3.2. Explica os principais proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares.	CCL CSC
			HEB3.3.3. Analiza as causas da guerra dos Trinta Anos e as súas consecuencias para a monarquía hispánica e para Europa.	CCL CSC CAA

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
	demográfica e económica.		HEB3.3.4. Compara e comenta as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640.	CCL CSC CAA
			HEB3.3.5. Explica os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII, e as súas consecuencias.	CCL CSC
			HEB3.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1474 ata 1700, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC
d e g h i m n p	B3.4. Século de Ouro español: do Humanismo á Contrarreforma; Renacemento e Barroco na literatura e na arte.	B3.4. Recoñecer as grandes achegas culturais e artísticas do Século de Ouro español, extraendo información de interese en fontes primarias e secundarias (en bibliotecas, internet, etc.).	HEB3.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre os seguintes pintores do Século de Ouro español: El Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez e Murillo.	CCL CD CAA CSC CCEC
	Bloque 4. España na órbita francesa: o reformismo dos primeiros Borbóns (1700-1788)			
d e h	B4.1. Cambio dinástico e Guerra de Sucesión: unha contenda civil e europea; a Paz de	B4.1. Analizar a Guerra de Sucesión española como contenda civil e europea, e explicar	HEB4.1.1. Explica as causas da Guerra de Sucesión Española e a composición dos bandos en conflito.	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
i	Utrecht e o novo equilibrio europeo; os pactos de familia con Francia.	as súas consecuencias para a política exterior española e a nova orde internacional.	HEB4.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1700 ata 1788, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC
			HEB4.1.3. Detalla as características da nova orde europea xurdida da Paz de Utrecht e o papel de España nela.	CCL CSC
d e h i p	B4.2. Reformas institucionais: novo modelo de Estado; Administración en América; Facenda Real; relacións Igrexa-Estado.	B4.2. Describir as características do novo modelo de Estado, especificando o alcance das reformas promovidas polos primeiros monarcas da dinastía borbónica.	HEB4.2.1. Define os decretos de nova planta e explica a súa importancia na configuración do novo Estado borbónico.	CCL CSC
			HEB4.2.2. Elabora un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns.	CCL CSC CAA
			HEB4.2.3. Explica as medidas que adoptaron ou proxectaron os primeiros Borbóns para sanear a Facenda Real.	CCL CSC
			HEB4.2.4. Describe as relacións Igrexa-Estado e as causas da expulsión dos xesuítas.	CCL CSC
d e h	B4.3. Economía e política económica: recuperación demográfica; problemas da	B4.3. Comentar a situación inicial dos sectores económicos, detallando os	HEB4.3.1. Compara a evolución demográfica do século XVIII coa da centuria anterior.	CCL CSC CAA

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
i m p	agricultura, a industria e o comercio; liberalización do comercio con América.	cambios introducidos e os obxectivos da nova política económica.	HEB4.3.2. Desenvolve os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III neste sector.	CCL CSC
			HEB4.3.3. Explica a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América.	CCL CSC
d e h i m p	B4.4. Engalaxe económica de Cataluña. Estancamento económico de Galicia.	B4.4. Explicar a engalaxe económica de Cataluña, en comparación coa evolución económica do resto de España.	HEB4.4.1. Especifica as causas da engalaxe económica de Cataluña no século XVIII.	CCL CSC
d e h i p	B4.5. A Ilustración en España e Galicia: proxectistas, anovadores e ilustrados; despotismo ilustrado; novo concepto de educación; Sociedades Económicas de Amigos do País; prensa periódica.	B4.5. Expor os conceptos fundamentais do pensamento ilustrado, identificando as súas vías de difusión.	HEB4.5.1. Comenta as ideas fundamentais da Ilustración e define o concepto de despotismo ilustrado.	CCL CAA CSC CCEC
			HEB4.5.2. Razoa a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración.	CCL CSC CCEC
	Bloque 5. A crise do Antigo Réxime (1788-1833): Liberalismo fronte a Absolutismo			

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
de hi p	B5.1. Impacto da Revolución Francesa: relacións entre España e Francia; Guerra da Independencia.	B5.1. Analizar as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata a Guerra da Independencia, e especificar en cada fase os principais acontecementos e as súas repercusións para España.	HEB5.1.1. Resume os cambios que experimentan as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata o comezo da Guerra de Independencia.	CCL CSC
			HEB5.1.2. Describe a Guerra da Independencia: as súas causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos.	CCL CSC
a d e h i p	B5.2. Primeiro intento de revolución liberal, Cortes de Cádiz e Constitución de 1812.	B5.2. Comentar o labor lexislador das Cortes de Cádiz, en relación co ideario do liberalismo.	HEB5.2.1. Compara as Cortes de Cádiz coas estamentais do Antigo Réxime.	CCL CSC CAA
			HEB5.2.2. Comenta as características esenciais da Constitución de 1812.	CCL CSC CAA
d e h i p	B5.3. Reinado de Fernando VII: restauración do absolutismo; trienio liberal; reacción absolutista.	B5.3. Describir as fases do reinado de Fernando VII, e explicar os principais feitos de cada unha.	HEB5.3.1. Detalla as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII.	CCL CSC
			HEB5.3.2. Define o carlismo e resume a súa orixe e os apoios con que contaba inicialmente.	CCL CSC
			HEB5.3.3. Representa unha liña do tempo desde 1788 ata 1833 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
			HEB5.3.4. Representa nun esquema as diferenzas, en canto a sistema político e estrutura social, entre o Antigo Réxime e o réxime liberal burgués.	CCL CAA CSC
d e h i	B5.4. Emancipación da América española: protagonismo crioulo; fases do proceso; repercusións para España.	B5.4. Explicar o proceso de independencia das colonias americanas, diferenciando as súas causas e as súas fases, así como as repercusións económicas para España.	HEB5.4.1. Explica as causas e o desenvolvemento do proceso de independencia das colonias americanas.	CCL CSC
			HEB5.4.2. Especifica as repercusións económicas para España da independencia das colonias americanas.	CCL CSC
d e g h i l m n	B5.5. A obra de Goya como testemuño da época.	B5.5. Relacionar as pinturas e os gravados de Goya cos acontecementos deste período, e identificar nelas o reflexo da situación e os feitos contemporáneos.	HEB5.5.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre Goya e elabora unha breve exposición sobre a súa visión da guerra.	CCL CD CSC CCEC
	Bloque 6. A conflitiva construción do Estado liberal (1833-1874)			
d e h	B6.1. O carlismo como derradeiro bastión absolutista: ideario e apoios sociais; as dúas	B6.1. Describir o fenómeno do carlismo como resistencia absolutista fronte á	HEB6.1.1. Identifica o ámbito xeográfico do carlismo e explica o seu ideario e os seus apoios sociais.	CAA CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
i p	primeiras guerras carlistas.	revolución liberal, analizando os seus compoñentes ideolóxicos, as súas bases sociais, a súa evolución no tempo e as súas consecuencias.	HEB6.1.2. Especifica as causas e consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas.	CCL CSC
			HEB6.1.3. Representa unha liña do tempo desde 1833 ata 1874 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC
d e h i p	B6.2. Triunfo e consolidación do liberalismo no reinado de Isabel II: primeiros partidos políticos; protagonismo político dos militares; lexislación económica de signo liberal; nova sociedade de clases.	B6.2. Analizar a transición definitiva do Antigo Réxime ao réxime liberal burgués durante o reinado de Isabel II, explicar o protagonismo dos militares e especificando os cambios políticos, económicos e sociais.	HEB6.2.1. Describe as características dos partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II.	CCL CSC
			HEB6.2.2. Resume as etapas da evolución política do reinado de Isabel II desde a súa minoría de idade, e explica o papel dos militares.	CCL CSC
			HEB6.2.3. Explica as medidas de liberalización do mercado da terra levadas a cabo durante o reinado de Isabel II.	CCL CAA CSC
			HEB6.2.4. Compara as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e outra.	CCL CAA CSC
			HEB6.2.5. Especifica as características da nova sociedade de clases e compáraa coa sociedade estamental do Antigo Réxime.	CCL CSC CCEC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
d e h i	B6.3. Proceso constitucional.	B6.3. Explicar o proceso constitucional durante o reinado de Isabel II, en relación coas correntes ideolóxicas dentro do liberalismo e a súa loita polo poder.	HEB6.3.1. Compara o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845.	CCL CAA CSC
d e h i p	B6.4. Sexenio Democrático: revolución de 1868 e caída da monarquía isabelina; procura de alternativas políticas e monarquía de Amadeo I; primeira República; guerra de Cuba, terceira guerra carlista e insurrección cantonal.	B6.4. Explicar o Sexenio Democrático como período de procura de alternativas democráticas á monarquía isabelina, especificando os grandes conflitos internos e externos que desestabilizaron o país.	HEB6.4.1. Explica as etapas políticas do Sexenio Democrático.	CCL CSC
			HEB6.4.2. Describe as características esenciais da Constitución democrática de 1869.	CCL CSC
			HEB6.4.3. Identifica os grandes conflitos do sexenio e explica as súas consecuencias políticas.	CAA CSC
c d e h i p	B6.5. Inicios do movemento obreiro español: condicións de vida da poboación obreira e labrega; a Asociación Internacional de Traballadores e o xurdimento das correntes anarquista e socialista.	B6.5. Describir as condicións de vida das clases traballadoras e os inicios do movemento obreiro en España, en relación co desenvolvemento do movemento obreiro internacional.	HEB6.5.1. Relaciona a evolución do movemento obreiro español durante o Sexenio Democrático coa do movemento obreiro internacional.	CCL CAA CSC
	Bloque 7. A Restauración Borbónica: implantación e afianzamento dun novo sistema político (1874-1902)			

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
d e h i p	B7.1. Teoría e realidade do sistema canovista: inspiración no modelo inglés; a Constitución de 1876 e o bipartidismo; quenda de partidos, caciquismo e fraude electoral.	B7.1. Explicar o sistema político da Restauración, distinguindo a súa teoría e o seu funcionamento real.	HEB7.1.1. Explica os elementos fundamentais do sistema político ideado por Cánovas.	CCL CAA CSC
			HEB7.1.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1876.	CCL CSC
			HEB7.1.3. Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración.	CCL CSC
			HEB7.1.4. Representa unha liña do tempo desde 1874 ata 1902 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC
d e h i p	B7.2. Oposición ao sistema: catalanismo, nacionalismo vasco, rexionalismo galego e movemento obreiro.	B7.2. Analizar os movementos políticos e sociais excluídos do sistema, especificando a súa evolución durante o período estudado.	HEB7.2.1. Resume a orixe e a evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego.	CCL CSC CCEC
			HEB7.2.2. Analiza as correntes ideolóxicas do movemento obreiro e labrego español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX.	CCL CAA CSC CCEC
d e h	B7.3. Éxitos políticos: estabilidade e consolidación do poder civil; liquidación do	B7.3. Describir os principais logros do reinado de Afonso XII e a rexencia de María Cristina, inferindo as súas	HEB7.3.1. Compara o papel político dos militares no reinado de Afonso XII co das etapas precedentes do século XIX.	CCL CAA CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
i	problema carlista; solución temporal do problema de Cuba.	repercusións na consolidación do novo sistema político.	HEB7.3.2. Describe a orixe, o desenvolvemento e as repercusións da terceira guerra carlista.	CCL CSC
d e h i	B7.4. Perda das derradeiras colonias e crise de 1898: guerra de Cuba e con Estados Unidos; Tratado de París; rexeneracionismo.	B7.4. Explicar o desastre colonial e a crise do 98, identificando as súas causas e as súas consecuencias.	HEB7.4.1. Explica a política española respecto ao problema de Cuba.	CCL CSC
			HEB7.4.2. Sinala os principais feitos do desastre colonial de 1898 e as consecuencias territoriais do Tratado de París.	CCL CSC
			HEB7.4.3. Especifica as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos económico, político e ideolóxico.	CCL CSC CCEC
	Bloque 8. Continuidade e transformacións económicas no século XIX: un desenvolvemento insuficiente			
d e h i l p	B8.1. Lento crecemento da poboación: mantemento dun réxime demográfico antigo; excepción de Cataluña.	B8.1. Explicar a evolución demográfica de España ao longo do século XIX, comparando o crecemento da poboación española no seu conxunto co de Cataluña e o dos países máis avanzados de Europa.	HEB8.1.1. Identifica os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX.	CCL CSC
			HEB8.1.2. Compara a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX.	CCL CAA CSC
d e	B8.2. Economía española no XIX: agricultura protexida e	B8.2. Analizar os sectores económicos e especificar a	HEB8.2.1. Explica os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz.	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
h i l p	estancada (efectos das desamortizacións; baixos rendementos); deficiente industrialización (industria téxtil catalá, siderurxia e a minaría); dificultades dos transportes (condicionamentos xeográficos; rede de ferrocarrís); comercio (proteccionismo fronte a librecambismo); finanzas (a peseta como unidade monetaria; desenvolvemento da banca moderna; problemas da Facenda; investimentos estranxeiros. O caso galego.	situación herdada, as transformacións de signo liberal e as consecuencias que se derivan delas.	HEB8.2.2. Especifica as causas dos baixos rendementos da agricultura española do século XIX.	CCL CSC
			HEB8.2.3. Describe a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minaría ao longo do século XIX.	CCL CSC
			HEB8.2.4. Compara a revolución industrial española coa dos países máis avanzados de Europa.	CCL CAA CSC
			HEB8.2.5. Relaciona as dificultades do transporte e o comercio interior cos condicionamentos xeográficos.	CCL CAA CSC
			HEB8.2.6. Explica os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da lei xeral de ferrocarrís de 1855.	CCL CSC
			HEB8.2.7. Compara os apoios, os argumentos e as actuacións de proteccionistas e librecambistas ao longo do século XIX.	CCL CAA CSC
			HEB8.2.8. Explica o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna.	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
			HEB8.2.9. Explica a reforma Mon-Santillán da Facenda pública e os seus efectos.	CCL CSC
			HEB8.2.10. Especifica como os investimentos en España de Francia e de Inglaterra afectaron o modelo de desenvolvemento económico español durante o século XIX.	CCL CSC
	Bloque 9. A crise do sistema da Restauración e a caída da monarquía (1902-1931)			
d e h i p	B9.1. Intentos de modernización do sistema: revisionismo político dos primeiros gobernos de Afonso XIII; oposición de republicanos e nacionalistas cataláns, vascos, galegos e andaluces.	B9.1. Relacionar o rexeneracionismo xurdido da crise do 98 co revisionismo político dos primeiros gobernos, e especificar as súas actuacións máis importantes.	HEB9.1.1. Define en que consistiu o revisionismo político inicial do reinado de Afonso XIII, e as principais medidas adoptadas.	CCL CSC
			HEB9.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1902 ata 1931, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC
			HEB9.1.3. Elabora un esquema cos factores internos e externos da quebra do sistema político da Restauración.	CCL CAA CSC
d e h	B9.2. Quebra do sistema: impacto dos acontecementos exteriores (intervención en	B9.2. Analizar as causas da quebra do sistema político da Restauración e identificar os	HEB9.2.1. Especifica a evolución das forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas.	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
i	Marrocos; I Guerra Mundial; Revolución Rusa); crecente axitación social (Semana Tráxica de Barcelona; crise xeral de 1917; "trienio bolchevique" en Andalucía).	factores internos e os externos.	HEB9.2.2. Explica as repercusións da I Guerra Mundial e da Revolución Rusa en España.	CCL CSC
			HEB9.2.3. Analiza as causas, os principais feitos e as consecuencias da intervención de España en Marrocos entre 1904 e 1927.	CCL CSC
			HEB9.2.4. Analiza a crise xeral de 1917: as súas causas, manifestacións e consecuencias.	CCL CSC
d e h i	B9.3. Ditadura de Primo de Rivera: directorio militar e directorio civil; remate da guerra de Marrocos; caída da ditadura; afundimento da monarquía.	B9.3. Explicar a ditadura de Primo de Rivera como solución autoritaria á crise do sistema, e describir as súas características, etapas e actuacións.	HEB9.3.1. Especifica as causas do golpe de estado de Primo de Rivera e os apoios con que contou inicialmente.	CCL CSC
			HEB9.3.2. Describe a evolución da ditadura de Primo de Rivera, desde o directorio militar ao directorio civil e o seu remate.	CCL CSC
			HEB9.3.3. Explica as causas da caída da monarquía.	CCL CSC
d e h i p	B9.4. Crecemento económico e cambios demográficos no primeiro terzo do século: efectos da Guerra Mundial na economía española; intervencionismo	B9.4. Explicar a evolución económica e demográfica no primeiro terzo do século XX, en relación coa situación herdada do século XIX.	HEB9.4.1. Analiza os efectos da I Guerra Mundial sobre a economía española.	CCL CSC
			HEB9.4.2. Describe a política económica da ditadura de Primo de Rivera.	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
	estatal da ditadura; transición ao réxime demográfico moderno; movementos migratorios; transvasamento de poboación da agricultura á industria.		HEB9.4.3. Explica os factores da evolución demográfica de España no primeiro terzo do século XX.	CCL CSC
	Bloque 10. A II República. A Guerra Civil nun contexto de crise internacional (1931-1939)			
d e h i	B10.1. A II República como solución democrática ao afundimento do sistema da Restauración.	B10.1. Explicar a II República como solución democrática ao afundimento do sistema político da Restauración, enmarcándoa no contexto internacional de crise económica e conflitividade social.	HEB10.1.1. Explica as causas que levaron á proclamación da II República e relaciona as súas dificultades coa crise económica mundial dos anos 30.	CCL CAA CSC
			HEB10.1.2. Diferencia as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e as principais actuacións.	CCL CAA CSC
a b d e h i p	B10.2. Evolución política durante a II República: bienio reformista (Constitución de 1931; política de reformas; Estatuto de Cataluña; forzas de oposición á República); bienio radical-cedista (política restauradora e radicalización popular; revolución	B10.2. Diferenciar as etapas da República ata o comezo da Guerra Civil, especificando os feitos e as actuacións principais en cada unha.	HEB10.2.1. Resume as reformas impulsadas durante o bienio reformista da República.	CCL CSC
			HEB10.2.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1931.	CCL CSC
			HEB10.2.3. Analiza o proxecto de reforma agraria: as súas razóns, o seu desenvolvemento e os seus efectos.	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
	de Asturias); Fronte Popular (primeiras actuacións do Goberno; preparación do golpe militar).		HEB10.2.4. Compara as actuacións do bienio radical-cedista coas do bienio anterior.	CCL CSC CAA
			HEB10.2.5. Describe as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución de Asturias de 1934.	CCL CSC
			HEB10.2.6. Explica as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tras o seu triunfo electoral, ata o comezo da guerra.	CCL CSC
b d e h i p	B10.3. Guerra Civil: sublevación e desenvolvemento da guerra; dimensión internacional do conflito; evolución das dúas zonas; consecuencias da guerra.	B10.3. Analizar a Guerra Civil, identificando as súas causas e as consecuencias, a intervención internacional e o curso dos acontecementos nas dúas zonas.	HEB10.3.1. Especifica os antecedentes da Guerra Civil.	CCL CSC
			HEB10.3.2. Relaciona a Guerra Civil española co contexto internacional.	CCL CAA CSC
			HEB10.3.3. Compara a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra.	CCL CAA CSC
			HEB10.3.4. Especifica os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra.	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
			HEB10.3.5. Sintetiza nun esquema as grandes fases da guerra, desde o punto de vista militar.	CCL CSC
			HEB10.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1931 ata 1939, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC
d e g h i m n p	B10.4. Idade de Prata da cultura española: da xeración do 98 á do 36.	B10.4. Valorar a importancia da Idade de Prata da cultura española, e expor as achegas das xeracións e das figuras máis representativas.	HEB10.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a Idade de Prata da cultura española.	CCL CD CAA CSC CSIEE CCEC
	Bloque 11. A ditadura franquista (1939-1975)			
b c d e h i p	B11.1. Características e evolución do franquismo: postguerra (grupos ideolóxicos e apoios sociais do franquismo; oscilantes relacións co exterior; configuración política do novo Estado; represión política; autarquía	B11.1. Analizar as características do franquismo e a súa evolución no tempo e especificar as transformacións políticas, económicas e sociais que se produciron, en relación coa cambiante situación	HEB11.1.1. Elabora un esquema cos grupos ideolóxicos e os apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial.	CCL CAA CSC
			HEB11.1.2. Diferencia etapas na evolución de España durante o franquismo, e resume os trazos esenciais de cada unha.	CCL CAA CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
	económica); anos do "desenvolvemento" (plans de desenvolvemento e o crecemento económico; transformacións sociais; reafirmación política do réxime; política exterior; crecente oposición ao franquismo); fin do franquismo (inestabilidade política; dificultades exteriores; efectos da crise económica internacional de 1973).	internacional.	HEB11.1.3. Explica a organización política do Estado franquista.	CCL CSC
			HEB11.1.4. Explica as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España desde o remate da Guerra Civil ata 1959.	CCL CSC
			HEB11.1.5. Explica as relacións exteriores, a evolución política e as transformacións económicas e sociais de España desde 1959 ata 1973.	CCL CSC
			HEB11.1.6. Especifica as causas da crise final do franquismo desde 1973.	CCL CSC
			HEB11.1.7. Relaciona a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional.	CCL CSC CAA
			HEB11.1.8. Explica a política económica do franquismo nas súas etapas e a evolución económica do país.	CCL CSC
			HEB11.1.9. Describe as transformacións que experimenta a sociedade española durante os anos do franquismo, así como as súas causas.	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
			HEB11.1.10. Especifica os grupos de oposición política ao réxime franquista e comenta a súa evolución no tempo.	CCL CSC
			HEB11.1.11. Representa unha liña do tempo desde 1939 ata 1975, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC
b d e g h i m p	B11.2. Cultura española durante o franquismo: cultura oficial; cultura do exilio; cultura interior á marxe do sistema.	B11.2. Describir a diversidade cultural do período, distinguindo as súas manifestacións.	HEB11.2.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a cultura do exilio durante o franquismo.	CCL CD CSIEE CCEC
	Bloque 12. Normalización democrática de España e integración en Europa (desde 1975)			
a b d e h	B12.1. Transición á democracia: crise económica mundial; alternativas políticas ao franquismo, continuísmo, reforma ou ruptura; o papel do Rei; a lei para a reforma	B12.1. Describir as dificultades da transición á democracia desde o franquismo nun contexto de crise económica, e explicar as medidas que permitiron a	HEB12.1.1. Explica as alternativas políticas que se propuñan tras a morte de Franco, e quen defendía cada unha.	CCL CSC
			HEB12.1.2. Describe o papel desempeñado polo Rei durante a transición.	CCL CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
i p	política; primeiras eleccións democráticas.	celebración das primeiras eleccións democráticas.	HEB12.1.3. Describe as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política do régime franquista: lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, etc.	CCL CSC
			HEB12.1.4. Explica as causas e os obxectivos dos Pactos da Moncloa.	CCL CSC
a b c d e h i p	B12.2. Período constituínte: Pactos da Moncloa; preautonomías de Cataluña e o País Vasco; Constitución de 1978 e Estado das autonomías. O caso de Galicia.	B12.2. Caracterizar o novo modelo de Estado democrático establecido na Constitución de 1978, especificando as actuacións previas encamiñadas a alcanzar o máis amplo acordo social e político.	HEB12.2.1. Explica o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978 e as súas características esenciais.	CCL CSC
			HEB12.2.2. Describe como se estableceron as preautonomías de Cataluña e o País Vasco.	CCL CSC
a b c d e h i	B12.3. Gobernos constitucionais: problema do terrorismo; golpe de Estado frustrado de 1981; ingreso na OTAN; plena integración en Europa.	B12.3. Analizar a evolución económica, social e política de España desde o primeiro Goberno constitucional de 1979 ata a aguda crise económica iniciada en 2008, senalando as ameazas máis salientables ás que se enfronta e os efectos da plena	HEB12.3.1. Elabora un esquema coas etapas políticas desde 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, e sinala os principais acontecementos de cada unha delas.	CCL CAA CSC
			HEB12.3.2. Comenta os feitos máis salientables do proceso de integración en Europa e as consecuencias para España desta integración.	CCL CAA CSC

	Historia de España. 2º de bacharelato			
Obxectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave
		integración en Europa.	HEB12.3.3. Analiza a evolución económica e social de España desde a segunda crise do petróleo en 1979 ata o comezo da crise financeira mundial de 2008.	CCL CSC
			HEB12.3.4. Analiza o impacto da ameaza terrorista sobre a normalización democrática de España, describe a xénese e evolución das organizacións terroristas que actuaron desde a transición democrática ata os nosos días (ETA, GRAPO, etc.) e reflexiona sobre outros temas relacionados: a cidadanía ameazada, os movementos asociativos de vítimas, a mediación en conflitos, etc.	CCL CSC
			HEB12.3.5. Representa unha liña do tempo desde 1975 ata os nosos días, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC
a b d e h	B12.4. Papel de España no mundo actual.	B12.4. Resumir o papel de España no mundo actual, especificando a súa posición na Unión Europea e as súas relacións con outros ámbitos xeopolíticos.	HEB12.4.1. Explica a posición e o papel da España actual na Unión Europea e no mundo.	CCL CSC

7.6.-CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

A forma de organiza-la acción didáctica na aula e o carácter que se lle outorga a cada un dos elementos do currículo configuran un singular estilo educativo e un clima escolar que ten unha repercusión directa no desenvolvemento dos procesos de ensinanza-aprendizaxe.

Se ben existen metodoloxías diversas que permiten desenvolver intencións educativas similares, pode resultar conveniente considerar algunhas orientacións que guíen a toma de decisións metodolóxicas nesta etapa.

Se considerámo-la aprendizaxe como un *proceso social e persoal* que o alumno constrúe ó relacionarse de forma activa coas persoas e coa cultura, é fácil comprende-la importancia que a interacción social e a linguaxe ten na aprendizaxe. Por iso, será conveniente que o diálogo, o debate e a confrontación de ideas e hipóteses constitúan un elemento importante na práctica na aula.

Aprender supón modificar e enriquece-los esquemas de coñecemento de que dispoñemos para comprender mellor a realidade e actuar sobre ela. Convirá, polo tanto:

- Partir do que os alumnos e alumnas coñecen e pensan sobre un tema concreto.
- Conectar cos seus intereses e necesidades.
- Propoñerlles, de forma atractiva, unha finalidade e utilidade claras para as novas aprendizaxes, que xustifiquen o esforzo e a dedicación persoal que se lles vai esixir.
- Manter unha coherencia entre as intencións educativas e as actividades que se realizan na aula.
- Favorece-la aplicación e a transferencia das aprendizaxes á vida real.

En canto ó específico do ensino da Historia de España debe enfocarse desde a perspectiva do traballo que leva a cabo o historiador/a e desde as tendencias

historiográficas que establecen as grandes liñas interpretativas dos feitos históricos.

Por iso precisamente, a metodoloxía ten como punto de partida o método de traballo e os procedementos propios do historiador/a, o que facilitará a comprensión dos pasos que permiten establece-los razoamentos que explican, entre outros aspectos, as causas e as consecuencias dos acontecementos históricos. Deste modo, o alumno/a aproxímase, tal como faría o historiador/a, ó estudio dos feitos e ós procesos, sobre todo da época contemporánea, o que lle permitirá constata-los problemas que o coñecemento da historia implica, na busca das fontes, na súa selección e contraste e na comprobación de que todos os feitos e acontecementos da historia se reinterpretan continuamente.

A este respecto, cabe destaca-la utilidade de aproxima-lo alumno/a ós trazos principais das diferentes correntes historiográficas e de pensamento que determinan a maneira de entende-los procesos históricos. A forma de entendermos o mundo actual non depende só dos acontecementos do pasado que o determinaron, senón tamén da maneira en que eses acontecementos se interpretaron para explica-lo presente. É fundamental para o alumno/a coñecer e acepta-lo feito de que, a pesar do esforzo de obxectividade que debe estar presente en todo traballo histórico, o resultado está determinado por unha serie de factores, incluídos os persoais, que fan que a visión dos feitos e os procesos sexa subxectiva. Para iso, o contraste dos datos que proporcionan as fontes é unha tarefa básica na elaboración de hipóteses explicativas dos feitos históricos.

Deste modo, o enfoque metodolóxico, desde o ámbito procedemental, traballa prioritariamente as estratexias e as técnicas derivadas do método histórico, así como a análise crítica das distintas correntes historiográficas. Para a comprensión dos feitos e dos procesos históricos que constitúen a Historia de España propóñense actividades para a identificación da multicausalidade dos feitos sociais, a utilización crítica de fontes primarias e secundarias, e para contrastar e valorar criticamente as informacións obtidas das distintas fontes. Tamén se propoñen actividades para a utilización correcta de recursos gráficos para a representación do tempo histórico, para a elaboración de traballos de

síntese e para o desenvolvemento de exercicios relacionados coa argumentación e co xuízo crítico. distintas á propia, ademais de manifestar actitudes antibelicistas ante os conflitos. A sensibilización ante os problemas sociais derivados das situacións de desigualdade, o desenvolvemento de actitudes solidarias e de cooperación na loita pola defensa dos dereitos humanos e actitudes de tolerancia, e o respecto cara ós valores democráticos, así como a implicación activa nas cuestións colectivas, constitúen así mesmo outro importante ámbito de desenvolvemento actitudinal.

A referencia continua ó contorno e á realidade do alumno/a, e ó presente histórico, social, económico e cultural que coñece, favorece a comprensión das causas que determinan os feitos que ocorren ó seu redor e fomenta o interese, a sensibilidade e as actitudes solidarias e de compromiso cara ós grandes problemas do mundo actual.

Con todo isto lograremos que os/as alumnos/as sexan capaces de desenvolver por escrito un texto de carácter histórico a partires de un ou varios documentos históricos, para que así poidan afrontar con éxito as probas de acceso á universidade que o alumnado deste curso teñen no mes de xuño.

7.7. -MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro de texto *HISTORIA DE ESPAÑA. 2º Bacharelato*. Autores: *Xosé Alfeirán Rodríguez. e outros..* Editorial: *BAÍA EDICIÓNS. Consorcio Editorial Galego*. 2016. ISBN:978-84-9995-200-0

Documentos históricos: textos, mapas, gráficas

Presentacións en soporte informático.

7.8.-CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN

CRITERIOS XERAIS DE AVALIACIÓN

1. Recoñece-los criterios valorativos propios da nosa época nas diferentes interpretacións do pasado.
2. Comprende-los trazos esenciais da sociedade española e galega actual a partir da identificación dos procesos e mecanismos básicos que rexen o funcionamento da dinámica histórica.
3. Recoñecer na realidade actual as posibles pervivencias do pasado.
4. Análise da interrelación causal entre os diferentes factores que condicionan a traxectoria histórica de España e de Galicia.
5. Relaciona-los procesos e acontecementos propios da historia de España e de Galicia cos correspondentes ós ámbitos europeo, hispanoamericano e internacional.
6. Caracteriza-las grandes etapas do pasado histórico de España e Galicia, destacando as súas achegas básicas e sinalando os seus aspectos comúns e diversos.
7. Coñecer e analiza-los procesos, feitos e personaxes máis relevantes da historia de España e de Galicia, situándoos cronoloxicamente dentro dos diferentes ritmos de cambio e permanencia.
8. Obtención e valoración crítica de información relevante procedente de diferentes fontes e emprego dela para a emisión dun xuízo razoado sobre os aspectos esenciais da evolución histórica de España e de Galicia.
9. Apreciación de actitudes de tolerancia, relativismo crítico e respecto á realidade plural e multiforme que caracteriza as sociedades actuais.

2) SISTEMA DE AVALIACIÓN

Está en función dos criterios expostos con anterioridade e nel hai que ter en conta os seguintes aspectos: periodización, ou secuenciación, dos contidos,

número de probas escritas a realizar e tipo das mesmas, sistema de cualificacións e por último o plan de recuperación previsto.

1. Número de exames: Haberá dúas probas escritas por avaliación.

Ademais o alumnado fará exercicios en clase que serán tidos en conta á hora da nota da avaliación, por canto que a non realización dos mesmos suporá acumular negativos.

Tamén se entregarán exercicios similares ás probas de exame que o alumno deberá realizar na casa e devolver resoltos no prazo de tempo que se determine.

2. Tipo de exames: os exames non buscan avaliar aprendizaxes memorísticos por parte do alumnado, senón os razoamentos e reflexións críticos e científicos que este teña sobre a materia explicada en clase. Partindo disto as probas estrutúranse seguindo o modelo que se supón para as probas da ABAU:

- **1ª pregunta:** definición de 4 conceptos a escoller entre 6. Valoración: 2 puntos.

- **2ª pregunta:** Desenvolver unha cuestión teórica sobre contidos precontemporáneos a partires de 2 opcións en 40 liñas. Valoración: 3 puntos.

- **3ª pregunta:** Composición histórica a partires de 3 documentos sobre contidos dos séculos XIX e XX. Valoración 5 puntos.

No caso da pregunta das definicións, farase dunha forma acumulativa nos diferentes exames do curso. É dicir no segundo exame da 1ª avaliación entrarán as palabras referidas a ese exame máis as que xa entraron no primeiro; no 1º exame da 2ª avaliación entrarán as que correspondan a eses temas máis as que xa entraron nos exames anteriores, de tal xeito que no derradeiro exame entraría a totalidade do vocabulario,

En canto á cuestión teórica, iranse distribuindo por bloques segundo o esquema que figura no anexo I

2. Cualificacións: a nota da avaliación será o resultado de suma-las seguintes notas outorgadas ó alumno nas probas escritas, no traballo en clase e nas actividades que se propoñan para que as entreguen nun prazo determinado.
 - A nota media das dúas probas escritas será o **80 %** a nota da avaliación.
 - A nota media dos exercicios de comentarios a facer na casa será o **20%** da nota de avaliación. De non entregar os comentarios na data fixada a cualificación do ou dos non entregados será de 0, e será esa a que se teña en conta á hora de facer a media.
 - A nota final será a nota media das tres avaliacións. Se se aproba nunha recuperación a nota para calcular a media final será un 5.

Considérase que un alumno supera positivamente a avaliación cando a súa nota na mesma non sexa inferior a 5 puntos.

Haberá a posibilidade de facer dúas composicións voluntarias ao longo do curso, que sobre a nota final da materia poderán sumar á esa NOTA FINAL DA MATERIA o 5% da media desas dúas composicións

2. Plan de recuperación: de cada avaliación suspensa os alumnos terán a oportunidade de facer un exame de recuperación. Ademais ao final de curso haberá unha recuperación final na que:
 - Os alumnos que teñan aínda unha avaliación suspensa poderán volver a recuperala.
 - Aqueles que teñan dúas ou máis deberán facer un exame no que serán avaliados da totalidade dos contidos explicados na clase durante o curso.

Para superar a materia en maio haberá que ter todas as avaliacións aprobadas.

Aqueles/as alumnos/as que non superen a materia na convocatoria de maio, poderán facelo en xuño, examinándose da totalidade da materia explicada ó longo do curso en clase.

7.9.-INDICADORES DE AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO

Aos indicadores de logro especificados en cada unha das unidades didácticas expostas anteriormente nesta programación didáctica hai que engadirllas os seguintes, que son os xénericos ao estudo da historia.

- Define os conceptos básicos da historia de España, comprendendo as especiais características da conceptualización histórica, e recoñece a posibilidade de diferentes interpretacións sobre un mesmo feito e a necesidade de sometelas a unha análise crítica.
- Explica os cambios e as permanencias máis importantes da historia de España, identifica e analiza os factores e as características das grandes transformacións, co fin de comprender a historia e a análise histórica como un proceso en constante reelaboración.
- Identifica, analiza e compara as transformacións máis relevantes operadas nos campos demográfico, tecnolóxico, de organización política e económica e de estrutura social e cultural.
- Sitúa cronoloxicamente acontecementos e procesos relevantes da historia de España, e analiza a súa vinculación con determinados personaxes, abordando a relación existente entre a acción individual e os comportamentos colectivos.
- Sinala os problemas básicos da España actual, explica os períodos de crise e os diferentes proxectos de resolución dos problemas históricos e a súa repercusión.
- Indica as normas e os intereses que regulan as relacións entre os diferentes territorios e comunidades do Estado español no século xx, e analiza as causas das tensións ou conflitos existentes e os mecanismos con que se conta para a súa resolución.
- Identifica e analiza, nun proceso histórico significativo, os principios que inspiran a organización e as institucións do sistema constitucional español

actual, así como as circunstancias que determinaron a quebra e posterior recuperación da democracia tras a ditadura franquista.

- Realiza un estudo comparativo das institucións de autogoberno dos territorios e das comunidades que compoñen España, as súas raíces históricas e as tensións unidade-diversidade da súa historia contemporánea.
- Sitúa cronoloxicamente e distingue as características dos períodos da historia económica española, e determina as implicacións que os períodos dun e outro signo teñen nas relacións sociais, nos modos de vida e nos conflitos sociais.
- Analiza a actual configuración territorial de España no contexto da Unión Europea, así como as súas perspectivas de avance no proceso de integración, valorando a súa significación e presenza no mundo.
- Explica os conflitos sociais, valorando criticamente os intereses dos grupos e a súa incidencia nos feitos estudados.
- Avalía algún conflito ou cuestión de actualidade, a escala nacional e internacional, a partir da información procedente de distintos medios de comunicación social, valorando criticamente a disparidade de enfoques e tomando en consideración os antecedentes históricos do tema.
- Indica as causas que desencadean un determinado feito histórico, analiza as súas interaccións con algún conflito importante do século xx e relaciónao co contexto internacional.
- Obtén, de fontes diversas, información sobre o pasado, valora a súa relevancia e detecta a súa relación cos coñecementos adquiridos, recoñecendo a pluralidade de percepcións e interpretacións dunha mesma realidade histórica.
- Recoñece, sitúa no tempo e describe manifestacións relevantes da cultura común e diversa de España, analizando as súas relacións co contexto histórico e valorando as súas achegas á cultura humana universal.
- Utiliza o vocabulario propio e os conceptos básicos da historiografía, e aplícaos con propiedade nas explicacións, os traballos e a comunicación de resultados.

- Emprega técnicas de traballo, de investigación e de comunicación propias do quefacer historiográfico, tanto en traballos individuais como de grupo, con autonomía, criterio propio e espírito crítico, superando estereotipos e prexuizos.

7.10.-ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE PENDENTES

Non hai ningún alumno que teña pendente a materia de Historia do Mundo Contemporáneo de 1º de Bacharelato. De incorporarse algún ao longo do curso para superar esta materia tería que cumprir o seguinte plan de recuperación:

Terá a posibilidade de facer tres exames ao longo do curso coa seguinte distribución da materia:

- No primeiro exame os temas correspondentes ao século XIX.
- No segundo exame os temas correspondentes á primeira metade do século XX.
- No terceiro exame os que se refiren á segunda metade do século XX.

De non optar por facer estes tres exames, a principios de maio terá unha proba única e final na que será examinado da totalidade da materia.

A nota final será ou ben a media dos tres exames, ou ben a nota acadada no exame de maio.

Con todo poderá presentarse ao exame final se non acadou unha nota igual ou superior a 5 na media das tres probas parciais.

Por outro lado para aqueles alumnos que suspendan ao longo do curso ou ao final a materia de 2º de Bacharelato seguirán o plan de recuperación proposto ao falar do sistema de exames no capítulo dedicado ao sistema de avaliación (punto catro).

7.11.-MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Atenderemos individualmente todos aqueles casos que poidan xurdir de dificultades de aprendizaxe, se ben tendo en conta que estamos con alumnado de bacharelato, non son de esperar ditos casos, nin sequera nos alumnos que

se incorporan este ano provinte doutro centro, sendo os demais xa coñecidos por ter cursado a ESO e 1º de Bacharelato no noso instituto.

7.12.-ELEMENTOS TRANSVERSAIS DA MATERIA

Os contidos actitudinais e os temas transversais aparecen ao longo da proposta didáctica, sen que exista unha secuenciación explícita destes, debido á propia natureza dos feitos históricos que conforman os contidos da materia. A programación docente debe comprender a prevención de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia.

Como actitudes directamente relacionadas cos contidos conceptuais e procedementais xa indicados poden destacarse:

- Interese polo rigor histórico.
- Rexeitamento do dogmatismo referido a feitos e fenómenos históricos.
- Reflexión continua sobre as causas e consecuencias dos feitos históricos e sobre a responsabilidade do ser humano como motor da historia.
- Interese por buscar lazos de unión entre as diferentes culturas e sociedades do mundo actual, valorando positivamente o papel dos organismos que traballan na defensa dos dereitos humanos e a paz.
- Tolerancia ante diferentes puntos de vista e opinións.
- Respecto ás distintas culturas, formas de vida e pensamento existentes ao longo do tempo e no momento actual.
- Disposición favorable cara ao entendemento entre as persoas e a participación democrática.
- Valoración positiva do traballo solidario, a cooperación e a colaboración cos demais.
- Rexeitamento a calquera tipo de violencia e de discriminación.

A prevención da violencia, o racismo e a xenofobia atópase directamente relacionada con temas transversais como os dereitos humanos e a paz, a educación moral e cívica, a igualdade entre sexos ou a multiculturalidade e interculturalidade. Todos estes temas transversais áchanse presentes nesta programación, abordados de xeito habitual en función dos contidos históricos de cada unidade.

7.13.-ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

É moi difícil a comezos de curso facer unha programación exacta de todas aquelas actividades de carácter complementario e/ou extraescolar a desenvolver ó longo do curso, por canto que descoñecemos a oferta delas que nos imos encontrar ó de aquí ata maio. Con todo podemos facer unha estimación xenérica, en algúns casos concreta, das mesmas:

- Asistencia á proxección cinematográficas que teñan relación co temario estudado e sexan de interese para o desenvolvemento da materia.
- Organización no centro de exposicións.
- Visita a museos e salas de exposicións.
- Asistencia a conferencias.

7.14.- MEDIDAS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PDA

Ao igual que nas restantes materias que son responsabilidade deste departamento o seguimento, avaliación e, se é o caso, modificación desta programación, farase nas reunións conxuntas de todos os membros do departamento. Estas reunións teñen unha periodicidade mensual, polo que fundamentalmente nas que se celebren a comezos de trimestre, ademais de valorar os resultados académicos do alumnado, observarase o cumprimento dos contidos e demais aspectos

programados, para se fose necesario proceder as modificacións requiridas.

Xa que logo, a revisión da programación didáctica é un proceso de seguimento continuo, co fin de permitir calquera modificación sen ter que esperar ao final de curso. Está claro que calquera modificación será logo comunicada ao alumnado para que teñan coñecemento dela.

Con todo, ao remate do curso o departamento fará unha avaliación final da programación que pasará a estar recollida na memoria final.

7.15.- ALUMNADO QUE TEN QUE CURSAR Hº MUNDO CONTEMPORÁNEO POR CAMBIO DE MODALIDADE

Encárgase da atención ao alumnado nestas circunstancias o profesor que imparta a Historia de España no grupo de 2º (grupo de referencia) ao que pertencen os alumnos afectados. Propóráselle a realización de exercicios e esquemas que lle axuden a planificar a materia para a realización de probas escritas: será guiado e poderá consultar dúbidas co profesor do grupo de referencia. O profesor comunicará ao Xefe de Departamento as cualificacións obtidas polos alumnos en cada avaliación.

Os contidos esixibles son os correspondentes ao currículo de Historia do Mundo Contemporáneo de 1º de BACH así como os procedementos e criterios de avaliación. O profesor poderá ter en conta o rendemento do alumno na materia de 2º de Bacharelato, en especial nos procedementos.

O libro de texto é VV.AA., *Historia do mundo contemporáneo 1º Bacharelato, Proxecto A casa do saber*, Santillana, 2008.

Proceso de Avaliación Ordinaria de Xuño

Durante o curso o alumnado realizará diferentes tarefas que actividades as cales serán cualificadas polo profesor do curso de referencia. A realización das citadas tarefas poderá eximir a realización do exame da 1ª Avaliación

sempre e cando se presenten todas as actividades en tempo e forma. Durante a 2ª e 3ª avaliación o alumnado realizará as tarefas e actividades que se lle propoñan. O profesor realizará no mes de maio un exame oral ou escrito sobre os contidos da asignatura.

No caso de presentar todas as actividades e obter nas mesmas cualificación positiva a cualificación final se obterá tendo en conta a nota dos traballos á que se engadirá a nota do exame oral ou escrito no mes de maio . A relación porcentual será:

- Nota traballos un mínimo dun 80%
- Nota exame 20 %

A **non presentación das actividades** tanto no 1º trimestre coma no 2º o alumnado deberá realizar os dous exames en xaneiro e maio. A nota final é a media das dúas probas. De non acadar unha valoración positiva (5 ou máis) poderá realizar unha nova proba en maio de toda a materia.

Avaliación Extraordinaria

Realización dunha proba escrita. Será necesario obter unha nota superior a 5

O libro de texto é VV.AA., *Historia do mundo contemporáneo 1º Bacharelato, Proxecto A casa do saber*, Santillana.

7.16.-ANEXO

1) Libro de texto:

Título: *HISTORIA DE ESPAÑA. 2º Bacharelato*

Autores: *Xosé Alfeirán Rodríguez. e outros.*

Editorial: BAÍA EDICIÓNS. *Consortio Editorial Galego.* 2016. ISBN:978-84-9995-200-0

2) Temporalización e distribución dos temas:

1ª Avaliación: Cuestión teóricas 1 a 8 (*bloques 1 e 2*). Temas do s.XIX. Composicións da 1 á 7 inclusive. TERMOS VOCABULARIO.

2ª Avaliación: Cuestións teóricas 9 a 16 (*bloques 3 e 4*) Composicións da 8 á 16 inclusive. TERMOS VOCABULARIO.

3ª Avaliación: Repaso cuestións teóricas e temas do franquismo, a transición política e a España democrática (1939-1996). Composicións da 17 á 22 inclusive. TERMOS VOCABULARIO.

3) Número de exames:

Dous por avaliación. De cada avaliación suspensa haberá unha recuperación.

No mes de maio haberá un exame de recuperación final no que:

- Os que aínda teñan unha avaliación suspensa poderán recuperala.
- Os que teñan dúas ou máis terán que recuperar a totalidade da materia explicada.
- En XUÑO (PROBA EXTRAOR) examínase da totalidade da materia explicada ao longo do curso.

4) Tipo de exames:

Seguirá o modelo de exame das probas de ABAU:

1ª pregunta: definición de catro termos dos da lista adxunta. **2 puntos.**

2ª pregunta: cuestión teórica sobre temas dos bloques 1 a 4 a desenvolver en non máis de 40 liñas. **3 puntos.**

3ª pregunta: composición histórica sobre os séculos XIX e XX a partires de 3 documentos. **5 puntos.**

***Modalidade non presencial: farase na Aula Virtual e serán preguntas de resposta razoada cun máximo de 20 liñas e seguindo un orde secuencial.**

5) Exercicios:.

Haberá que entregar varios exercicios de composicións históricas por cada avaliación. A súa calificación será o **20% da nota final da avaliación.**

6) Cualificación:

A nota media dos dous exames será o **80%** da nota da avaliación.

A nota media dos exercicios de composicións históricas será o **20%.****Se non se entrega algún dos comentarios propostos na data fixada a cualificación no mesmo será de 0.**

As faltas de ortografía nos exames descontarán 0'10 puntos cada unha da nota final dos mesmos.

A nota final será a media das tres avaliacións.

Haberá a posibilidade de facer dúas composicións voluntarias ao longo do curso, que sobre a nota final da materia poderán sumar á esa NOTA FINAL DA MATERIA o 5% da media desas dúas composicións.

HAI QUE TER APROBADAS AS TRES AVALIACIÓNS PARA PODER SUPERA-LO CURSO NESTA MATERIA.

RELACIÓN DE CONTIDOS

	PREGUNTAS a desenvolver nunha cara de folio	Termos para definir
Bloque 1:<u>Prehistoria Antiga</u> <u>1º exame</u> <u>1ªavaliación</u>	1. O Neolítico: características e cambios con respecto á época Paleolítica (cambios económicos, sociais e culturais). 2. Os pobos prerromanos da Península Ibérica (pobos do sur e do levante, meseteños e do occidente peninsular) 3. Conquista e romanización (etapas da conquista, elementos de romanización: organización político-administrativa do territorio, lingua e cultura, obras públicas). 4. A monarquía visigoda (organización política).	• <i>Aula Regia</i> • Bárbaros • Castro • <i>Conventus</i> • Economía predadora • Guerras cántabras • Megalitismo
Bloque 2:<u>Historia Medieval</u> <u>2º exame</u> <u>1ªavaliación</u>	5. Os musulmáns na Península Ibérica (etapas políticas e realidade socioeconómica). 6. Reconquista e repoboación (etapas da Reconquista, modelos de repoboación). 7. O Réxime feudal e a sociedade estamental. 8. As crises baixomedievais (crises demográficas, problemas sociais, o caso galego: as revoltas irmandiñas do século XV).	• Carta de poboamento • Manso • Marca Hispánica • Mesta • Mozárabe • Presura • Taifas
Bloque 3:<u>SéculosXVI-XVII</u> <u>1º exame</u> <u>2ªavaliación</u>	9. A nova monarquía dos Reis Católicos (unión dinástica, reorganización político-administrativa). A configuración do imperio español no século XVI (a herdanza de Carlos I, os cambios en tempos de Felipe II: rebelión de Flandes, incorporación de Portugal, guerra contra Inglaterra). 10. A configuración do imperio español no século XVI (a herdanza de Carlos I, os cambios en tempos de Felipe II: rebelión de Flandes, incorporación de Portugal, guerra contra Inglaterra). 11. A crise socio-económica do século XVII aspectos socioeconómicos e políticos (crise demográfica e económica, as reformas de Olivares e a crise da monarquía). 12. Economía e sociedade na Galicia dos Austrias (a agricultura e as súas transformacións, a importancia da pesca na Galicia litoral, a estrutura social: sociedade rendista e peso da fidalguía)	• Converso • Gran Armada • Mourisco • Terzos • Unión de Armas • Valido • Xuntas do Reino de Galicia

Bloque 4: <u>Século X</u> <u>VIII</u> <u>2º exame</u> <u>2ª</u> <u>avaliación</u>	13. O cambio dinástico e a guerra de Sucesión (causas da guerra, bandos en conflito, a paz de Utrecht) 14. Os Decretos de Nova Planta e os seus efectos. 15. O reformismo borbónico en Galicia (a matrícula de mar, o arsenal de Ferrol, a apertura do comercio colonial). 16. A Ilustración en España (características da Ilustración e do Despotismo Ilustrado)	• Antigo Réxime • Catastro de Ensenada • Decretos de Nova Planta • Despotismo Ilustrado • Motín de Esquilache • Paz de Utrecht • Regalismo borbónico
---	---	--

Na 3ª avaliación estes contidos distribuiranse da seguinte forma:

1º exame: preguntas bloques 1 e 2.

2º exame: preguntas bloques 3 e 4.

Na pregunta de definicións(termos a definir) entrarán sempre as palabras correspondentes a ese exame e todas as dos exames anteriores, de tal xeito que no derradeiro exame (2º da 3ª avaliación) entrará a lista completa de termos para definir.

	COMPOSICIÓN de texto histórico	Termos para definir
Bloques 5-8: <u>Século XIX</u>	1. A crise da monarquía absoluta (abdicacións, ocupación napoleónica). 2. As Cortes de Cádiz e a constitución de 1812. 3. A restauración de Fernando VII e do absolutismo (as etapas do reinado). 4. A construción do estado liberal (principios do liberalismo e diferenzas entre as diferentes familias políticas). 5. A Revolución Gloriosa e a constitución de 1869. 6. A primeira república (proxecto de constitución federal e cantonalismo). 7. A Restauración (retorno da monarquía e	• Afrancesados • Abdicacións de Baiona • Caciquismo • Cantonalismo • Desamortización • Encasillado • Estatuto Real • Ludismo • Manifesto dos Persas • Manifesto de Sandhurst • Pragmática Sanción de 1830 • Pronunciamento

	constitución de 1876 e vida política) 8. A cuestión nacional no último terzo do século XIX. 9. A reforma agraria liberal: as desamortizacións 10. Os principais sectores industriais e o papel do ferrocarril 11. O movemento obreiro (Sexenio Democrático e Restauración)	• Pucheirazo • Rexeneracionismo • Sistema de quenda • Sufraxio censatario e universal • Tratado de Valençay • Unión Liberal
Bloques 9-12: <u>Século XX</u>	12. A crise da Restauración, a desarticulación do sistema canovista). 13. A crise de 1917, os gobernos de concentración e a guerra de Marrocos. 14. A ditadura de Primo de Rivera (golpe de estado e etapas: delimitación temporal e características principais). 15. O establecemento da II República (forzas políticas e constitución de 1931). 16. As grandes reformas da República. 17. A guerra civil: sublevación, bandos en conflito e a súa dimensión internacional. 18. O franquismo: características e institucionalización. 19. O franquismo: as formas de oposición ao Réxime. 20. O franquismo: política económica 21. O franquismo: da agonía do franquismo á Constitución de 1978. 22. A consolidación da democracia: da crise de UCD aos gobernos do PSOE.	• Agrarismo • Bienio Negro • Brigadas Internacionais • CEDA • Contubernio de Munich • Desastre de Annual • Directorio Militar • Expediente Picasso • FAI • FET das XONS • Fronte Popular • Lei para a Reforma Política • Lexión Cóndor • Nacional-catolicismo • Pacto de San Sebastián • Pactos da Moncloa • Plan de Estabilización • Plataxunta • Sanjurjada • Sección Feminina • Semana Tráxica • Sindicato vertical • UCD • Unión Patriótica

CRITERIOS CORRECCIÓN DAS PROBAS ESCRITAS

1. **DEFINICIÓ**n de conceptos. Valor: ata 0,5 puntos por concepto

Suspenso (0-0,1)	Resposta en branco ou que revela a incomprensión do concepto.
Suspenso (0,15-0,2)	Resposta confusa ou incompleta.
Aprobado (0,25-0,3)	Resposta correcta, que responde ó esencial e presenta unha contextualización básica.
Notable (0,35-0,4)	Resposta correcta, ben contextualizada, con aclaracións adicionais.
Sobresaliente (0,45-0,5)	Resposta correcta, ben contextualizada, con aclaracións adicionais, ben exposta e axustada á extensión recomendada.

2. **PREGUNTA PARA DESENVOLVER**: valor ata 3 puntos

Suspenso (0-0,6)	Resposta en branco ou sen relación coa materia da pregunta.
Suspenso (0,9-1,2)	Resposta confusa, que revela a incomprensión do problema presentado. Resposta incompleta, que revela a falla de coñecementos.
Aprobado (1,5-1,8)	Resposta correcta, que demostra o coñecemento do tema nas súas liñas xerais.
Notable (2,1-2,4)	Resposta correcta, que demostra o coñecemento do tema, incluíndo precisións e aclaracións.
Sobresaliente (2,7-3)	Resposta correcta, que demostra o coñecemento do tema, incluíndo precisións e aclaracións. Resposta razoada e coherente que demostra capacidade argumentativa e de síntese, axustándose á extensión máxima recomendada.

3. **COMPOSICIÓ**n HISTÓRICA: valor ata 5 puntos A rúbrica parte dos seguintes presupostos:

O que non se debe facer:

- limitarse a reproducir os documentos (paráfrase)
- non utilizar os documentos. O exercicio non ten como obxectivo responder a unha hipotética pregunta teórica, senón explicar unha realidade histórica partindo dos documentos e da información que os acompaña

O que se debe facer:

- utilizar os documentos na redacción (como mínimo citalos no texto redactado. Valoraranse referencias adicionais: datos ou argumentos que figuren neles).
- contextualizar os documentos (como mínimo incluír unha explicación básica sobre a etapa histórica na que se sitúan. Valoraranse referencias adicionais sobre a data de publicación e a orixe dos textos)
- analizar os documentos (como mínimo referirse a unha das ideas que figuren neles. Valorarase a introdución de ideas adicionais)
- completar a información dos documentos (introducir contidos teóricos que teñan relación cos documentos e permitan responder as cuestións sinaladas no encabezamento da proba como "cuestións a atender")
- desenvolver un fío argumental que permita relacionar os documentos entre si (seguir a orde das "cuestións a atender" ou desenvolver unha orde alternativa)

Moi deficiente (0-1)	Resposta en branco (0) A resposta é unha paráfrase dos documentos (1)
Deficiente (1,5-2)	Resposta mestura paráfrase dos documentos con algunha xeneralidade (1,5) A resposta prescinde dos documentos, preséntase como a resposta a unha pregunta teórica (2)
Aprobado (2,5-3)	A resposta trata parte das cuestións sinaladas na introdución, cita os documentos, contextualízalos parcialmente e fai algún comentario do seu contido. A redacción e a argumentación son correctas en liñas xerais.
Notable (3,5-4)	A resposta desenvolve todas as cuestións sinaladas na introdución, cita e contextualiza ben os documentos e analiza parte do seu contido. A redacción é precisa e o texto está ben argumentado.
Sobresaliente (4,5-5)	A resposta desenvolve con solvencia as cuestións sinaladas na introdución ou engade cuestións adicionais. Cítanse e contextualizan ben os documentos e faise un análise en profundidade deles. A redacción é precisa, o texto está ben argumentado e fai uso de vocabulario específico.

CALENDARIO DE EXAMES

		2º BACH A	2º BACH B	2º BACH C
1ª	AVALIACIÓN			
	1º EXAME	28 OUTUBRO	26 OUTUBRO	28 OUTUBRO
	2º EXAME	2 DECEMBRO	30 NOVEMBRO	2 DECEMBRO
	RECUPERACIÓN	13 XANEIRO	11 XANEIRO	13 XANEIRO
2ª	AVALIACIÓN			
	1º EXAME	3 FEBREIRO	1 FEBREIRO	3FEBREIRO
	2º EXAME	3 MARZO	1 MARZO	3 MARZO
	RECUPERACIÓN	24 MARZO	22 MARZO	24 MARZO
3ª	AVALIACIÓN			
	1º EXAME	14 ABRIL	12 ABRIL	14 ABRIL
	2º EXAME	9 MAIO	8 MAIO	8 MAIO
	RECUPERACIÓN	12 MAIO	12 MAIO	12 MAIO
EXAME FINAL		15 DE MAIO		

CRITERIOS PARA AVALIAR A PROGRAMACIÓN

Os criterios para realizar a avaliación da presente programación son:

- Analizar o seguimento temporal da programación e o desenvolvemento da mesma indicando os problemas atopados.
- Cotexar o axuste da secuenciación dos contidos establecida na Programación cos contidos impartidos en cada avaliación.
- Contrastar a adecuación dos obxectivos, contidos e criterios de avaliación ás características do alumnado e á dinámica do grupo correspondente.
- Analizar a eficacia das medidas de apoio e reforzo empregadas.
- Analizar a adecuación da metodoloxía tanto da xeral como da específica de cada materia.
- Analizar a adecuación e a eficacia dos procedementos de avaliación.
- Analizar o aproveitamento dos recursos do Centro.
- Analizar a idoneidade dos materiais curriculares.
- Analizar a coordinación no ámbito do Departamento.
- As correccións, matizacións e cambios introducidos na programación ao longo do curso escolar recolleranse nas Actas de Reunión do Departamento e explicaranse as razóns dos mesmos.

Os resultados da avaliación da Programación así coma as medidas de corrección adoptadas, figurarán na Memoria Final.

NOTA SOBRE AS MEDIDAS CORRECTORAS NO CASO DE COPIA NOS EXAMES.

No caso de algún/ha alumno/a copia ou intente copiar, por calquer medio físico ou virtual, nunha proba o/a profesor/a correspondente tomará as medidas correctoras que considere oportuna, establecendo as seguintes como básicas:

1. O feito de copiar ou intentar copiar conlevará o suspenso inmediato na proba correspondente e a súa cualificación con nota 0.

2. O profesorado poderá, si o considera oportuno, impoñer unha falta de orde ao alumnado en cuestión e comunicala á xefatura de estudos e aos seus titores legais.
3. O profesorado establecerá o modo de recuperación da proba e o comunicará ao alumnado.
4. O profesorado poderá valorar o copiar ou intentar copiar nunha proba como una aptitude negativa e valorar a mesma á hora de ponderar a nota da avaliación final.

ANEXO RESUMO CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN CURSO 2022-2023

CURSO 2022-2023	CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN
1º DE ESO PROENS	70% +10% da nota probas específicas 10% actividades10% participación
2º DE ESO	70% probas específicas 20% actividades 10% participación
3º DE ESO PROENS	70% da nota probas específicas 20% Traballos e exercicios 10% participación
4º DE ESO	70% da nota probas específicas 20% actividades 10% participación
1º BACH. HM PROENS	80% da nota probas específicas 10% actividades 10% participación
2º BACH.Hª.ESPAÑA	80% da nota probas específicas 20% da nota correspondente a: exercicios de comentarios . Actitude
HISTORIA DA ARTE	90% da nota probas específicas 10% da nota correspondente a: exercicios de comentarios e participación

ANEXO II. CONCRECIÓN CURRICULAR E PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DESDE 2022

O anexo **incluía** as modificacións feitas nesta programación, a petición da Inspección Educativa, solicitada o 24 de febreiro de 2022.

Estas van ser suprimidas en aplicación da Orde do 27 de decembro de 2022 que modifica a Orde do 20 de maio de 2022 e que aproba o calendario escolar do curso 22-23

CONCRECIÓN 2º ESO

TEMPORALIZACIÓN

1º avaliación HISTORIA	2 avaliación HISTORIA	3ª avaliación XEOGRAFÍA
TEMA 10 ROMA TEMA 1 TEMA2 TEMA 3 TEMA 4 TEMA7 (controles de mapas)	TEMA 5 TEMA 6 TEMA 8 TEMA7 (controles de mapas)	TEMA 9 TEMA10 TEMA11 TEMA7 (controles de mapas)

1.- PROBAS ESCRITAS.

Realizarase como mínimo un por avaliación. No caso de facerse máis a notas será a media dos mesmos. A parte que se refira á localización en mapas poderá ser realizada en probas específicas que se sumará á nota do resto do exame.

O modelo de exame xeral incluirá:

- Definicións
- Gráficos, mapas, debuxos...a comentar
- Preguntas de relación, verdadeiro, /falso, completar frases
- Pequenos temas a desenvolver
- Ordenacións cronolóxicas

Na corrección aplicarase o establecido na programación sobre redución por faltas de ortografía

A nota obtida polas probas escritas suporá un 70%

2.- REALIZACIÓN DE EJERCICIOS E TRABALLOS.

Realizaranse traballos e exercicios de distinta extensión. Haberá grupais e individuais. Terán prazos e directrices que hai que cumprir. Os traballos terá a rúbrica correspondente que o profesor indicará ao alumnado previamente (na aula virtual). A nota será a media calculada entre estes traballos.

A nota obtida representará un 20%

3.-PARTICIPACIÓN

Valorarase especialmente a participación (0,2 ptos), o traballo na clase (0,2 ptos), a realización de exercicios (0,2 puntos), traer material e telo en condicións (0,2 ptos) e o comportamento axeitado (0,2). Dúas **anotacións negativas**, en cada apartado, desconta a puntuación.

A suma destes elementos representará un 10%

NOTA:

A entrega de traballos voluntarios poderá compensar as notas negativas do 3 apartado. Debe cumprir requisitos de indicacións, prazo e rúbrica.

OUTRAS

A canle de comunicación será a Aula Virtual.

Material imprescindible: libro de texto e libreta con apuntes no que figurará o material organizad por temas, con exercicios e vocabulario propio de cada tema

A nota final será a media das tres avaliacións.

9CONCRECIÓN 4º ESO

TEMPORALIZACIÓN

1º avaliación HISTORIA	2 avaliación HISTORIA	3ª avaliación HISTORIA
TEMA 1.- TEMA2 TEMA 3 TEMA 4	TEMA 5 TEMA 6 TEMA 7 TEMA 8	TEMA9 TEMA10 TEMA11 TEMA12

1.- PROBAS ESCRITAS.

Realizarase como mínimo un por avaliación. No caso de facerse máis a notas será a media dos mesmos.

O modelo de exame xeral incluirá:

- Definicións
- Gráficos, mapas, debuxos, fotografías...a comentar /identificar
- Preguntas de relación, verdadeiro, /falso, completar frases
- Pequenos temas a desenvolver
- Importancia e identificación de persoeiros históricos
- Ordenacións cronolóxicas
- Comentarios de texto

Na corrección aplicarase o establecido na programación sobre redución por faltas de ortografía

A nota obtida polas probas escritas suporá un 70%

2.- REALIZACIÓN DE EJERCICIOS E TRABALLOS.

Realizaranse **traballos e exercicios** de distinta extensión. Haberá grupais e individuais. Terán prazos e directrices que hai que cumprir. Os traballos terán

a rúbrica correspondente que o profesor indicará ao alumnado previamente A nota será a media calculada entre estes traballos.

Aquí incluírase o traballo realizado ao longo do curso **co programa prensa-escola**. Contabilizará no último trimestre

A entrega fóra do prazo establecido supón un 50% da redución da nota do mesmo.

É necesario ter realizados os traballos para poder aprobar a avaliación. En caso de non telos ou ser non aptos, procederase a unha recuperación coa presentación dos mesmos.

A nota obtida representará un 20%

3.-PARTICIPACIÓN

Valorarase a participación (0,2 pto), a realización de exercicios (0,2 puntos), ter en condicións o material (0,2) e o esforzo e voluntariade (ata 0,4). Dúas **anotacións negativas**, desconta a puntuación.

A suma destes elementos representará un 10%

NOTA

A entrega de traballos voluntarios debe cumprir requisitos de indicacións, prazo e rúbrica.

Lectura de libros: Os traballos de lectura dos libros recomendados poderán aumentar (unha vez aprobado) a nota final de curso ata 1 punto. Deberán ser entregados no prazo establecido e seguir rúbrica.

OUTRAS

A canle de comunicación será a Aula Virtual.

Material recomendado: libro de texto e imprescindible libreta con apuntes no que figurará o material organizado por temas, con exercicios e vocabulario propio de cada tema

A nota final será a media das tres avaliacións.

CONCRECIÓNS DE 2º DE BACH HISTORIA DA ARTE

1.- PROBAS ESCRITAS.

Haberá dous exames por avaliación. Pódese establecer a existencia doutro se se considera necesario. Realizarase unha recuperación por avaliación que inclúa análise de obras e vocabulario.

1º avaliación	2 avaliación	3ª avaliación
BLOQUE 1 BLOQUE 2 DESDE GRECIA ATA OS INICIOS DO GÓTICO	BLOQUE 2 BLOQUE 3 FINAIS DO GÓTICO ATA BARROCO	BLOQUE 4 BLOQUE 5/6 BARROCO ATA A ACTUALIDADE

Modelo de exame:

Axustarase na maior medida ao modelo plantexado no selectivo.

Realizaranse exames de análise de obras (8 puntos seguindo indicacións CIUG) separados dos controis de vocabulario (2 puntos). Nestes controis pódense incluír preguntas de identificación.

A nota final xorde das medias calculadas entre os dous tipos de exames. A recuperación será da totalidade da materia impartida durante o trimestre.

Nos exames terase en conta ademais dos contidos amplos, coherentes e con vocabulario específico a redacción, a **presentación e ás faltas de ortografía** que descontarán nota como se establece na programación.

A non asistencia aos exames debe ser xustificada documentalmente

A nota obtida polas probas escritas suporá un 90%

2.- REALIZACIÓN DE EJERCICIOS E TRABALLOS.

Realizaranse traballos e exercicios de distinta extensión. Terán prazos e directrices que hai que cumprir. Os traballos terá a rúbrica correspondente que o profesor indicará ao alumnado previamente (na aula virtual). A nota será a media calculada entre estes traballos.

A nota obtida representará un 5%

3.-PARTICIPACIÓN

Valorarase a participación e o esforzo e voluntariade

A suma destes elementos representará un 5%

CONCRECIÓNS DE 2º DE BACH

(Consultar apartado propio na programación)

---oOo---